

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

18 juin 2004

PROPOSITION DE LOI
modifiant le Code judiciaire en
ce qui concerne la médiation

PROPOSITION DE LOI
modifiant le Code judiciaire
en vue d'y insérer une procédure
de médiation

PROPOSITION DE LOI
complétant le Code judiciaire par une
septième partie relative à la procédure de
médiation extrajudiciaire

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR
M. **Alain COURTOIS** ET
MME **Liesbeth VAN DER AUWERA**

Documents précédents :

Doc 51 **0327/ (2003/2004)** :

- 001 : Proposition de loi de MM. Fournaux et Giet, Mme Milquet, MM. Van Parys et Wathelet.
002 : Avis du Conseil supérieur de la Justice.
003 à 006 : Amendements.

Voir aussi :

- 008 : Texte adopté par la commission.

Doc 51 **0694/ (S.E. 2003)** :

- 001 : Proposition de loi de MM. Courtois, Maingain et Bacquelaine et Mme Barzin..

Doc 51 **0669/ (2003/2004)** :

- 001 : Proposition de loi de Mme Marghem et MM. Maingain, Courtois et Bacquelaine et Mme Barzin.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

18 juni 2004

WETSVOORSTEL
tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek
in verband met de bemiddeling

WETSVOORSTEL
tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek
om er een bemiddelingsprocedure
in te voegen

WETSVOORSTEL
tot aanvulling van het Gerechtelijk Wetboek
met een zevende deel betreffende de
buitengerechtelijke bemiddeling

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
de heer **Alain COURTOIS** EN
MEVROUW **Liesbeth VAN DER AUWERA**

Voorgaande documenten :

Doc 51 **0327/ (2003/2004)** :

- 001 : Wetsvoorstel van de heren Fournaux en Giet, mevrouw Milquet, de heren Van Parys en Wathelet.
002 : Advies van de Hoge Raad voor de Justitie.
003 tot 006 : Amendementen.

Zie ook :

- 008 : Tekst aangenomen door de commissie.

Doc 51 **0694/ (B.Z. 2003)** :

- 001 : Wetsvoorstel van de heren Courtois, Maingain en Bacquelaine en mevrouw Barzin.

Doc 51 **0669/ (2003/2004)** :

- 001 : Wetsvoorstel van mevrouw Marghem en de heren Maingain, Courtois en Bacquelaine en mevrouw Barzin.

**Composition de la commission à la date du dépôt du rapport /
Samenstelling van de commissie op datum van indiening van het verslag :**
Président/Voorzitter : Alfons Borginon

A. — Membres titulaires/Vaste leden :

VLD Alfons Borginon, Karel De Gucht, Martine Taelman
 PS Valérie Déom, Eric Massin, André Perpète
 MR Alain Courtois, Olivier Maingain, Jean-Pierre Malmendier
 sp.a-spirit Hilde Claes, Walter Muls, Guy Swennen
 CD&V Jo Vandeurzen, Tony Van Parys
 Vlaams Blok Bart Laeremans, Gerda Van Steenberge
 cdH Melchior Wathelet

B. — Membres suppléants/Plaatsvervangers :

Guido De Padt, Stef Goris, Guy Hove, Claude Marinower
 Alisson De Clercq, Claude Eerdeken, Thierry Giet, Karine Lalieux
 Anne Barzin, Pierre-Yves Jeholet, Eric Libert, Marie-Christine Marghem
 Anne-Marie Baeke, Annelies Storms, Anissa Tamsamani, Greet van Gool
 Liesbeth Van der Auwera, Servais Verherstraeten
 Nancy Caslo, Alexandra Colen, Bert Schoofs
 Joëlle Milquet, Jean-Jacques Viseur

C. — Membres sans voix délibérative/ Niet-stemgerechtigd leden :

ECOLO Marie Nagy
 N-VA Geert Bourgeois

cdH	: Centre démocrate Humaniste
CD&V	: Christen-Democratisch en Vlaams
ECOLO	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
FN	: Front National
MR	: Mouvement Réformateur
N-VA	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
PS	: Parti socialiste
sp.a - spirit	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
VLAAMS BLOK	: Vlaams Blok
VLD	: Vlaamse Liberalen en Democraten

Abréviations dans la numérotation des publications :	Afkortingen bij de nummering van de publicaties :
DOC 51 0000/000 : Document parlementaire de la 51 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 51 0000/000 : Parlementair document van de 51 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA : Questions et Réponses écrites	QRVA : Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV : Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)	CRIV : Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV : Compte Rendu Analytique (couverture bleue)	CRABV : Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV : Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)	CRIV : Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN : Séance plénière	PLEN : Plenum
COM : Réunion de commission	COM : Commissievergadering

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants Commandes : Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.laChambre.be e-mail : publications@laChambre.be	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers Bestellingen : Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.deKamer.be e-mail : publicaties@deKamer.be
---	---

SOMMAIRE

I. Exposés introductifs	4
II. Procédure	13
III. Discussion et votes	14
IV. Annexe	49

INHOUD

I. Inleidende uiteenzettingen	4
II. Procedure	13
III. Bespreking en stemmingen	14
IV. Bijlage	49

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné les présentes propositions de loi au cours de ses réunions des 14 janvier, 17 et 31 mars, 20 avril, 4, 18 et 26 mai, 1er, 8 et 15 juin 2004.

I. — EXPOSÉS INTRODUCTIFS

A. Proposition de loi (Richard Fournaux, Thierry Giet, Joëlle Milquet, Tony Van Parys, Melchior Wathelet) modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la médiation (DOC 51 0327/001)

Selon *M. Richard Fournaux (indép)*, auteur principal de la proposition de loi, la médiation doit être généralisée à toutes les matières. À cette fin, il convient d'en régler les principes généraux dans le Code judiciaire. La médiation est un processus de concertation volontaire entre parties en conflit, géré par un tiers indépendant qui facilite la communication et tente d'aider les parties à élaborer elles-mêmes une solution nouvelle.

La présente proposition de loi procède à l'insertion dans le Code judiciaire d'une septième partie intitulée « La médiation », visant à articuler la médiation avec les autres instruments du droit judiciaire, notamment le titre exécutoire. Le choix de l'insertion d'une nouvelle partie se fonde sur la volonté de rendre la médiation applicable à toutes les matières, et pas seulement les matières familiales.

Les lignes de force de la présente proposition de loi sont les suivantes:

1. Principes généraux et communs à toute médiation

La médiation trouve à s'appliquer à tout conflit, à l'exception des matières d'ordre public. Cette restriction est la même que pour la conciliation, qui est limitée aux demandes entre parties capables de transiger et aux objets susceptibles d'être réglés par transaction.

2. Clause de médiation préalable

La médiation est un processus volontaire. Toutefois, si un contrat contient une clause de médiation préalable, la mise en oeuvre matérielle de cette clause est une obligation de résultat. Cela signifie que les parties ont

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft deze wetsvoorstellen besproken tijdens de vergaderingen van 14 januari, 17 en 31 maart, 20 april, 4, 18 en 26 mei, 1, 8 et 15 juni 2004.

I. — INLEIDENDE UITEENZETTINGEN

A. Wetsvoorstel (Richard Fournaux, Thierry Giet, Joëlle Milquet, Tony Van Parys, Melchior Wathelet) tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling (DOC 51 0327/001)

Volgens hoofdindieneer *Richard Fournaux (onafhankelijke)* moet het in de toekomst mogelijk worden in alle aangelegenheden tot bemiddeling over te gaan. Daartoe moeten de algemene beginselen ervan in het Gerechtelijk Wetboek worden opgenomen. De bemiddeling is een proces van vrijwillig overleg tussen conflicterende partijen, dat wordt geleid door een onafhankelijke derde die de communicatie vergemakkelijkt en poogt de partijen ertoe te brengen zelf tot een oplossing te komen.

Dit wetsvoorstel strekt ertoe in het Gerechtelijk Wetboek een zevende deel in te voegen, met als opschrift «De bemiddeling». Het is de bedoeling dat de bemiddeling aldus coherent wordt ingepast in het gerechtelijk instrumentarium, inzonderheid wat de uitvoerbare titel betreft. De keuze voor de invoeging van een nieuw deel in het Gerechtelijk Wetboek is ingegeven door de idee om de bemiddeling toepasbaar te maken op alle aangelegenheden - dus niet alleen op familiale geschillen.

Het ter bespreking voorliggende wetsvoorstel is opgebouwd rond de volgende krachtlijnen:

1. Algemene beginselen die op elke bemiddelingsmaatregel van toepassing zijn

De bemiddeling moet van toepassing kunnen zijn op alle conflicten, met uitzondering van conflicten die betrekking hebben op de openbare orde. Het gaat hier om dezelfde beperking als die welke geldt voor de minnelijke schikking, waarom uitsluitend kan worden verzocht indien de partijen bekwaam zijn een dading aan te gaan en indien het conflict voor een dading in aanmerking komt.

2. Beding inzake voorafgaande bemiddeling

De bemiddeling komt er op vrijwillige basis. Indien echter een overeenkomst een beding inzake voorafgaande bemiddeling bevat, heeft de materiële tenuitvoerlegging van dat beding de waarde van een resultaat-

l'obligation de mettre en oeuvre une médiation. Par contre, l'aboutissement du processus de médiation est une obligation de moyen : les parties peuvent à tout moment mettre fin à cette procédure. Le juge qui constate que les parties n'ont pas renoncé, sans équivoque, à la clause de médiation doit donc suspendre la procédure.

3. Statut du médiateur

Les auteurs de la proposition de loi estiment que l'avocat ou le notaire ne doivent pas détenir le monopole de la médiation. Le médiateur doit toutefois pouvoir réunir un certain nombre de garanties d'honnêteté, de probité, de qualification, d'expérience, d'indépendance et d'impartialité. Le médiateur doit donc être majeur, ne pas avoir fait l'objet d'une condamnation pour atteinte à l'honneur, à la probité et aux bonnes moeurs, posséder la qualification requise pour la nature du litige, justifier d'une formation ou d'une expérience adaptée à la pratique de la médiation, et présenter des garanties d'indépendance et d'impartialité. L'indépendance et l'impartialité du médiateur sont fondamentales : si les parties, ou l'une d'entre elles seulement, ont des doutes quant à ces garanties, elles peuvent mettre fin à la mission du médiateur, sans formalité.

À plus long terme, la création d'un Institut belge de la médiation, auquel participeraient tous les acteurs en matière de médiation, tous secteurs confondus (avocats, notaires, secteur social...) pourrait être envisagée.

4. Compétences du médiateur

Le médiateur n'a pas de pouvoirs d'instruction. En effet, l'instruction est une mesure contentieuse. Mais il peut, avec l'accord des parties, s'entourer de spécialistes susceptibles de l'éclairer sur des aspects techniques qui lui échappent.

5. Secret professionnel et confidentialité

Le médiateur est tenu au secret professionnel, conformément à l'article 458 du Code pénal. Les tiers qu'il entend doivent respecter le caractère confidentiel de la médiation. Sauf accord des parties, les constatations du médiateur et les déclarations qu'il recueille ne peuvent être ni produites ni invoquées dans la suite de la procédure ou dans le cadre d'une autre instance.

verbintenis. Dat betekent dat de partijen verplicht zijn tot bemiddeling over te gaan. Het succesvol afsluiten van het bemiddelingsproces heeft daarentegen de waarde van een middelenverbintenis: de partijen kunnen op elk ogenblik een einde maken aan die procedure. De rechter die vaststelt dat de partijen niet ondubbelzinnig van het beding inzake bemiddeling hebben afgezien, moet derhalve de rechtspleging opschorten.

3. Rechtspositie van de bemiddelaar

De indieners van het wetsvoorstel vinden niet dat de bemiddeling een monopolie moet zijn van advocaten of notarissen. Dat neemt niet weg dat de bemiddelaar garanties moet kunnen bieden inzake eerlijkheid, integriteit, bekwaamheid, ervaring, onafhankelijkheid en onpartijdigheid. Voorts moet de bemiddelaar meerderjarig zijn en mag hij niet zijn veroordeeld voor aantastingen van de eerbaarheid, de integriteit en de goede zeden. Hij moet tevens de nodige bekwaamheden in huis hebben om het geschil op te lossen, een opleiding hebben genoten of ervaring hebben waardoor hij vertrouwd is met de bemiddelingspraktijk, alsook waarborgen bieden inzake onafhankelijkheid en onpartijdigheid. Laatstgenoemde aspecten zijn fundamenteel: zodra de partijen - of slechts een van beide partijen - twijfels hebben op een van die punten, kunnen zij zonder enige vormvereiste een einde maken aan de opdracht van de bemiddelaar.

Op lange termijn zou kunnen worden gedacht aan de oprichting van een Belgisch Instituut voor de Bemiddeling, waarbij al wie zich in welk domein ook met bemiddeling bezighoudt (advocaten, notarissen, mensen uit de sociale sector,...) zou kunnen worden betrokken.

4. Bevoegdheden van de bemiddelaar

De bemiddelaar heeft geen onderzoeksbevoegdheid. Een onderzoek is immers specifiek een geschillenmaatregel. In overeenstemming met de partijen kan de bemiddelaar zich echter met specialisten omringen die hem toelichting kunnen verschaffen over technische aspecten waarin hij minder onderlegd is.

5. Beroepsgeheim en vertrouwelijkheid

Overeenkomstig artikel 458 van het Strafwetboek moet de bemiddelaar het beroepsgeheim in acht nemen. Ook de derden die hij hoort, moeten het vertrouwelijke karakter van de bemiddeling eerbiedigen. Behalve indien de partijen daarmee instemmen, kunnen de vaststellingen van de bemiddelaar en de verklaringen die hem worden gedaan, niet naar voren worden gebracht of aangevoerd tijdens het verdere verloop van de procedure of in het kader van een procedure voor een andere instantie.

6. Deux types de médiation

– La médiation volontaire

Une partie peut proposer à l'autre partie, indépendamment de toute procédure judiciaire, de recourir à la médiation. Elles désignent le médiateur de commun accord.

Dans ce cas, la proposition de médiation envoyée par lettre recommandée et contenant la réclamation d'un droit vaut mise en demeure au sens de l'article 1153 du Code civil. La même proposition de médiation suspend le cours de la prescription de l'action attachée à ce droit pendant un mois.

Les parties rédigent un protocole de médiation avec l'aide du médiateur. Ce protocole contient les modalités d'organisation de la médiation et la durée du processus et est signée par les parties et le médiateur. Les frais et honoraires de la médiation sont à charge des parties par parts égales, sauf si les parties en décident autrement.

La signature du protocole suspend le cours de la prescription durant le processus de médiation.

Tout accord de médiation peut être soumis au juge pour faire l'objet d'un procès-verbal de conciliation (art. 733, C. jud.). L'expédition de ce procès-verbal est revêtue de la formule exécutoire. Toutefois, un recours en annulation peut être intenté contre ce procès-verbal, n'importe quel moyen au fond pouvant être invoqué.

Si l'accord de médiation est contresigné par un médiateur avocat, celui-ci peut, à la requête de toutes les parties, en solliciter l'homologation auprès du juge compétent (art. 1026, C. jud.). L'ordonnance d'homologation a, dans ce cas, les effets d'un jugement (art. 1043, C. jud.). Elle est revêtue de l'autorité de la chose jugée et de la force exécutoire. Les recours contre cet accord sont ceux prévus par l'article 1043, alinéa 2, du Code judiciaire : l'accord ne peut en principe, comme tout jugement, faire l'objet de recours, sauf s'il n'a pas été légalement formé et sauf éventuellement les voies de rectification et d'interprétation prévues aux articles 793 ou 801 du Code judiciaire. La voie de la tierce opposition est toujours ouverte aux tiers lésés.

6. Twee soorten van bemiddeling

– De vrijwillige bemiddeling

Een partij kan de andere partij voorstellen om, los van elke gerechtelijke procedure, over te gaan tot bemiddeling. Zij wijzen dan in onderlinge overeenstemming de bemiddelaar aan.

Het bemiddelingsvoorstel, dat een aanspraak bevat op een recht, wordt per aangetekende brief verzonden en heeft de waarde van de ingebrekestelling als bedoeld in artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek. Dat bemiddelingsvoorstel schort ook gedurende één maand de verjaringstermijn van de aan dat recht gekoppelde vordering op.

De partijen stellen een bemiddelingsprotocol op in samenspraak met de bemiddelaar. Dat protocol somt de voorwaarden op waaronder de bemiddeling zal worden georganiseerd, alsook de duur van het bemiddelingsproces. Het wordt ondertekend door de partijen en de bemiddelaar. De aan de bemiddeling verbonden kosten en de honoraria komen gelijkelijk ten laste van de partijen, behalve als die daar anders over beslissen.

De ondertekening van het protocol schorst de verjaringstermijn op voor de duur van de bemiddelingsprocedure.

Elk bemiddelingsakkoord moet aan de rechter worden voorgelegd voor optekening in een proces-verbaal van verzoening, overeenkomstig artikel 733 van het Gerechtelijk Wetboek. De uitgifte van dat proces-verbaal wordt voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging. Niettemin kan tegen dat proces-verbaal een vordering tot nietigverklaring worden ingesteld, waarbij om het even welk middel kan worden aangevoerd.

Zo het bemiddelingscontract mee werd ondertekend door een bemiddelaar-advocaat, kan die, op verzoek van alle partijen, bij de bevoegde rechter om de homologatie ervan verzoeken (artikel 1026 van het Gerechtelijk Wetboek). In dat geval heeft de homologatiebeschikking de gevolgen van een vonnis (artikel 1043 van het Gerechtelijk Wetboek). Ze heeft kracht van gerechtelijk gewijsde en is uitvoerbaar. De rechtsmiddelen tegen dat akkoord zijn de voorzieningsmogelijkheden waarin artikel 1043, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek voorziet: in principe kan tegen het akkoord (zoals tegen elk vonnis) geen voorziening worden ingesteld, tenzij het niet wettelijk tot stand is gekomen «en behoudens de wijzen van uitlegging en van verbetering, bepaald in de artikelen 793 of 801 van het Gerechtelijk Wetboek». Derden die zich benadeeld achten, kunnen steeds derdenverzet aantekenen.

– La médiation judiciaire

Le juge peut désigner un médiateur en tout état de cause, même en référé. Il peut le faire à la demande conjointe des parties ou d'office, mais avec l'accord des parties.

Dans toute procédure, le juge peut ordonner la réouverture des débats pour suggérer aux parties de recourir à la médiation. Dans ce cas, l'affaire est ramenée pour qu'il soit débattu de cette question, impérativement dans les six semaines de la clôture des débats. Cette dernière possibilité n'est toutefois pas prévue pour les procédures en référé, compte tenu du caractère urgent de celles-ci.

La décision qui ordonne une médiation mentionne l'accord des parties, désigne le médiateur et fixe la durée initiale de sa mission, sans que celle-ci ne puisse excéder trois mois. Elle indique également la date à laquelle l'affaire sera rappelée à l'audience.

La médiation peut porter sur tout ou partie du litige.

Le juge reste saisi durant toute la procédure de médiation et reste libre de prendre toute mesure qui lui paraît devoir s'imposer. Il peut aussi, à la demande du médiateur ou de l'une des parties, mettre fin à la médiation avant l'expiration du délai. Le ministère public peut aussi solliciter la fin de la médiation lorsque la cause lui est communicable.

Pour ramener la cause devant le juge avant le jour fixé, la procédure de fixation doit être souple : une simple déclaration écrite, déposée ou adressée au greffe suffit.

Si la médiation donne lieu à un accord, même partiel, les parties peuvent demander au juge de l'homologuer, conformément à l'article 1043 du Code judiciaire, ce qui lui confère les effets d'un jugement. Si la médiation échoue totalement ou partiellement, la procédure est poursuivie devant le juge, sauf la faculté laissée aux parties de prolonger la mission du médiateur ou d'en désigner un autre.

La décision qui ordonne, prolonge ou met fin à la médiation n'est pas susceptible de recours.

– De gerechtelijke bemiddeling

De rechter kan in elke stand van het geding, inclusief in kort geding, een bemiddelaar aanwijzen. Hij kan dat op gemeenschappelijk verzoek van de partijen, dan wel ambtshalve maar mét instemming van de partijen.

In elke procedure kan de rechter de heropening van de debatten gelasten met de bedoeling de partijen tot bemiddeling aan te zetten. In dat geval wordt de zaak opnieuw voorgebracht om die suggestie te bespreken. Die zitting moet hoe dan ook plaatsvinden binnen zes weken na sluiting van de debatten. Die mogelijkheid geldt echter niet voor procedures in kort geding, gelet op het dringende karakter van die procedures.

De beslissing op grond waarvan een bemiddelingmaatregel wordt gelast, bevat een verwijzing naar het akkoord tussen de partijen, wijst de bemiddelaar aan en stelt de oorspronkelijke en maximaal drie maanden bedragende duur van diens opdracht vast. Voorts vermeldt die beslissing de datum waarop de zaak weer zal worden voorgebracht.

De bemiddeling kan betrekking hebben op het hele geschil of op een deel ervan.

De rechter blijft gedurende de hele bemiddelingsprocedure geadieerd en kan op elk ogenblik elke door hem noodzakelijk geachte maatregel treffen. Voorts kan hij op verzoek van de bemiddelaar of van een van de partijen een einde maken aan de bemiddeling nog vóór de vastgestelde termijn verstreken is. Ook het openbaar ministerie kan om het einde van de bemiddeling verzoeken zo het van de zaak in kennis kan worden gesteld.

Om de zaak vóór de vastgestelde dag weer voor de rechter te brengen, is een soepele procedure tot bepaling van de rechtsdag wenselijk: een eenvoudige, schriftelijke en ter griffie neergelegde of tot de griffie gerichte verklaring volstaat.

Zo de bemiddeling tot een - zelfs gedeeltelijk - bemiddelingsakkoord leidt, kunnen de partijen de rechter verzoeken dat akkoord te homologeren, overeenkomstig artikel 1043 van het Gerechtelijk Wetboek. Aldus krijgt dat akkoord het effect van een vonnis. Zo de bemiddeling geheel of gedeeltelijk mislukt, wordt de procedure voortgezet voor de rechter, zij het dat de mogelijkheid blijft bestaan om, met instemming van de partijen, de opdracht van de bemiddelaar te verlengen of een nieuwe bemiddelaar aan te wijzen.

Tegen de beslissing op grond waarvan een bemiddelingsmaatregel wordt gelast, verlengd of beëindigd, kan geen beroep worden ingesteld.

La proposition ne détermine pas les honoraires du médiateur. Ceux-ci sont fixés librement par les parties. Le jugement peut éventuellement contenir l'accord des parties sur la répartition des frais et honoraires du médiateur. Les auteurs de la proposition de loi plaident la souplesse: si les parties sont d'accord sur l'essentiel mais pas sur la question des honoraires, elles doivent pouvoir laisser au juge le soin de trancher cette question.

B. Proposition de loi (Marie-Christine Marghem, Olivier Maingain, Alain Courtois, Daniel Bacquelaine et Anne Barzin) modifiant le Code judiciaire en vue d'y insérer une procédure de médiation (DOC 51 0669/001)

Mme Marie-Christine Marghem (MR), auteur principal de la proposition de loi, fait observer que le coût et la lenteur des procédures judiciaires sont les deux maux récurrents qui affectent le fonctionnement de la machine judiciaire, pour la plus grande insatisfaction des parties en litige.

Lors d'un procès, le justiciable a également de plus en plus l'impression qu'il n'est pas maître de son affaire.

Dans une société de plus en plus individualiste, le moindre conflit peut déboucher sur un procès. La possibilité de discuter de ce conflit et de trouver une solution commune est de plus en plus improbable. C'est dans ce contexte que la procédure de médiation constitue une piste de réflexion particulièrement intéressante.

Les intéressés exposent leur litige à une personne, un médiateur, qui les incite à en discuter. Cette personne présente les affaires objectivement et sous un jour nouveau, en dehors de la situation conflictuelle. Il ne statue pas sur le fond du litige.

Les parties sont elles-mêmes invitées à chercher une solution à leur problème, et ce, avec l'aide d'une personne qui ne fait pas partie du pouvoir judiciaire.

La procédure de médiation n'est pas une nouveauté dans notre système judiciaire. La médiation en matière familiale existe déjà et porte ses fruits. Cette méthode n'est toutefois pas encore bien connue des justiciables.

Par l'insertion d'un nouveau chapitre dans le Code judiciaire, les auteurs proposent dès lors d'étendre la possibilité de médiation, qui existe déjà pour les dossiers familiaux, à tous les litiges qui peuvent naître dans le domaine civil, commercial ou social. L'intervenante souligne que la médiation n'est pas obligatoire dans le système prévu par la proposition. Elle ne peut pas être imposée par le juge. On ne peut donc recourir à la médiation que moyennant le consentement de toutes les parties. La médiation peut être demandée et appliquée à tout moment, tant en première instance qu'en appel,

Het wetsvoorstel zegt niets over de honoraria van de bemiddelaars. Het staat de partijen vrij het bedrag daarvan te bepalen. Het vonnis kan eventueel een akkoord van de partijen bevatten met betrekking tot de verdeling van de kosten en van de honoraria van de bemiddelaar. De indieners van het wetsvoorstel pleiten terzake voor soepelheid: als de partijen het over de hoofdzaak eens zijn maar niet over de kwestie van de honoraria, dan moeten zij de rechter daarover kunnen laten beslissen.

B. Wetsvoorstel (Marie-Christine Marghem, Olivier Maingain, Alain Courtois, Daniel Bacquelaine et Anne Barzin) tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek om er een bemiddelingsprocedure in te voegen (DOC 51 0669/001)

Mevrouw Marie-Christine Marghem (MR) hoofdindieners van het wetsvoorstel merkt op dat de kosten en de traagheid van de rechtsbedeling de twee steeds terugkerende kwalen zijn die tot grote ontevredenheid van de in het geding zijnde partijen, de werking van het gerechtelijk apparaat aantasten.

Bij een geding heeft de rechtsonderhorige ook steeds meer de indruk dat hij geen meester is van zijn zaak.

In een steeds meer op het individu gerichte samenleving geeft het kleinste geschil aanleiding tot een rechtszaak. De mogelijkheid om over dit geschil te praten en tot een gezamenlijke oplossing te komen is steeds verder weg. Het is in dit kader dat de bemiddelingsprocedure een bijzonder interessante denkpiste is.

De betrokkenen leggen hun geschil voor aan een persoon, een bemiddelaar, die de betrokkenen ertoe aanzet om erover te praten, iemand die de zaken objectieveert en in een ander daglicht, uit de conflictsituatie, stelt. Hij beslist niet over het geschil.

De partijen worden zelf uitgenodigd om voor hun probleem een oplossing te zoeken en dit met de hulp van iemand die geen deel uitmaakt van de rechterlijke macht.

De bemiddelingsprocedure is geen nieuw gegeven in ons gerechtelijk systeem. De bemiddeling in familie zaken bestaat reeds en werpt haar vruchten af. Deze methode is bij de rechtsonderhorigen evenwel nog niet goed gekend.

De indieners stellen dan ook door de invoeging van een nieuw hoofdstuk in het Gerechtelijk Wetboek de mogelijkheid van de bemiddeling die in de familie zaken al bestaat, uit te breiden tot alle geschillen doe op burgerrechtelijk, commercieel of sociaal gebied kunnen ontstaan.

De spreekster onderstreept dat in het systeem van het voorstel de bemiddeling niet verplicht is. Ze kan niet door de rechter worden opgelegd. Er kan dus alleen als gevolg van de gezamenlijke wil van de partijen een beroep op bemiddeling worden gedaan. De bemiddeling

aussi longtemps que la cause n'a pas été mise en délibéré.

Le but est de laisser la plus grande latitude possible en ce qui concerne le choix du médiateur. Il va sans dire que les avocats et les notaires, qui sont familiarisés avec le droit, peuvent être désignés comme médiateurs. La proposition ne réserve cependant pas cette fonction à ces seuls groupes de juristes. D'autres personnes physiques peuvent également être désignées, pour autant qu'elles puissent prouver qu'elles sont qualifiées pour la nature du litige, qu'elles disposent de l'expérience pratique qui les rend aptes à remplir cette mission de médiation et que leur indépendance est suffisamment garantie. Le juge peut néanmoins faire des suggestions aux parties en ce qui concerne les qualités du médiateur recherché.

La médiation est placée sous le signe de la confidentialité. Le médiateur est tenu par l'obligation de secret au sens de l'article 458 du Code pénal.

Seule une contrainte de temps est prévue, étant donné qu'un délai de trois mois est fixé pour arriver à un accord.

Dès que le médiateur a terminé sa mission, avec succès ou non, il en informe le magistrat en charge du dossier.

Lorsque la cause est de nouveau examinée en audience, les parties peuvent, sur la base des conclusions communes, demander au juge de prendre acte de l'accord qu'elles ont conclu, soit sur l'ensemble du litige, soit sur certains points de celui-ci. Le juge conférera une force exécutoire à l'accord.

Enfin, l'intervenante fait observer qu'en ce qui concerne le coût de la procédure, les parties demandent préalablement au médiateur ce que coûtera la médiation.

C. Proposition de loi de MM. Alain Courtois, Olivier Maingain, Daniel Bacquelaine et Mme Anne Barzin complétant le Code judiciaire par une septième partie relative à la procédure de médiation extrajudiciaire

M. Alain Courtois (MR) renvoie aux développements de la proposition (DOC 51 0694/001).

D. Exposé introductif de Mme Laurette Onkelinx, vice-première ministre et ministre de la Justice

Les propositions jointes visent à introduire dans le Code judiciaire, des dispositions visant à faciliter l'accès

kan op elk tijdstip worden gevraagd en toegepast, zowel in eerste aanleg als in beroep, zolang de zaak niet in beraad is genomen.

Het is de bedoeling dat de keuze van de bemiddelaar zo ruim mogelijk is. Vanzelfsprekend kunnen advocaten en notarissen die ervaring hebben met het recht, als bemiddelaars worden aangewezen. Het voorstel reserveert die functie niet uitsluitend voor die juristengroepen. Andere natuurlijke personen kunnen eveneens worden aangewezen, op voorwaarde dat ze kunnen bewijzen dat ze voor de aard van het geschil gekwalificeerd zijn, dat ze praktijkervaring hebben die hen voor bemiddeling geschikt maakt en dat hun onafhankelijkheid voldoende gewaarborgd is. De rechter kan de partijen wel suggesties van de hand doen inzake de kwaliteiten van de gezochte bemiddelaar.

De bemiddeling staat in het teken van de vertrouwelijkheid. De bemiddelaar is gebonden aan de geheimhoudingsplicht in de zin van artikel 458 van het Strafwetboek.

Er is slechts de dwang voorzien van de tijd, aangezien er een termijn van drie maanden wordt vooropgesteld om tot een overeenkomst te komen.

Zodra de taak van de bemiddelaar, al dan niet met succes beëindigd is, brengt hij de magistratuur belast met het dossier hiervan op de hoogte.

Wanneer de zaak opnieuw op de terechtzitting komt, kunnen de partijen op basis van de gemeenschappelijke conclusies de rechter vragen akte te nemen van de overeenkomst die ze hebben gesloten, hetzij over het volledige geschil, hetzij over bepaalde punten ervan. Het vonnis zal het akkoord uitvoerende kracht geven.

Tot slot merkt de spreekster op dat wat het kostenplaatje betreft, de partijen de bemiddelaar van tevoren vragen hoeveel de bemiddeling zal kosten.

C. Wetsvoorstel van de heren Alain Courtois, Olivier Maingain, Daniel Bacquelaine en mevrouw Anne Barzin tot aanvulling van het Gerechtelijk Wetboek met een zevende deel betreffende de buitengerechtelijke bemiddeling

De heer Alain Courtois (MR) verwijst naar de toelichting van het wetsvoorstel (DOC 51 0694/001).

D. Inleidende uiteenzetting van mevrouw Laurette Onkelinx, vice-eerste minister en minister van Justitie

De samengevoegde wetsvoorstellen beogen het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen met een aantal bepalingen

à la justice en prévoyant et en donnant une base légale à deux modes alternatifs de résolution de conflits en matière civile et commerciale : la médiation et la conciliation.

Un des objectifs de ce gouvernement, repris dans la déclaration gouvernementale, plus spécifiquement dans le Plan Themis pour une administration rapide de la justice, consiste précisément à octroyer une base légale à la médiation.

Les débats que la médiation suscite aujourd'hui démontrent à quel point la question est d'actualité.

Il est important de créer un mécanisme qui permette au citoyen de résoudre ses litiges sans intervention judiciaire, ou du moins par une intervention réduite au minimum indispensable. Cela concerne évidemment les litiges de faible importance, mais aussi ceux qui entraînent de grandes tensions pour leurs protagonistes. Chercher ensemble une solution offrira davantage de garanties pour l'avenir : les parties ne couperont pas les ponts, mais chercheront ensemble et de manière constructive une solution qui leur apporte à chacune satisfaction. Le sentiment de frustration qu'éprouve la partie perdante d'un procès est ainsi évité.

Pour réaliser cet objectif, il est cependant indispensable de pourvoir la médiation de garanties juridiques essentielles.

Les parties doivent pouvoir se fier à la compétence technique, à l'indépendance et à l'impartialité de la personne qui essaiera de les concilier.

Elles doivent avoir la garantie qu'elles pourront parler dans un espace privilégié de confidentialité : les informations échangées lors de la médiation doivent rester confidentielles, même si à l'issue de la médiation aucun accord n'est intervenu et qu'une suite judiciaire s'avère inévitable. Néanmoins, dans un évident souci d'économie de procédure, certaines mesures d'instructions doivent pouvoir être utilisées au cours d'une procédure judiciaire ultérieure. La ministre pense notamment aux expertises dans les litiges de construction.

Le caractère volontaire de la médiation favorisera considérablement l'exécution spontanée de l'accord négocié par les parties. Le justiciable réalisera ainsi l'écono-

gen die de toegang tot het gerecht beogen te bevorderen, door twee alternatieve wijzen tot conflictregeling in burger- en handelsrechtelijke aangelegenheden aan te moedigen en een wettelijke grondslag te verlenen: de bemiddeling en de verzoening.

Eén van de doelstellingen van deze regering, opgenomen in de regeringsverklaring, meer bepaald in het Themisplan voor een snelle rechtsbedeling, bestaat er precies in de bemiddeling een wettelijke grondslag te verlenen.

De debatten die momenteel worden gevoerd over de bemiddeling, tonen aan dat het een zeer actueel onderwerp betreft.

Het is van belang om een regeling in te stellen die de burger toelaat om zonder of met een minimale rechterlijke tussenkomst een geschil tot een goed einde te brengen. Het betreft vanzelfsprekend kleinere geschillen. Deze kunnen evenwel een grote spanning teweegbrengen bij de betrokkenen. Samen zoeken naar een oplossing biedt meer waarborgen voor de toekomst: de partijen blazen de bruggen niet op, maar werken samen constructief aan een oplossing die de goedkeuring van beiden wegdraagt. Op deze manier vermijdt men de frustratie die de kop kan opsteken bij de verliezende partij van een proces.

Om deze doelstellingen te kunnen verwezenlijken, is evenwel vereist dat de beoogde alternatieve wijze van conflictregeling enkele minimale juridische waarborgen biedt.

De partijen moeten kunnen vertrouwen op de technische bekwaamheid en op de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de persoon die hen tracht te verzoenen.

Ze moeten de waarborg krijgen dat ze openlijk en in alle vertrouwelijkheid kunnen spreken: alle gegevens die tijdens de procedure aan het licht komen, dienen vertrouwelijk te kunnen blijven, ook nadien, als er geen overeenkomst is bereikt en een gerechtelijke afhandeling noodzakelijk blijkt. Niettemin, met het oog op een efficiënt gebruik van de proceduremiddelen, moeten bepaalde onderzoeksdaden ook tijdens een latere gerechtelijke procedure van nut kunnen blijven zijn. De minister denkt bijvoorbeeld aan de expertises in geval van een bouwgeschil.

Het vrijwillige karakter van de bemiddeling draagt er in hoge mate toe bij dat het akkoord dat tussen beide partijen tot stand kwam ook spontaan wordt uitgevoerd.

mie d'une procédure d'exécution après le procès lui-même. Il subsistera malheureusement toujours certaines hypothèses dans lesquelles il sera nécessaire de recourir à une procédure d'exécution forcée. Il est donc essentiel de prévoir une transformation simple et performante de l'accord de médiation en titre exécutoire. Le Code judiciaire doit rester à cet égard le socle sur lequel la nouvelle procédure sera établie et trouvera son ancrage.

Si les parties ne parviennent pas à un accord, leur situation juridique ne doit pas souffrir de leur choix d'avoir d'abord voulu trouver une solution consensuelle: il est important que les éventuels délais de prescription auxquels seraient soumis les parties soient suspendus pendant le temps de la médiation.

Mais d'autre part, la médiation ne peut en aucun cas être utilisée comme un procédé dilatoire. Des passerelles simples doivent exister entre la médiation et la procédure contentieuse.

Ces principes sont des conditions nécessaires pour une procédure de médiation ou de conciliation opérationnelle. La proposition de loi modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la médiation (DOC 51 0327/1) est celle qui répond le plus à ces objectifs.

Cette proposition réunit d'ailleurs toutes les formes et hypothèses de la médiation : elle vise tant la médiation volontaire que la médiation dans le cadre d'une procédure judiciaire. L'éventail de litiges auxquels elle est susceptible de s'appliquer est quant à lui particulièrement large puisqu'il peut couvrir la médiation familiale, qui fait déjà l'objet de la loi du 19 février 2001, les matières commerciales, et les autres matières civiles.

Il va de soi que le débat doit tenir compte de la loi de février 2001 sur la médiation familiale. Il serait possible, et préférable semble-t-il, de profiter de l'occasion pour rassembler dans un corps de règles unique les principes applicables à la médiation en général, sans pour autant perdre de vue les spécificités propres à chaque type de médiation.

Un avantage supplémentaire de cette approche serait de simplifier grandement la question de la formation et de la reconnaissance des médiateurs tiers en matière familiale. Les compétences en cette matière sont en effet réparties entre l'État fédéral, les Communautés et les Régions. Une telle complexité nuit avant tout au justiciable, et il importe d'y remédier.

Op deze wijze bespaart de rechtszoekende zich ook nog eens de uitvoeringsprocedure na het proces zelf. Er zullen natuurlijk, en jammer genoeg, nog altijd bepaalde hypothesen zijn waarbij het nodig blijkt om over te gaan tot een procedure van gedwongen uitvoering. Het is dus essentieel om te voorzien in een eenvoudige en efficiënte omzetting van het bemiddelde akkoord in een uitvoerbare titel. Het Gerechtelijk Wetboek moet in dit opzicht het voetstuk blijven waarop de nieuwe procedure gebaseerd en verankerd zal zijn.

Bereiken de partijen geen akkoord, dan mag hun rechtspositie niet lijden onder het feit dat ze hebben verkozen een verzoeningspoging te ondernemen: het is van belang dat de verjaring van de vorderingstermijn wordt opgeschort tijdens de loop van de alternatieve procedure.

Anderzijds mag de bemiddeling in geen geval gebruikt worden als een opschortende techniek. Er moeten eenvoudige overstapmogelijkheden bestaan tussen de bemiddeling en de geschillenprocedure.

Deze principes zijn noodzakelijkheidsvoorwaarden voor een werkbare bemiddelings- of verzoeningsprocedure. Het wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling (Doc. 51 0327/1), komt het meest aan deze doelstellingen tegemoet komt.

Dit voorstel verenigt overigens alle vormen en hypothesen van bemiddeling in zich: ze heeft betrekking op zowel de vrijwillige bemiddeling als de bemiddeling in het kader van een gerechtelijke procedure; ze betreft een ruime waaier van geschillen: de familiale bemiddeling die reeds het voorwerp vormt van een wettelijke regeling (wet van 19 februari 2001) en de bemiddeling in andere burgerrechtelijke, evenals in handelsrechtelijke aangelegenheden.

Vanzelfsprekend dient bij de besprekingen rekening te worden gehouden met de wet van 2001 betreffende de familiale bemiddeling. Het lijkt mogelijk en tevens wenselijk, om van de gelegenheid gebruik te maken om in één enkele wet de beginselen van de bemiddeling in haar geheel te verenigen, zonder daarbij de eigenheden van elk type van bemiddeling uit het oog te verliezen.

Deze benadering zou als bijkomend voordeel hebben dat ze de vraag van de vorming en erkenning van derden- bemiddelaars in familiezaken enorm zou vereenvoudigen. De bevoegdheden in dit verband zijn vandaag verdeeld tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten. Dergelijke complexiteit brengt in de eerste plaats schade toe aan de rechtszoekende, en het is van belang om hieraan te verhelpen.

La ministre pense qu'il serait bien plus efficace et plus cohérent de créer un «Institut de la médiation» à l'échelon fédéral, ou une «Commission fédérale de la médiation» au sein du SPF Justice. Cette commission serait composée de représentants des acteurs de la médiation, et serait chargée de l'agrément et de la formation des médiateurs.

La formation des médiateurs est essentielle. Ce sont eux qui seront, en définitive, les garants du bon fonctionnement de cette procédure. Il est donc capital que les médiateurs disposent d'une expertise éprouvée dans les matières où ils interviendront.

En outre, le rôle de médiateur ne s'improvise pas. Il est nécessaire d'avoir de réelles aptitudes à la gestion des conflits. Les médiateurs devront dès lors avoir suivi une formation spécifique et suffisamment approfondie à cet égard.

La ministre est convaincue de la nécessité de garantir tant les compétences techniques des médiateurs que leurs qualités d'écoute et de gestion des conflits. Ces qualités devront être démontrées lors d'une procédure d'agrément, et s'accompagner d'une formation continue pendant la période d'exercice des fonctions de médiateur.

Par ailleurs, s'il est important de prévoir à quels types de litiges la médiation s'appliquera, il l'est tout autant d'encadrer toutes les formes de médiation : tant la médiation volontaire que celle qui intervient au cours d'une procédure judiciaire. Cela n'est pas prévu dans la proposition de loi modifiant le Code judiciaire en vue d'y insérer une procédure de médiation (669/1). Cela a pour conséquence de rendre plus difficile la transformation de l'accord obtenu en un titre exécutoire de manière rapide et efficace, selon une procédure simple et garantissant le respect des droits des parties. Les deux types de médiation doivent aboutir à un résultat identique, et dès lors, être traités en conséquence, ceci dans une seule loi. De plus, une distinction entre les deux types de médiation en deux chapitres distincts et complémentaires garantira la clarté nécessaire et permettra que la médiation, dans toutes ses déclinaisons, fasse l'objet d'une seule et même loi.

Cette approche est un facteur de sécurité juridique.

Dans le même ordre d'idées, la sécurité juridique justifie également que la médiation fasse l'objet d'une nouvelle septième partie du Code judiciaire, plutôt que d'un ajout dans la partie IV où se trouve pour l'instant la mé-

Het is volgens de minister nuttiger om de hele context van de bemiddeling op federaal niveau te regelen, via de oprichting van een «Instituut voor bemiddeling» of van een binnen de FOD Justitie op te richten «Federale Commissie voor Bemiddeling», met representatieve vertegenwoordiging, die zou instaan voor de erkenning en vorming van alle categorieën van bemiddelaars.

De opleiding van de bemiddelaars is essentieel. Uiteindelijk zullen zij garant moeten staan voor de goede werking van deze procedure. Het is dus van het grootst belang dat de bemiddelaars over een beproefde expertise beschikken van de materie waarin ze zullen tussenkomen.

De rol van bemiddelaar is geen improvisatie. Het is nodig dat men echt aanleg heeft om conflicten te beheersen. De bemiddelaars zullen bijgevolg een specifieke opleiding met voldoende diepgang op dit punt gevolgd moeten hebben.

De minister is overtuigd van de noodzaak van zowel technische bekwaamheid als van luistervaardigheid en bekwaamheid om conflicten te beheren. Deze bekwaamheden moeten tijdens een erkenningsprocedure worden aangetoond, en vergezeld moeten gaan van een voortgezette opleiding tijdens de periode waarin de bemiddelaar zijn functie uitoefent.

Het is niet alleen van belang om in dezelfde wet alle types van *geschillen* te regelen die voor bemiddeling in aanmerking komen. Ook is het van belang om alle *types van bemiddeling* te regelen: niet alleen de bemiddeling in het kader van een gerechtelijke procedure, maar ook de vrijwillige bemiddeling. Dit is niet voorzien in het wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek om er een bemiddelingsprocedure in te voegen, (669/1). Dit heeft als gevolg dat het moeilijker wordt om het bekoemen akkoord op een snelle en efficiënte wijze, met een eenvoudige procedure die niettemin de rechten van de partijen waarborgt, om te zetten in een uitvoerbare titel. Beide bemiddelingsvormen moeten tot eenzelfde uitkomst kunnen leiden en dus op eenzelfde wijze en in eenzelfde wet moeten worden geregeld. De context van de bemiddeling verschilt weliswaar, maar een regeling in twee verschillende hoofdstukken schept voldoende duidelijkheid en laat toe dat de bemiddeling in al zijn verschijningsvormen het voorwerp vormt van één enkele wet.

Deze benadering bevordert de rechtszekerheid.

De rechtszekerheid zou er eveneens mee gediend zijn, mocht de bemiddeling het voorwerp vormen van een nieuw zevende deel in het Gerechtelijk Wetboek, eerder dan een toevoeging aan deel IV, het deel waar momen-

diation familiale. Ce choix démontrerait la volonté de consacrer à la médiation la place qu'elle mérite dans nos structures de résolution des conflits : une place distincte, sur un pied d'égalité avec la procédure civile et l'arbitrage.

Pour ces trois raisons, soit un positionnement clair et complet dans la médiation dans une septième partie du Code judiciaire, la définition d'une procédure de médiation applicable à tous les litiges susceptibles d'être réglés par la médiation et la fixation d'un cadre légal tant pour la médiation volontaire que judiciaire, il est préférable, dans le cadre des travaux, de partir de la proposition de loi n° 327 modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la médiation.

L'accès à la justice, entendu au sens large, est une des priorités de la ministre. Elle veillera donc à ce que les plus démunis puissent avoir accès à la médiation. Cet accès pourra ainsi être concrétisé tant par le biais de l'assistance judiciaire que par celui de l'aide juridique.

Il apparaît nécessaire à la ministre que des experts fassent part aux membres de la commission de leurs observations sur ces propositions de loi. La ministre a à cet égard pris l'initiative de consulter de nombreux praticiens de la médiation, ainsi que des institutions spécialisées. Leurs observations seront mises à disposition.

Les travaux de la commission devront par ailleurs être guidés par les instruments européens déjà existants, soit deux recommandations de 1998 et de 2001, ainsi que par le code de conduite pour les médiateurs, lequel est en cours d'élaboration à l'échelon européen.

II. — PROCÉDURE

La commission décide que la proposition de loi de MM. Richard Fournaux et Thierry Giet, Mme Joëlle Milquet, MM. Tony Van Parys et Melchior Wathelet modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la médiation (DOC 51 0327/001) servira de base à la discussion.

Mme Martine Taelman (VLD) fait observer aux membres que la proposition de loi à l'examen ne tient pas compte de la loi du 19 février 2001 relative à la médiation en matière familiale dans le cadre d'une procédure judiciaire.

teel de familiale bemiddeling is ingevoegd. Deze keuze is ingegeven door de wens om de bemiddeling de plaats te geven die ze verdient in onze structuren van conflictoplossing: een afzonderlijke plaats, op voet van gelijkheid met de burgerlijke procedure en met de arbitrage.

Om deze drie redenen – een duidelijke en volwaardige positionering in een zevende deel van het Gerechtelijk Wetboek, een regeling van de bemiddelingsprocedure voor alle types van conflicten die voor bemiddeling in aanmerking komen en een wettelijk kader voor zowel de vrijwillige als de gerechtelijke bemiddeling – is het aangewezen om bij de besprekingen voor een wettelijke regeling van de bemiddeling uit te gaan van het wetsvoorstel nr. 327 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling.

De toegang tot het gerecht, in de meest ruime betekenis, is één van de prioriteiten van de minister. Zij zal er dan ook over waken dat de minst bedeelden toegang tot de bemiddeling kunnen hebben. En deze toegang zal concreet kunnen gebeuren, zowel via de juridische bijstand als via de rechtshulp.

Zij acht het noodzakelijk dat deskundigen aan de commissieleden hun bemerkingsen over deze wetsvoorstellen kunnen overmaken. De minister heeft in dit verband reeds het initiatief genomen om meerdere beoefenaars van de bemiddeling, evenals gespecialiseerde instituten te raadplegen. Hun bemerkingsen zullen ter beschikking worden gesteld.

De werkzaamheden van de commissie op dit vlak zullen daarnaast moeten worden geleid door de bestaande Europese instrumenten, met name de twee aanbevelingen van 1998 en 2001, evenals door de gedragscode voor bemiddelaars die momenteel wordt uitgewerkt op Europees niveau.

II. — PROCEDURE

De commissie beslist dat het wetsvoorstel van de heren Richard Fournaux en Thierry Giet, mevrouw Joëlle Milquet en de heren Tony Van Parys en Melchior Wathelet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling (DOC 51 0327/001) als basis van bespreking zal dienen.

Mevrouw Martine Taelman (VLD) maakt de leden erop attent dat dit wetsvoorstel geen rekening houdt met de wet van 19 februari 2001 betreffende de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken.

La ministre annonce qu'elle présentera les amendements nécessaires.

III. — DISCUSSION ET VOTES

Article 1er

L'examen de cet article ne donne lieu à aucune observation.

L'article est adopté à l'unanimité.

Art. 2

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que cet article suscite deux questions :

– faut-il inclure dans la proposition de loi la médiation familiale, qui est déjà entrée en vigueur, ou plutôt maintenir deux textes distincts? Il est sans doute préférable d'opter pour un cadre législatif unique;

– les frais de la médiation, et notamment les honoraires des médiateurs, doivent-ils être pris en charge par le système d'assistance judiciaire? C'est envisageable, à condition que ces médiateurs fassent l'objet d'une procédure de reconnaissance officielle;

– qui sera chargé de reconnaître les médiateurs? Trois solutions sont possibles :

- *Un institut extérieur.* Aux Pays-Bas, une institution indépendante, formée par le secteur lui-même, a été mise en place, mais il a fallu environ 10 ans pour qu'elle voie le jour. Cette option doit donc être écartée.

- *Le service public fédéral de la Justice :* les règles auxquelles les médiateurs seront soumis devront concorder avec les obligations qui découlent de la profession qu'ils exercent par ailleurs (règles de déontologie des avocats par exemple). Il faut donc que des représentants de ces professions puissent être associés à la définition des règles applicables aux médiateurs. Il est donc préférable que ce ne soit pas le département de la Justice qui fixe unilatéralement ces normes de comportement.

- *Une commission formée au sein du Service public fédéral :* cette solution serait sans doute la plus appropriée, et la moins coûteuse. Cette commission disposerait bien entendu d'un large degré d'autonomie et intégrerait des représentants des différents milieux professionnels d'où proviennent les médiateurs.

De minister kondigt aan dat zij de nodige amendementen zal indienen.

III. — BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 1

Bij de bespreking van dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 2

De minister van Justitie, mevrouw Laurette Onkelinx licht toe dat dit artikel twee vragen doet rijzen:

– slaat het wetsvoorstel ook op de – reeds in werking getreden – bemiddeling in familiezaken of ligt het veel eerder in de bedoeling twee afzonderlijke teksten te handhaven? Het ware ongetwijfeld verkieslijk voor één enkel wetgevend raamkader te opteren;

– moeten de kosten voor bemiddeling, meer bepaald de honoraria voor de bemiddelaars, ten laste van de rechtsbijstandsregeling komen? Dat valt te overwegen, op voorwaarde dat die bemiddelaars eerst een officiële erkenningsprocedure doorlopen;

– wie zal met de erkenning van de bemiddelaars worden belast? In dat verband zijn drie oplossingen mogelijk:

- *een extern instituut.* Zo werd in Nederland een onafhankelijk, door de sector zelf opgericht instituut geïnstalleerd, maar een en ander heeft wel zowat 10 jaar aangesleept. Die oplossing valt dus weg;

- *de Federale Overheidsdienst Justitie:* de regels die op de bemiddelaars van toepassing zullen zijn, zullen moeten sporen met de verplichtingen die voortvloeien uit het beroep dat zij daarnaast uitoefenen (de voor advocaten geldende deontologische regels bijvoorbeeld). Vertegenwoordigers uit die beroepskringen behoren dus bij het uitstippelen van de op de bemiddelaars toepasselijke regels te worden betrokken. Het ware dus beter niet het departement Justitie eenzijdig die gedragscode te laten vaststellen;

- *een binnen de Federale Overheidsdienst opgerichte commissie:* die oplossing ware wellicht de meest geschikte en de minst dure. Die commissie zou uiteraard over een ruime autonomie beschikken en er zouden ook vertegenwoordigers zitting in hebben van de diverse beroepskringen waaruit die bemiddelaars komen.

Mme Martine Taelman (VLD) est d'avis que si la médiation est intégrée dans le système d'assistance judiciaire, un système doit être mis en place pour déterminer quels médiateurs entrent en ligne de compte.

Concernant l'institution qui sera chargée de reconnaître les médiateurs, il ne semble pas qu'il faille écarter d'un revers de la main le système mis en place aux Pays-Bas. Si la loi prévoit qu'un organisme similaire doit être mis en place en Belgique, l'argument de la longueur du délai nécessaire à sa création perdrait une grande partie de sa pertinence. Il serait sans doute utile que le ministre communique aux membres de la commission une description plus complète de l'Institut national de médiation néerlandais.

Si les représentants de différentes professions doivent se réunir au sein d'une même institution, il faudra déterminer les règles qui priment, notamment pour les avocats, qui possèdent leur propre code de déontologie.

Des précisions devront par ailleurs être apportées quant à l'identité des personnes qui représenteront les médiateurs qui n'appartiennent pas à un groupe professionnel structuré tel que les avocats et les notaires.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que l'Institut néerlandais ne définit pas à proprement parler des règles de déontologie propres à la profession de médiateur, mais édicte plutôt des règles de conduite. La création d'une institution indépendante ne réglerait donc pas la question.

Le problème de la déontologie n'est pas nouveau. Il se pose par exemple de la même façon pour un avocat qui est curateur d'une entreprise en faillite. Dans ce cas, les règles de déontologie priment. Toutes les autres règles sont donc subsidiaires. Il en irait de même pour la médiation.

La commission de médiation, indépendante mais rattachée techniquement au Service public fédéral de la Justice, aurait du reste les mêmes pouvoirs que l'Institut néerlandais, à la différence près que la composition de la commission belge serait déterminée par la loi. Elle ne définirait pas de règles de déontologie, mais seulement un code de bonne conduite, qui s'ajouterait aux règles qui sont définies dans la loi (notamment le secret professionnel).

Les membres de la commission seraient désignés par des organes représentatifs des professions concernées (par exemple les ordres des avocats ou la fédération des notaires).

Mevrouw Martine Taelman (VLD) is van mening dat, zo bemiddeling in de rechtsbijstandsregeling wordt opgenomen, dan een procedure moet worden uitgewerkt om te bepalen welke personen als bemiddelaar in aanmerking kunnen komen.

Wat het instituut betreft dat met de erkenning van de bemiddelaars zal worden belast, komt het de spreekster voor dat het in Nederland gangbare systeem niet zomaar meteen van tafel mag worden geveegd. Mocht bij wet worden bepaald dat een soortgelijk orgaan in België moet worden opgericht, dan zou het argument dat een bepaalde termijn vereist is om dat op te richten, heel wat minder relevant blijken. Het ware wellicht nuttig dat de minister de commissieleden een meer gedetailleerde omschrijving van het Nederlands Instituut voor Bemiddeling kon bezorgen.

Als de vertegenwoordigers van verschillende beroepsgroepen in eenzelfde instelling zitting moeten gaan hebben, zullen de regels moeten worden vastgesteld die, met name voor de advocaten die over een eigen deontologische code beschikken, moeten primeren.

Er zullen voorts een aantal preciseringen vereist zijn om te bepalen wie die bemiddelaars zal vertegenwoordigen die niet tot een gestructureerde beroepsgroep (zoals advocaten of notarissen) behoren.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, licht toe dat het Nederlands Instituut voor Bemiddeling *sensu stricto* niet definieert welke specifieke deontologische regels op het beroep van bemiddelaar van toepassing zijn, maar veeleer een aantal gedragsregels aangeeft. De oprichting van een onafhankelijke instelling zou het knelpunt dus niet oplossen.

Eenzelfde probleem rijst bijvoorbeeld voor een advocaat die als curator van een gefailleerd bedrijf wordt aangesteld. In dat geval primeren de deontologische regels. Alle andere regels zijn daar dus ondergeschikt aan. Eenzelfde regeling zou bij bemiddeling gelden.

Voor het overige zou de bemiddelingscommissie - die weliswaar in alle onafhankelijkheid zou werken, maar technisch wel van de Federale Overheidsdienst Justitie zou afhangen - over precies dezelfde bevoegdheden als het Nederlandse Instituut beschikken, op dit verschil na dat de samenstelling van de Belgische commissie bij wet zou worden vastgesteld. De commissie zou geen deontologische regels, enkel een gedragscode uitwerken die bovenop de wettelijk vastgelegde regels (met name inzake het beroepsgeheim) zou gelden.

De commissieleden zouden worden aangewezen door representatieve organen van de betrokken beroepen (bijvoorbeeld de ordes van advocaten of de federatie van notarissen).

Mme Martine Taelman (VLD) demande si les règles actuellement prévues dans le Code pénal sur le secret professionnel seront d'application.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, répond par l'affirmative. Il y sera d'ailleurs fait référence dans la loi.

M. Éric Massin (PS) s'interroge sur la situation des médiateurs qui ne disposent pas d'un code de déontologie (experts automobile, experts incendie).

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, répète que tous les médiateurs, quelles que soient leurs professions respectives, seront soumis aux règles générales prévues dans la loi et devront suivre des formations agréées par la commission.

M. Walter Muls (sp.a-spirit) rappelle que, pour certaines professions, les règles de déontologie s'accompagnent de règles disciplinaires. Si aucun code de déontologie n'est prévu pour les médiateurs, cela signifie que certains médiateurs pourront être soumis à des sanctions disciplinaires et d'autres pas. Un système disciplinaire devrait donc être mis au point, et pas seulement des règles de bonne conduite.

Par ailleurs, dans certaines situations, toutes les règles déontologiques ne sont pas d'application. Ainsi, un avocat chargé de la curatelle d'une entreprise n'est pas dans tous les cas tenu au secret de la correspondance.

M. Thierry Giet (PS) estime que si la commission devait décider de mettre en place un réel système disciplinaire, cela impliquerait, si l'on va jusqu'au bout de la logique, la création d'un Ordre des médiateurs. Pour le moment, le secteur de la médiation, bien qu'il ne soit pas formellement organisé, ne semble néanmoins pas poser de problèmes particuliers. Même si une certaine réglementation est assurément souhaitable, il ne faut sans doute pas aller jusqu'à la mise en place d'un système disciplinaire complet. Si toutefois une majorité de membres de la commission était favorable à la création d'une nouvelle profession et d'un cadre entièrement nouveau pour les médiateurs, d'importants changements devraient être apportés au texte.

M. Alfons Borginon (VLD), président, demande si les règles que doit respecter un administrateur provisoire sont définies légalement ou si elles découlent d'un code de déontologie.

M. Walter Muls (sp.a-spirit) répond que, dans ce système, le contrôle est assuré par le juge de paix, auquel

Mevrouw Martine Taelman (VLD) vraagt of de regels waarin het Strafwetboek thans in verband met het beroepsgeheim voorziet, toepasselijk zullen zijn.

Minister van Justitie, mevrouw Laurette Onkelinx beantwoordt die vraag bevestigend. De wet zal daar trouwens naar verwijzen.

De heer Éric Massin (PS) heeft vragen over de toestand van de bemiddelaars voor wie geen plichtenleer geldt (de automobieldeskundigen, de brandweerdskundigen).

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, herhaalt dat alle bemiddelaars, ongeacht hun beroep, aan de in de wet voorgeschreven algemene regels zullen zijn onderworpen en door de commissie erkende opleidingen zullen moeten volgen.

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) herinnert eraan dat deontologische regels bij sommige beroepen gepaard gaan met tuchtregels. Als voor de bemiddelaars geen plichtenleer geldt, betekent dit dat sommigen onder hen tuchtstraffen kunnen oplopen en anderen niet. Er moet dus een tuchtregeling worden uitgewerkt, die meer is dan een reeks gedragsregels.

In bepaalde situaties zijn trouwens niet alle deontologische regels van toepassing. Zo zal een advocaat die belast is met de curatele van een onderneming, niet in alle gevallen verplicht zijn het briefgeheim te eerbiedigen.

De heer Thierry Giet (PS) vindt dat als de commissie zou beslissen een dergelijke tuchtregeling in te voeren, dat logischerwijze zou inhouden dat er een Orde van bemiddelaars wordt opgericht. Hoewel de sector van de bemiddeling momenteel niet formeel is georganiseerd, blijken er toch geen bijzondere problemen te rijzen. Zelfs al is een zekere reglementering gewenst, dan nog moet men allicht niet zo ver gaan een volledige tuchtregeling op poten te zetten. Als evenwel een meerderheid van de commissieleden zich zou uitspreken voor de oprichting van een nieuw beroep en van een volkomen nieuw kader voor de bemiddelaars, zou de tekst aanzienlijke wijzigingen moeten ondergaan.

De heer Alfons Borginon, voorzitter, (VLD) vraagt of de regels die een voorlopig bewindvoerder moet naleven, wettelijk zijn bepaald of voortvloeien uit een deontologische code.

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) antwoordt dat de controle in dat geval wordt uitgeoefend door de vrede-

l'administrateur provisoire doit rendre compte annuellement de sa gestion.

S'il serait sans doute exagéré de créer un véritable Ordre des médiateurs, sans doute ne faut-il pas tomber d'un extrême dans l'autre, et renoncer à toute forme de contrôle.

M. Olivier Maingain (MR) est d'avis que la préoccupation visant à donner un statut déontologique au médiateur ne doit pas nécessairement conduire à la création d'un Ordre professionnel. Il ne faut pas non plus oublier qu'il y a une différence de nature entre les fonctions d'avocat et de médiateur, car si l'avocat doit respecter des règles de déontologie, c'est avant tout pour que soient garanties à la fois la relation de confiance qu'il entretient avec son client et les règles de confraternité entre collègues. Le médiateur, lui, ne doit pas établir une relation de confiance analogue à celle de l'avocat et de son client. Ce qui importe, c'est que son statut d'impartialité soit assuré. Autrement dit, c'est la loi qui doit garantir cette impartialité, et dire dans quels cas un médiateur doit refuser d'accepter de prendre en compte la gestion d'un litige.

La régularité du travail du médiateur doit ensuite être soumis au contrôle des autorités judiciaires, et non à un Ordre professionnel.

Les règles de déontologie d'une profession particulière ne doivent donc pas s'étendre pas à l'exercice de la fonction de médiateur.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que dans la médiation familiale, l'Ordre des barreaux francophones et germanophone a établi un règlement spécial à usage des avocats agissant en tant que médiateurs. L'avocat médiateur dispose donc de règles qui adaptent la déontologie à la fonction particulière qu'il exerce.

M. Thierry Giet (PS) précise que, dans la médiation familiale, la loi citait les avocats et les notaires comme médiateurs potentiels, en raison de leur profession, ce qui n'est pas le cas de la proposition de loi à l'examen. Si la loi fait référence à la qualité d'avocat, ou de notaire, il se comprend que les Ordres concernés définissent des règles déontologiques particulières.

M. Olivier Maingain (MR) répète que les règles qui doivent garantir l'impartialité et le respect d'un certain nombre d'obligations légales doivent relever du contrôle des autorités judiciaires.

rechter ten aanzien van wie de voorlopige bewindvoerder zich jaarlijks voor zijn bewind moet verantwoorden.

Het is wellicht overdreven een echte Orde van bemiddelaars op te richten, maar men moet ook niet van het ene uiterste in het andere vallen en elke controle achterwege laten.

De heer Olivier Maingain (MR) is van mening dat het streven om de bemiddelaar een deontologisch statuut te bieden, niet noodzakelijk moet leiden tot de oprichting van een beroepsorde. Men mag ook niet vergeten dat het beroep van advocaat uiteraard verschilt van dat van bemiddelaar: als de advocaat deontologische regels moet naleven, dan is dat immers vooral opdat zowel de vertrouwensrelatie met zijn cliënt als de regels van de collegialiteit zouden zijn gewaarborgd. De bemiddelaar daarentegen moet geen vertrouwensrelatie opbouwen zoals die tussen de advocaat en zijn cliënt. Wat van belang is, is dat zijn status van onpartijdigheid niet in het gedrang komt. De wet moet met andere woorden die onpartijdigheid garanderen en bepalen in welke gevallen een bemiddelaar moet weigeren het beheer van een geschil aan te pakken.

De regelmatigheid van het werk van een bemiddelaar moet vervolgens aan de controle van de gerechtelijke autoriteiten worden onderworpen, en niet aan een beroepsorde.

De deontologische regels van een bijzonder beroep moeten dus niet worden uitgebreid tot de uitoefening van de functie van bemiddelaar.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, verklaart dat bij bemiddeling in familiezaken de «Ordre des barreaux francophones et germanophone» een speciaal reglement heeft opgesteld ten behoeve van de advocaten die als bemiddelaars optreden. De advocaat-bemiddelaar beschikt dus over regels die de deontologie aanpassen volgens de bijzondere functie die hij uitoefent.

De heer Thierry Giet (PS) preciseert dat bij bemiddeling in familiezaken de wet de advocaten en notarissen, gelet op hun beroep, vermeldt als mogelijke bemiddelaars, wat niet het geval is met het ter bespreking voorliggende wetsvoorstel. Als de wet verwijst naar de kwalificatie van advocaat of notaris, is het begrijpelijk dat de betrokken ordes bijzondere deontologische regels bepalen.

De heer Olivier Maingain (MR) herhaalt dat de regels die de onpartijdigheid en de naleving van een aantal wettelijke bepalingen moeten waarborgen, tot de controlebevoegdheid van de gerechtelijke autoriteiten moeten behoren.

Mme Martine Taelman (VLD) rappelle que c'est ce type de contrôle qui est s'applique à l'administration provisoire, évoquée par d'autres intervenants. Il ne faut donc pas créer *ex nihilo* un organe disciplinaire : le contrôle peut tout aussi bien être exercé par les autorités judiciaires.

Par ailleurs, si aucun problème de légalité ne se pose en principe en cas de médiation judiciaire, qu'en sera-t-il en cas de médiation extra-judiciaire ? Ne faudrait-il pas que le juge effectue un certain contrôle de légalité sur cet accord ?

M. Alfons Borginon (VLD), président, remarque que la création immédiate d'une commission des médiateurs n'empêche pas qu'un Institut soit, dans un avenir plus lointain, mis sur pied.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que l'avantage de la médiation est précisément de proposer aux parties un mécanisme souple qui leur permet d'éviter de porter leur litige devant la Justice. Avoir recours à un juge en cas de problème dans la médiation ferait donc perdre une partie de l'intérêt de ce mécanisme.

M. Walter Muls (sp.a-spirit) attire l'attention sur le fait que des problèmes graves peuvent se poser dans l'exécution de l'accord. Dans ce cas, les parties seront forcées de porter leur litige devant un juge. Qu'advient-il si, à ce stade, le juge constate que l'accord est inapplicable?

Le gouvernement dépose un amendement n°1 destiné à remplacer l'article 2 par la disposition suivante :

« L'article 665 5° du Code judiciaire est modifié comme suit :

« 5° aux procédures de médiation, volontaires ou judiciaires, menées par un médiateur agréé par la commission visée à l'article 1726bis. ». ».

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que la loi sur la médiation familiale avait introduit une référence aux procédures de médiation familiale dans les articles 665, 671, 692 et 696 du Code, qui concernent l'assistance judiciaire. Il faut donc prévoir à nouveau une modification de ces dispositions, mais en faisant cette fois référence aux procédures de médiation judiciaire ou volontaire, menées par un médiateur agréé par la commission visée à l'article 1726bis.

Mevrouw Martine Taelman (VLD) herinnert eraan dat dit soort controle toepasselijk is in geval van het door de andere sprekers vermelde voorlopig bewind. Men moet geen tuchtorgaan uit het niets creëren: de controle kan even goed door de gerechtelijke autoriteiten worden uitgeoefend.

Als voorts bij gerechtelijke bemiddeling principieel geen enkel probleem inzake wettelijkheid rijst, zal dat dan ook zo zijn bij buitengerechtelijke bemiddeling? Zou de rechter niet enige controle inzake de wettelijkheid van dit akkoord moeten uitoefenen?

Voorzitter Alfons Borginon (VLD) attendeert erop dat de onmiddellijke oprichting van een commissie van bemiddelaars niet verhindert dat naderhand een Instituut wordt opgericht.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, legt uit dat het voordeel van bemiddeling er precies in bestaat dat aan de partijen een soepele regeling wordt voorgesteld die hun de mogelijkheid biedt te vermijden dat ze hun geschil voor de rechtbank moeten uitvechten. Als men in geval er in de bemiddeling een probleem optreedt een beroep doet op een rechter, verliest die regeling dus een deel van haar belang.

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) wijst erop dat bij de uitvoering van de overeenkomst ernstige problemen kunnen rijzen. In dat geval zullen de partijen verplicht zijn hun geschil bij een rechter aanhangig te maken. Wat zal er gebeuren als de rechter in dat stadium vaststelt dat de overeenkomst onuitvoerbaar is?

Met haar amendement nr. 1 beoogt de regering artikel 2 te vervangen door de volgende bepaling :

« Artikel 665, 5°, van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen als volgt :

« 5° voor procedures van vrijwillige of gerechtelijke bemiddeling, geleid door een bemiddelaar, erkend door de commissie bedoeld bij artikel 1726bis. ». ».

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, geeft aan dat de wet op de bemiddeling in familiezaken ook een verwijzing had ingevoerd naar de procedures voor bemiddeling in familiezaken in de artikelen 665, 671, 692 en 696 van het Wetboek die betrekking hebben op de rechtsbijstand. Die bepalingen moeten dus opnieuw worden gewijzigd, maar door nu te verwijzen naar de gerechtelijke of vrijwillige bemiddelingsprocedures, uitgevoerd door een bemiddelaar erkend door de commissie bedoeld in artikel 1726bis.

En effet, il y a lieu de ne pas priver les personnes qui ont recours à la médiation *volontaire* du bénéfice de l'assistance judiciaire. Ce service étant indemnisé par l'État, un certain encadrement et contrôle se justifient sur la qualité et personnalité des médiateurs. C'est la raison pour laquelle, il est opportun que ces médiateurs désignés par le Bureau d'assistance judiciaire soient agréés par la commission chargée d'agréer les médiateurs.

L'amendement n°1 est adopté à l'unanimité.

L'article, ainsi amendé, est adopté à l'unanimité.

Art. 2bis

L'amendement n°2 est déposé par le gouvernement. Il tend à insérer un article 2bis rédigé comme suit :

« À l'article 671, alinéa 1er, du même Code les mots «L'assistance judiciaire couvre également les frais dans le cadre de la procédure de médiation en matière familiale.» sont remplacés par les mots «L'assistance judiciaire couvre également les frais et honoraires du médiateur dans le cadre d'une procédure de médiation judiciaire ou volontaire, menée par un médiateur agréé par la commission visée à l'article 1726bis».

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice explique que cet amendement se justifie de la même manière que les amendements n° 3 et 4 (qui insèrent les articles 2ter et 2quater).

L'amendement n°2, insérant un article 2bis, est adopté à l'unanimité.

Art. 2ter

L'amendement n°3, qui insère un article 2ter dans la proposition, est déposé par le gouvernement. Il est libellé comme suit :

« À l'article 692 du même Code, les mots « les frais et honoraires du médiateur en matière familiale désigné conformément à l'article 734bis » sont remplacés par les mots « les frais et honoraires du médiateur dans le cadre d'une procédure de médiation judiciaire ou volontaire, menée par un médiateur agréé par la commission visée à l'article 1726bis ».

Le Roi prend les mesures nécessaires pour appliquer l'article 692 en ce qui concerne les frais et honoraires du médiateur.».

De personen die toegang hebben tot vrijwillige bemiddeling mag immers geen rechtsbijstand worden ontzegd. Aangezien deze dienst wordt vergoed door de Staat, zijn een zekere begeleiding en een zeker toezicht op de kwaliteit en de persoonlijkheid van de bemiddelaars verantwoord. Derhalve moeten deze door het Bureau voor Rechtsbijstand aangewezen bemiddelaars worden erkend door de commissie die belast is met de erkenning van de bemiddelaars.

Amendement nr. 1 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerd artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 2bis

Die regering dient amendement nr. 2 in, dat tot doel heeft een artikel 2bis in te voegen, luidend als volgt :

«In het artikel 671, eerste lid, van hetzelfde Wetboek worden de woorden «Rechtsbijstand dekt eveneens de kosten in het kader van de procedure van de bemiddeling in familiezaken» vervangen door de woorden «De rechtsbijstand dekt eveneens de kosten en de erelonen van de bemiddelaar in het kader van een gerechtelijke of vrijwillige bemiddeling, uitgevoerd door een bemiddelaar die erkend is door de commissie bedoeld in artikel 1726bis.».

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, stipt aan dat voor dit amendement dezelfde verantwoording geldt als voor de amendementen nrs. 3 en 4 (die de artikelen 2ter en 2quater invoegen).

Amendement nr. 2, tot invoeging van een artikel 2bis, wordt eenparig aangenomen.

Art. 2ter

Die regering dient amendement nr. 3 in, dat ertoe strekt in het wetsvoorstel een artikel 2ter in te voegen dat luidt als volgt :

«In het artikel 692 van hetzelfde Wetboek worden de woorden «de kosten en het ereloon van de bemiddelaar in familiezaken aangewezen krachtens artikel 734bis» vervangen door de woorden «de kosten en het ereloon van de bemiddelaar in het kader van een gerechtelijke of vrijwillige bemiddeling uitgevoerd door een bemiddelaar erkend door de commissie bedoeld in artikel 1726bis.».

De Koning neemt de maatregelen die nodig zijn voor de inwerkingstelling van artikel 692 wat betreft de kosten en het ereloon van de bemiddelaar.».

L'amendement n°3, insérant un article 2ter, est adopté à l'unanimité.

Art. 2^{quater}

L'amendement n°4, insérant un article 2^{quater} dans la proposition, est déposé par le gouvernement. Il est rédigé comme suit :

« Dans l'article 696 du même Code, les mots « , au médiateur en matière familiale désigné conformément à l'article 734bis » sont remplacés par les mots « , aux médiateurs agréés par la commission visée à l'article 1726bis. » ».

L'amendement n°4, insérant un article 2^{quater}, est adopté à l'unanimité.

Art. 3

Cet article ne suscite aucune observation.

Il est adopté à l'unanimité.

Art. 3bis

Le gouvernement présente un amendement (n° 5, DOC 51 0327/003) tendant également à adapter une disposition du Code judiciaire (article 1018) qui ne s'applique, à l'heure actuelle, qu'à la médiation en matière familiale, mais dont la proposition de loi à l'examen étendra le champ d'application.

L'amendement n°5 est adopté à l'unanimité.

L'article, ainsi amendé, est adopté à l'unanimité.

Art. 4

– Article 1724 du Code judiciaire

M. Walter Muls (sp.a-spirit) remarque que l'article 3 parle d' « affaires susceptibles d'être réglés par transaction » (« zaken welke voor dading vatbaar zijn »), alors que l'article 1724 du Code judiciaire (article 4 de la proposition) dit que « tout conflit peut faire l'objet d'une médiation ». N'est-ce pas contradictoire ? Ne faudrait-il pas préciser également dans l'article 4 qu'il s'agit des conflits susceptibles d'être réglés par transaction ?

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que, comme l'a remarqué le Conseil supérieur de la

Amendement nr. 3, tot invoeging van een artikel 2ter, wordt eenparig aangenomen.

Art. 2^{quater}

Met haar amendement nr. 4 beoogt de regering in het wetsvoorstel een artikel 2^{quater} in te voegen, luidende :

« In het artikel 696 van hetzelfde Wetboek worden de woorden « , de bemiddelaar in familiezaken aangewezen krachtens artikel 734bis » vervangen door de woorden « , de bemiddelaars erkend door de commissie bedoeld in artikel 1726bis. » ».

Amendement nr. 4, tot invoeging van een artikel 2^{quater}, wordt eenparig aangenomen

Art. 3

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Het wordt eenparig aangenomen.

Art. 3bis

De regering dient amendement nr 5 in (DOC 51 0327/003). Ook dit amendement beoogt een aanpassing van een bepaling van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 1018) die thans alleen van toepassing is op de bemiddeling in familiezaken maar die ingevolge dit wetsvoorstel, een ruimere toepassing zal kennen.

Amendement nr. 5 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 4

– Artikel 1724 van het Gerechtelijk Wetboek

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) merkt op dat in artikel 3 wordt gesproken over « zaken die voor dading vatbaar zijn », terwijl in artikel 1724 van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 4 van het wetsvoorstel) wordt gesteld dat elk geschil voor bemiddeling in aanmerking komt. Is zulks niet tegenstrijdig? Ware het niet aangewezen ook in artikel 4 te preciseren dat het gaat om geschillen die voor dading vatbaar zijn?

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, licht toe dat, zoals de Hoge Raad voor de Justitie opmerkte,

Justice, le point 2 de cet article pourrait être déplacé à l'article suivant, qui traite de la clause de médiation. Cette modification, proposée par l'amendement n°6, rendrait le texte plus cohérent.

L'amendement n°6 est adopté à l'unanimité.

L'article 1724 (*nouveau*) du Code judiciaire, ainsi amendé, est adopté à l'unanimité.

– Article 1725 du Code judiciaire

L'amendement n°7 est déposé par le gouvernement. Cet amendement, qui remplace complètement l'article 1725 du Code judiciaire, vise trois objectifs:

- il intègre le contenu du point 2 de l'article 1724, supprimé par l'amendement n°6;
- il vise à supprimer l'obligation de demander une nouvelle fixation afin que l'examen de la cause puisse être repris. Cette disposition est superflue et pourrait de surcroît être interprétée de manière telle qu'il serait d'abord nécessaire d'obtenir la fixation d'une audience pour informer le juge de l'échec de la médiation avant de pouvoir, par exemple, solliciter une fixation contraignante des délais pour conclure. Un formalisme minimal serait néanmoins requis, puisque la partie qui souhaite mettre un terme à la médiation devrait en informer le greffe et l'autre partie. L'examen de la cause pourrait être repris dès que cette double notification aurait été accomplie.

Mme Martine Taelman (VLD) rappelle que la médiation peut, en évitant le recours à l'institution judiciaire, permettre de résoudre plus rapidement des conflits. Certaines parties peuvent cependant avoir avantage à retarder une procédure, et recourir à la médiation à des fins purement dilatoires. Ne faudrait-il pas prévoir une disposition destinée à éviter cet effet pervers?

M. Alfons Borginon (VLD), président, ajoute que la clause de médiation est souvent incluse dans un contrat, et qu'il faut donc y recourir en cas de conflit. Il devrait néanmoins être possible d'y échapper en cas d'absence de volonté manifeste de l'une des parties d'exécuter ses obligations.

M. Walter Muls (sp.a-spirit) demande s'il ne serait pas imaginable, dans ce cas, d'instaurer une sorte de «ré-

punt 2 van dit artikel zou kunnen worden verplaatst naar het volgende artikel, dat handelt over het bemiddelingsbeding. Die wijziging, die bij amendement nr. 6 wordt voorgesteld, zou de tekst meer samenhang verlenen.

Amendement nr. 6 wordt eenparig aangenomen.

Het artikel 1724 (*nieuw*) van het Gerechtelijk Wetboek, aldus geamendeerd, wordt eenparig aangenomen.

– Artikel 1725 van het Gerechtelijk Wetboek

De regering dient amendement nr. 7 in, dat artikel 1725 van het Gerechtelijk Wetboek volledig vervangt. Het beoogt twee doelstellingen:

- de overname van de inhoud van artikel 1724, punt 2, dat bij amendement nr. 6 is opgeheven;
- de afschaffing van de verplichting om een nieuwe dagbepaling aan te vragen teneinde de behandeling van de zaak te hervatten. Die bepaling is volkomen overbodig; bovendien zou men daaruit kunnen afleiden dat eerst een rechtsdag dient te worden bepaald om de rechter ervan in kennis te stellen dat de bemiddelingspoging is mislukt, vooraleer bijvoorbeeld een bindende conclusie-termijn kan worden aangevraagd. Desondanks dient een minimum aan vormvoorschriften in acht te worden genomen, aangezien de partij die de bemiddeling wenst te beëindigen, de griffie en de andere partij daarvan op de hoogte moet brengen. De behandeling van de zaak zou kunnen worden hervat zodra die tweevoudige kennisgeving een feit is.

Mevrouw Martine Taelman (VLD) merkt op dat geschillen sneller kunnen worden beslecht aan de hand van bemiddeling, zonder het gerecht in te schakelen. Soms hebben partijen er echter belang bij een procedure te vertragen, en grijpen ze de bemiddelingsprocedure louter aan om de zaak op de lange baan te schuiven. Ware het niet aangewezen te voorzien in een bepaling die dat kwalijke gevolg kan voorkomen?

Voorzitter Alfons Borginon (VLD) voegt eraan toe dat het bemiddelingsgeding vaak deel uitmaakt van een overeenkomst, wat betekent dat men dat geding moet doen gelden als er zich een geschil voordoet. Als één van de partijen evenwel kennelijk onwillig is om haar verplichtingen na te komen, zou het mogelijk moeten zijn onder dat beding uit te komen.

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) vraagt of voor dergelijke gevallen niet kan worden overwogen te voorzien

fééré en médiation», dans laquelle le médiateur se prononcerait sur la possibilité d'une médiation.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, attire l'attention sur le point 2 de l'article 1725 tel que proposé par l'amendement n°4: selon ce texte, les parties peuvent notifier au greffe que la médiation a pris fin, ce qui entraîne la reprise de l'examen de la cause. Autrement dit, si l'une des parties constate que la médiation ne peut manifester pas apporter de solution au conflit et est utilisée à des fins dilatoires, elle peut déclarer que celle-ci a pris fin.

Mme Martine Taelman (VLD) est d'avis que si les parties ont convenu de faire appel à la médiation, celle-ci doit être tentée, même s'il s'avère par la suite qu'elle ne mène pas à une solution. Le système qui sera mis en place ne devra donc exclure l'application de la médiation que dans les cas où c'est de toute évidence que l'une des parties recourt à ce système à des fins dilatoires.

Il serait donc préférable que ce soit un tiers qui se prononce sur la possibilité ou non de résoudre le conflit par la médiation.

Mme Valérie Déom (PS) souligne que l'objectif de la loi est d'encourager la médiation volontaire. Il faut donc laisser aux parties la liberté de quitter cette procédure sans recourir pour ce faire à un tiers.

M. Alfons Borginon (VLD), président, suggère d'inscrire dans la loi une disposition stipulant que les parties pourront se pourvoir devant une juridiction même si le contrat qui les lie comprend une clause de médiation, sauf dans un cas: si cette clause de médiation désigne qui sera le médiateur. Cette solution permettrait d'éviter tout délai dans la désignation d'un médiateur, et par là même limiter les risques de manœuvres dilatoires.

M. Walter Muls (sp.a-spirit) propose de prévoir un délai maximum pour la désignation d'un médiateur.

L'amendement n°7 est adopté à l'unanimité.

Le nouvel article 1725 du Code judiciaire, ainsi amendé, est adopté à l'unanimité.

in een soort van «bemiddeling in kort geding», waarbij de bemiddelaar zou kunnen beslissen of bemiddeling al dan niet mogelijk is.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, wijst op het in amendement nr. 4 voorgestelde artikel 1725, punt 2; naar luid van die tekst kunnen de partijen de griffie in kennis stellen van de beëindiging van de bemiddeling, zodat de behandeling van de zaak wordt hervat. Zulks betekent met andere woorden dat, als één van de partijen vaststelt dat het geschil kennelijk niet via bemiddeling kan worden beslecht en dat de zaak aldus alleen maar op de lange baan wordt geschoven, ze de bemiddeling voor beëindigd kan verklaren.

Mevrouw Martine Taelman (VLD) meent dat, als de partijen zijn overeengekomen dat ze op bemiddeling een beroep zullen doen, ze daarmee moeten doorgaan, zelfs als nadien blijkt dat via die aanpak geen oplossing kan worden bereikt. De in te stellen regeling moet bijgevolg bepalen dat bemiddeling alleen uitgesloten is in de welbepaalde gevallen waarin het overduidelijk is dat één van de partijen de zaak via bemiddeling op de lange baan wil schuiven.

Zodoende ware het aangewezen dat een derde zou uitmaken of een geschil al dan niet via bemiddeling kan worden beslecht.

Mevrouw Valérie Déom (PS) beklemtoont dat de wet de bedoeling heeft vrijwillige bemiddeling te stimuleren. De partijen moeten dus ook volkomen vrij zijn om uit de procedure te stappen, zonder daarom een derde te moeten inschakelen.

Voorzitter Alfons Borginon (VLD) stelt voor een bepaling in de wet op te nemen, waarin wordt bepaald dat de partijen zich tot een rechtscollege kunnen wenden, zelfs als hun onderlinge overeenkomst een bemiddelingsbeding bevat. Van die regel zou alleen worden afgeweken wanneer in dat bemiddelingsbeding de bemiddelaar wordt aangewezen. Aldus zou kunnen worden voorkomen dat de aanwijzing van een bemiddelaar te veel tijd in beslag neemt, en zou zelfs het risico van eindeloos gerekte zaken kunnen worden beperkt.

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) stelt voor te voorzien in een maximumtermijn om een bemiddelaar aan te wijzen.

Amendement nr. 7 wordt eenparig aangenomen.

Het nieuwe artikel 1725 van het Gerechtelijk Wetboek, aldus geamendeerd, wordt eenparig aangenomen.

– *Article 1726 du Code judiciaire*

M. Walter Muls (sp.a-spirit) remarque qu'exiger d'un médiateur qu'il n'ait pas fait l'objet d' «une condamnation mentionnée au casier judiciaire» revient à exclure des personnes condamnées pour des délits dont la gravité est limitée et ne remet en tout cas pas en cause leurs compétences de médiateur (par exemple un excès de vitesse sanctionné par un retrait temporaire du permis de conduire).

Dans le cas du stage d'accès à la fonction d'avocat, les candidats stagiaires peuvent, s'ils ont commis des infractions inscrites à leur casier judiciaire mais de nature bénigne, tout de même commencer leur stage. Si la condition inscrite au point 1° de l'article 1726 était maintenue, ces mêmes personnes ne pourraient pas exercer la fonction de médiateur, alors qu'ils pourraient devenir avocats.

M. Alain Courtois (MR) estime, lui aussi, que les conditions énumérées à l'article 1726 proposé sont plutôt strictes. Ne serait-il pas possible d'assouplir quelque peu ces conditions et d'octroyer à la commission de médiation un pouvoir d'appréciation plus étendu? Dans la rédaction actuelle, une personne condamnée pour faillite ne répond pas aux conditions requises pour pouvoir intervenir comme médiateur.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, suggère de prévoir que des dérogations pourront être accordées par la commission de médiation.

Elle présente un amendement (n° 8, DOC 51 0327/003) tendant à tenir compte de ces observations.

L'amendement distingue en outre trois formes de médiation : la médiation judiciaire, la médiation volontaire pure et simple et la médiation volontaire.

Les conditions visées à l'article 1726 de la proposition de loi sont d'application en cas de médiation judiciaire. L'amendement du gouvernement précise en outre que la condition visée au point 2, 1° (à savoir ne pas avoir fait l'objet d'une condamnation, d'une incapacité, ou d'une déchéance mentionnée au casier judiciaire), doit être incompatible avec l'exercice de la fonction de médiateur agréé.

L'appréciation de cette condition sera laissée à la Commission fédérale.

– *Artikel 1726 van het Gerechtelijk Wetboek*

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) merkt op dat de bemiddelaar geen «in het strafregister opgenomen veroordeling» mag hebben opgelopen. Zulks houdt in dat personen die zijn veroordeeld voor lichte wanbedrijven niet voor die functie in aanmerking kunnen komen, hoewel die veroordeling hun capaciteiten als bemiddelaar geenszins in het gedrang brengt (bijvoorbeeld als iemand is veroordeeld wegens overdreven snelheid en zijn rijbewijs tijdelijk is ingetrokken).

Kandidaten voor het vervullen van de stage voor het beroep van advocaat daarentegen kunnen, indien zij kleinere overtredingen hebben gepleegd die in het strafregister zijn opgenomen, desondanks hun stage aanvatten. Gesteld dat de in artikel 1726, punt 1; opgenomen voorwaarde wordt behouden, dan zouden die personen niet in aanmerking kunnen komen om als bemiddelaar op te treden, maar zouden zij wel advocaat kunnen worden.

Ook de heer Alain Courtois (MR) is van oordeel dat de voorwaarden, zoals opgesomd in het voorgestelde artikel 1726, vrij rigide zijn. Is het niet mogelijk om deze voorwaarden iets minder strikt te maken en de bemiddelingscommissie een grotere appreciatiebevoegdheid toe te kennen? In deze redactie voldoet een persoon die veroordeeld werd wegens faillissement niet aan de voorwaarden om als bemiddelaar optreden.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, suggereert erin te voorzien dat de bemiddelingscommissie afwijkingen kan toestaan.

Zij dient amendement nr 8 in dat met deze opmerkingen rekening houdt (DOC 51 0327/003)

Het amendement maakt voorts een onderscheid tussen drie vormen van bemiddeling: de gerechtelijke bemiddeling, de volstrekt vrijwillige bemiddeling en de vrijwillige bemiddeling.

De voorwaarden bedoeld in artikel 1726 van het voorstel zijn van toepassing in het geval van een gerechtelijke bemiddeling. In het amendement van de regering wordt bijkomend gepreciseerd dat de voorwaarden bedoeld bij punt 2, 1° (met name «niet het voorwerp zijn geweest van een in het strafregister opgenomen veroordeling, onbekwaamheid of verval») onverenigbaar zijn met het uitoefenen van de functie van erkend bemiddelaar.

De federale Commissie zal oordelen of aan deze voorwaarden voldaan is.

– Si après une médiation volontaire, les parties souhaitent pouvoir faire usage du mécanisme simplifié destiné à donner force exécutoire à l'accord de médiation, le médiateur doit alors avoir la capacité de contracter, et ne pourra donc pas être mineur, même émancipé, ni pourvu d'un conseil judiciaire.

– Dans l'hypothèse d'une médiation volontaire «pure et simple», aucune condition particulière n'est prévue.

M. Melchior Wathelet (cdH) fait observer que l'article 1726, 1°, proposé, ne fait que confirmer une pratique existante. Il propose cependant de soumettre la médiation volontaire et la médiation judiciaire aux mêmes conditions. L'intervenant fait en effet observer que les conditions ne sont pas particulièrement strictes et que les parties auxquelles cela poserait malgré tout un problème peuvent toujours opter pour la «médiation volontaire pure et simple».

M. Thierry Giet (PS) constate que le texte proposé par le gouvernement établit un équilibre défendable. Un minimum de règles est imposé dans le domaine de la médiation volontaire, alors que des conditions plus strictes sont prévues, à juste titre, dans le cadre de la médiation judiciaire.

Étant donné que les magistrats peuvent désigner un médiateur d'office, il est logique qu'ils puissent effectuer leur choix parmi un groupe de personnes en lesquelles ils peuvent avoir confiance. Le texte du gouvernement est d'ailleurs sans équivoque. Les condamnations ou sanctions disciplinaires ne font pas toutes obstacle à un agrément en tant que médiateur. Il appartient à la commission de médiation d'examiner si la condamnation est incompatible avec l'exercice de la fonction de médiateur agréé.

Le président propose néanmoins de simplifier la rédaction du 1°. L'incapacité comme la déchéance sont la conséquence d'une condamnation pénale. Ne serait-il dès lors pas suffisant de ne mentionner que la condamnation judiciaire comme cause d'incompatibilité?

Le président estime en outre que le 2°, en vertu duquel un médiateur agréé qui a encouru une sanction disciplinaire ne peut être désigné, est perfectible. En effet, cette disposition ne stipule pas que les faits qui ont donné lieu à la sanction disciplinaire doivent être incompatibles avec la fonction de médiateur agréé. Cette nuance, précisée au 1°, ne s'applique-t-elle donc pas en l'espèce ?

– Indien de partijen na een *vrijwillige bemiddeling* gebruik wensen te maken van het vereenvoudigd mechanisme tot uitvoerbaarverklaring van het bemiddelingsakkoord, moet de bemiddelaar bekwaam zijn tot het aangaan van een overeenkomst, en mag hij dus niet minderjarig zijn, zelfs niet ontvoegd, noch een gerechtelijk raadsman hebben.

– In geval van een «*volstrekt*» *vrijwillige* bemiddeling wordt in geen enkele specifieke voorwaarde voorzien.

De heer Melchior Wathelet (cdH) merkt op dat het voorgestelde artikel 1726,1 slechts de bevestiging inhoudt van een bestaande praktijk. Hij zou echter voorstellen om de *vrijwillige* bemiddeling en de gerechtelijke bemiddeling aan dezelfde voorwaarden te onderwerpen. De spreker argumenteert dit voorstel door er op te wijzen dat de voorwaarden niet bijzonder streng zijn en dat partijen, die dit toch als problematisch zouden ervaren, nog steeds kunnen kiezen voor een «*volstrekt vrijwillige* bemiddeling».

De heer Thierry Giet (PS) stelt vast dat de tekst die door de regering wordt voorgesteld een verdedigbaar evenwicht hanteert. In het domein van de *vrijwillige* bemiddeling wordt een minimum aan regels opgelegd, voor de gerechtelijke bemiddeling worden terecht striktere voorwaarden bepaald.

Aangezien de magistraten ambtshalve een bemiddelaar kunnen aanstellen is het ook verantwoord dat zij daarvoor kunnen kiezen uit een groep van personen waarop ze kunnen vertrouwen. De tekst van de regering is overigens duidelijk. Niet elke veroordeling of tuchtsanctie verhindert een erkenning als bemiddelaar. De bemiddelingscommissie zal nagaan of de veroordeling onverenigbaar is met het uitoefenen van de functie van erkend bemiddelaar.

De voorzitter stelt niettemin voor om de redactie van het 1° te vereenvoudigen. Zowel een onbekwaamheid als een verval zijn het gevolg van een strafrechtelijke veroordeling. Volstaat het dan niet om alleen de strafrechtelijke veroordeling als onverenigbaarheid te vermelden?

Voorts meent de voorzitter dat ook het 2°, waarin bepaald wordt dat een erkend bemiddelaar die een tuchtsanctie heeft opgelopen niet kan aangewezen worden, kan verbeterd worden. Deze bepaling vermeldt immers niet dat de feiten die aanleiding gaven tot de tuchtsanctie, onverenigbaar moeten zijn met het uitoefenen van de functie van erkend bemiddelaar. Geldt deze nuancering, die in het 1° wel wordt gemaakt, hier dan niet?

En conclusion de ces observations du président, trois sous-amendements sont présentés. Le premier sous-amendement (n° 25, DOC 51 0327/004) de M. Giet tend à simplifier le 1°, conformément à la proposition du président.

Les deux autres sous-amendements (n°s 24 et 26, DOC 51 0327/004) modifient le texte du 2° en précisant qu'un médiateur ne peut être désigné s'il a fait l'objet d'une sanction disciplinaire ou administrative incompatible avec l'exercice de la fonction de médiateur agréé.

Le président s'intéresse également à l'observation formulée par M. Wathelet, qui voudrait imposer des conditions analogues pour les médiateurs judiciaires et les médiateurs volontaires. Il fait observer qu'il faut aussi tenir compte des médiateurs étrangers qui agissent pour le compte d'entreprises. Ils ne demanderont pas l'agrément de la commission, étant donné que leurs activités se déroulent plutôt au niveau international qu'au niveau national. Il est pourtant primordial qu'ils puissent poursuivre leurs activités sous l'empire de la nouvelle loi.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, ajoute qu'un accord de médiation ne peut être homologué qu'à condition que le médiateur réponde aux conditions visées à l'article 1726.2. Ainsi que M. Giet l'a fait observer à juste titre, on s'est efforcé d'établir un équilibre, et ce, à la demande expresse des médiateurs mêmes. La médiation judiciaire doit évidemment être soumise à certaines conditions; une plus grande latitude est laissée en ce qui concerne la médiation volontaire.

M. Melchior Wathelet (cdH) trouve dommage que la possibilité de dresser un procès-verbal de conciliation ait été supprimée et qu'à présent ne subsiste plus que la possibilité de l'homologation. Un tel procès-verbal constitue pourtant le point final idéal d'une médiation volontaire.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, réplique que le procès-verbal de conciliation est déjà prévu dans le Code judiciaire et ne doit par conséquent pas être mentionné en plus dans le cadre de la médiation.

Mme Liesbeth Van der Auwera (CD&V) constate que la médiation en matière familiale est soumise à des règles que les médiateurs doivent respecter. Ces règles sont-elles appelées à disparaître dans le cadre du système élargi?

In aansluiting op deze opmerkingen van de voorzitter worden twee sub-amendementen ingediend. Het eerste sub-amendement (nr. 25, DOC 51 0327/004) *van de heer Giet* beoogt een vereenvoudiging van het 1°, zoals voorgesteld door de voorzitter.

De twee andere sub-amendementen (nr. 24 en nr. 26, DOC 51 0327/004) wijzigen de tekst van het 2° in de zin dat geen bemiddelaar kan aangewezen worden die een tuchtsanctie of een administratieve sanctie heeft opgelopen, die onverenigbaar is met het uitoefenen van de functie van erkend bemiddelaar.

De voorzitter gaat eveneens in op de opmerking van de heer Wathelet, die gelijklopende voorwaarden zou willen opleggen voor de gerechtelijke en voor de vrijwillige bemiddelaars. Hij wijst er op dat ook rekening moet worden gehouden met de buitenlandse bemiddelaars die voor bedrijven optreden. Zij zullen geen erkenning aan de commissie vragen omdat hun activiteiten zich eerder op een internationaal dan op een nationaal niveau afspelen. Toch is het belangrijk dat zij ook onder de nieuwe wet hun werkzaamheden kunnen voortzetten.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van de Justitie, voegt hieraan toe dat een bemiddelingsakkoord slechts gehomologeerd kan worden onder voorwaarde dat de bemiddelaar voldoet aan de voorwaarden bedoeld in artikel 1726.2. Zoals de heer Giet terecht opmerkte werd er naar een evenwicht gestreefd, zulks op uitdrukkelijke vraag van de bemiddelaars zelf. De gerechtelijke bemiddeling moet uiteraard aan zekere voorwaarden verbonden worden, voor de vrijwillige bemiddeling wordt meer vrijheid gelaten.

De heer Melchior Wathelet (cdH) vindt het jammer dat de mogelijkheid tot het opstellen van een proces-verbaal van verzoening weggevallen is en dat nu alleen nog de mogelijkheid tot homologatie bestaat. Dergelijk proces-verbaal vormt nochtans de ideale afsluiting van een vrijwillige bemiddeling.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van de Justitie, antwoordt dat het proces-verbaal van verzoening reeds in het Gerechtelijk Wetboek staat en bijgevolg niet bijkomend in het kader van de bemiddeling moet vermeld worden.

Mevrouw Liesbeth Van der Auwera (CD&V) stelt vast dat er voor de bemiddeling in familiezaken regels gelden waaraan de bemiddelaars dienen te voldoen. Komen die in het ruimere systeem te vervallen?

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, répond qu'une médiation en matière familiale peut être une « médiation judiciaire » qui sera soumise aux conditions de l'article 1726.2.

M. Melchior Wathelet (cdH) propose, afin de s'assurer que les médiateurs disposent de compétences minimales pour exercer leurs fonctions, le sous-amendement n°45 (DOC 51 0327/006) à l'amendement n°8 du gouvernement.

Ce sous-amendement supprime le point 5° au point 2 de l'article 1726 proposé et complète le point 1 de cet article par le texte suivant : « les médiateurs sont soumis en tout état de cause au code de bonne conduite établi par la Commission fédérale de médiation. ».

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que la médiation volontaire sera menée par un médiateur choisi librement par les parties. Celles-ci ne seront pas toujours à même de savoir si le médiateur respecte le code de conduite. À supposer que le médiateur ne le respecte pas, mais qu'un accord soit obtenu entre parties grâce à son intervention, celui-ci ne pourrait alors pas être homologué. Il s'agirait d'un contrôle qui serait exercé *a posteriori* par le juge, après que les parties aient investi du temps et de l'argent dans la procédure de médiation. L'amendement n°45 de M. Melchior Wathelet est donc dans une certaine mesure en contradiction avec l'idée de médiation volontaire.

M. Melchior Wathelet (cdH) estime que, pour qu'il y ait un bon accord, il faut que certaines conditions relatives aux qualités du médiateur soient respectées, et le respect du code de conduite est un indice de la compétence de celui-ci.

M. Tony Van Parys (CD&V) demande ce qu'il faut entendre par les médiateurs tiers représentés dans la commission de médiation. La commission de la médiation ne doit en effet pas être « monopolisée » par certaines associations.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, précise qu'il existe plusieurs associations représentatives de tiers. C'est à celles-ci qu'il serait fait appel.

Mme Valérie Déom (PS) ajoute que tous les médiateurs familiaux sont, à l'heure actuelle, affiliés à des associations de médiateurs, du moins dans la partie francophone du pays.

M. Tony Van Parys (CD&V) estime que ce modèle ne doit pas être étendu à l'ensemble de la Belgique.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van de Justitie, antwoordt dat een bemiddeling in familie zaken een « gerechtelijke bemiddeling » kan zijn die onder de voorwaarden van artikel 1726.2 valt.

Om te garanderen dat de bemiddelaars over minimale bevoegdheden zouden beschikken om hun opdracht uit te voeren, dient *de heer Melchior Wathelet (cdH)* subamendement nr. 45 (DOC 51 0327/006) op regeringsamendement nr. 8 in.

Dat subamendement schrapt punt 2, 5°, van het voorgestelde artikel 1726 en vult punt 1 van dat artikel aan met de volgende tekst: « Hoe dan ook moeten de bemiddelaars de door de federale bemiddelingscommissie ingestelde gedragscode naleven. ».

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, licht toe dat vrijwillige bemiddeling zal worden geregeld door een vrij door de partijen gekozen bemiddelaar. Die partijen zullen niet altijd kunnen weten of de bemiddelaar de gedragscode in acht neemt. In de veronderstelling dat de bemiddelaar de code weliswaar niet in acht neemt maar dat de partijen dankzij diens optreden een akkoord bereiken, zou dat akkoord wel eens niet kunnen worden gehomologeerd. Het zou gaan om *a posteriori* uitgeoefende controle nadat de partijen tijd en geld hebben geïnvesteerd in de bemiddelingsprocedure. Het door de heer Wathelet ingediende amendement nr. 45 is dus enigermate strijdig met de idee van vrijwillige bemiddeling.

De heer Melchior Wathelet (cdH) is van mening dat, wil men tot een akkoord komen, eerst een aantal kwalitatieve voorwaarden inzake de deskundigheid van de bemiddelaar vervuld moeten zijn en de naleving van de gedragscode is een element dat wijst op die bekwaamheid.

De heer Tony Van Parys (CD&V) vraagt wat dient te worden verstaan onder de bemiddelaars die als « derden » in de bemiddelingscommissie vertegenwoordigd zullen zijn. De bemiddelingscommissie mag immers niet door bepaalde verenigingen worden « gemonopoliseerd ».

Minister van Justitie, mevrouw Laurette Onkelinx, preciseert dat er verschillende verenigingen bestaan die derden vertegenwoordigen; zij zouden in deze ingeschakeld worden.

Mevrouw Valérie Déom (PS) voegt daaraan toe dat alle bemiddelaars in familie zaken momenteel – althans in het Franstalige landsdeel – bij verenigingen van bemiddelaars aangesloten zijn.

De heer Tony Van Parys (CD&V) is van mening dat dit model niet tot heel België hoeft te worden uitgebreid.

*
* *

L'amendement n°26 est retiré.

Le sous-amendement n°45 est rejeté par 8 voix contre 2.

Les sous-amendements n°24 et 25 sont adoptés à l'unanimité.

L'amendement n°8, ainsi sous-amendé, est adopté par 9 voix et une abstention.

L'article 1726 (*nouveau*) du Code judiciaire, ainsi amendé, est adopté à l'unanimité.

– Article 1726bis du Code judiciaire (amendement n°9 du gouvernement)

Le gouvernement dépose un amendement n°9 destiné à insérer un article 1726bis dans le Code judiciaire (article 4 de la proposition de loi).

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice explique que l'article 1726bis est un article essentiel de la nouvelle loi dès lors que la commission fédérale qu'il crée sera responsable des agréments et veillera à l'application de la loi.

Les membres de la commission générale et des sous-commissions sont nommés par le ministre sur la présentation des ordres des avocats, de la fédération royale des notaires et des instances représentatives des médiateurs-tiers.

M. Thierry Giet (PS) déduit de cet article que la commission générale et les sous-commissions agiront en parallèle et que, contrairement à ce que laisse entendre leur dénomination, les sous-commissions ne seront donc pas subordonnées à la commission générale. Il présente le sous-amendement n° 28 tendant à remplacer partout le mot «sous-commission» par les mots «commission spéciale».

Le président fait observer qu'il n'est question que de la commission «générale» au paragraphe 6. Si le mot «sous-commission» est supprimé, il doit être clairement indiqué que cette disposition s'applique à la commission générale.

*
* *

Amendement nr. 26 wordt ingetrokken.

Subamendement nr. 45 wordt verworpen met 8 tegen 2 stemmen.

De subamendementen nrs. 24 en 25 worden eenparig aangenomen.

Het aldus bij subamendement gewijzigde amendement nr. 8, wordt aangenomen met 9 stemmen en 1 onthouding.

Het aldus geamendeerde artikel 1726 (*nieuw*) van het Gerechtelijk Wetboek, wordt eenparig aangenomen.

– Artikel 1726bis van het Gerechtelijk Wetboek (amendement nr. 9 van de regering)

De regering dient amendement nr. 9 (DOC 51 0327/003) in, dat ertoe strekt een artikel 1726bis in het Gerechtelijk Wetboek in te voegen (artikel 4 van het wetsvoorstel).

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, legt uit dat artikel 1726bis een sleutelartikel is in de nieuwe wet omdat de federale commissie, die op grond van dit artikel wordt opgericht, zal instaan voor de erkenningen en toezicht zal houden op de toepassing van de wet.

De leden van de algemene commissie en de subcommissies worden door de minister benoemd, op voordracht van de ordes van advocaten, de koninklijke federatie van notarissen en de representatieve instanties voor derden-bemiddelaars.

De heer Thierry Giet (PS) maakt uit de lectuur van het artikel op dat de algemene commissie en de subcommissies naast elkaar optreden en dat de subcommissies dus niet ondergeschikt zijn, wat de benaming doet uitschijnen. Hij dient sub-amendement nr 27 in dat ertoe strekt overal het woord «subcommissie» te vervangen door «bijzondere commissie».

De voorzitter merkt op dat paragraaf 6 alleen handelt over de taken van de «algemene» commissie. Als de benaming «subcommissie» wegvalt dan moet het wel duidelijk zijn dat deze bepaling voor de algemene commissie geldt.

M. Thierry Giet (PS) dépose le sous-amendement n° 27, qui règle ce problème.

Mme Liesbeth Van der Auwera (CD&V) s'enquiert du mode de financement de la commission. Le budget de la Justice permet-il de supporter la charge y afférente ? Comment les nominations s'opéreront-elles concrètement ? La ministre peut-elle faire fi des présentations précitées ?

M. Alain Courtois (MR) estime que la présentation des organisations représentatives pourrait poser un problème. Ces organisations peuvent-elle présenter les candidatures d'anciens magistrats ? Si ceux-ci ne feront sans doute pas partie des organisations de tiers auxquelles il est fait référence, il s'agit néanmoins de personnes extrêmement qualifiées pour agir en tant que médiateurs.

Le président estime lui aussi que, dans un premier temps, la désignation des médiateurs-tiers ne sera pas chose aisée. La commission doit en tout cas réunir une grande variété de catégories professionnelles. Il propose que cette commission soit mise en place graduellement, par exemple, grâce à un système de désignation à paliers. La ministre pourrait désigner la moitié des membres qui pourraient, à leur tour, présenter les autres membres concernés, l'objectif étant d'accroître la représentativité du groupe.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice précise que le crédit pour la commission de médiation sera inscrit au budget du service public fédéral de la Justice. Le soutien logistique est offert par le service public, le budget devra prévoir un montant pour les jetons de présence et les indemnités de déplacement.

Au moment de la nomination, le ministre ne peut choisir que parmi les candidats qui lui sont proposés. Il peut déroger à l'ordre de la liste, mais ne peut pas proposer une personne qui ne figure pas sur la liste.

On veillera à ce que les médiateurs-tiers soient bien représentés.

La commission et les sous-commissions ou commissions spéciales compteront 24 membres. Il sera possible de composer le groupe de telle manière que tous les secteurs et toutes les régions soient représentés.

Il n'est pas nécessaire par ailleurs de conférer un caractère obligatoire aux avis des sous-commissions. Étant donné que ces commissions sont spécialisées dans une certaine matière, leur avis aura *de facto* une grande valeur et sera donc aussi traité en tant que tel

De heer Thierry Giet (PS) dient sub-amendement nr. 27 in, dat dit probleem regelt.

Mevrouw Liesbeth Van der Auwera (CD&V) wenst te weten hoe de commissie gefinancierd wordt. Kan de begroting van Justitie dat wel dragen? Hoe verlopen de benoemingen concreet, kan de minister afwijken van de voordrachten?

De heer Alain Courtois (MR) meent dat er zich een probleem kan stellen wat de voordracht door de representatieve organisaties betreft. Kunnen zij oud-magistraten voordragen? Die zullen vermoedelijk geen deel uitmaken van de derden-organisaties waarnaar verwezen wordt. Toch zijn deze personen uiterst geschikt om als bemiddelaar op te treden.

Ook de voorzitter meent dat de aanwijzing van derden-bemiddelaars in een eerste fase niet zo eenvoudig zal zijn. De commissie moet in elk geval een grote veelheid van beroepscategorieën groeperen. Hij stelt voor om dit geleidelijk uit te bouwen, bijvoorbeeld door een getrappt systeem van aanwijzingen. De minister zou de helft van de leden kunnen aanwijzen die op hun beurt de andere leden zouden kunnen voordragen met de bedoeling om de representativiteit van de groep te vergroten.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie antwoordt aan mevrouw Van der Auwera dat het krediet voor de bemiddelingscommissie zal ingeschreven worden op de begroting van de Federale overheidsdienst Justitie. De logistieke ondersteuning wordt door de overheidsdienst geboden, de begroting zal moeten voorzien in een bedrag voor presentiegelden en verplaatsingsvergoedingen.

De minister mag bij de benoeming alleen kiezen uit de kandidaten die worden voorgesteld. Hij mag wel afwijken van de volgorde van de lijst maar mag niemand voorstellen die niet op de lijst staat.

Er zal gezocht worden naar een goede vertegenwoordiging voor de derden-bemiddelaars.

De commissie en de subcommissies of bijzondere commissies zullen samen 24 leden tellen. Het zal mogelijk zijn om de groep zo samen te stellen dat alle sectoren en alle regio's vertegenwoordigd zijn.

Het is niet nodig om de adviezen van de subcommissies een bindend karakter te verlenen. Aangezien deze commissies gespecialiseerd zijn in een bepaalde materie zal hun advies *de facto* een grote waarde hebben en als dusdanig ook door de algemene commissie wor-

par la commission générale. Il ne paraît pas nécessaire de formaliser cet aspect également dans la loi.

Le président soutient ce point de vue. L'objectif n'est pas de faire intervenir les commissions spéciales comme des associations professionnelles, elles sont avant tout des interlocuteurs privilégiés pour les différentes professions.

Le sous-amendement n°27 est adopté par 8 voix contre 2 et le sous-amendement n°28 à l'unanimité.

L'amendement n°9, insérant un nouvel article 1726bis du Code judiciaire, est adopté par 8 voix et 2 abstentions.

– *Article 1727 du Code judiciaire*

Cet article porte sur les obligations du médiateur.

M. Olivier Maingain (MR) demande des précisions quant à l'expression « constatations du médiateur » dans le point 3 de cet article 1727. Que visent ces constatations? Cette formulation peut être ambiguë, puisque la mission du médiateur devra de toute façon se baser sur les constatations qu'il effectue.

M. Alfons Borginon (VLD), président, souligne que si le résultat de la médiation peut constituer un élément du débat dans la suite de la procédure ou dans le cadre d'une autre instance, les arguments et éléments de fait évoqués par les parties dans le cadre de la médiation elle-même sont couverts par le secret professionnel.

Le gouvernement présente un amendement (n° 10, DOC 51 0327/003).

Le représentant de la ministre explique que cette disposition est reprise de la proposition de loi n° 669 (de Mme Marghem et consorts). Ce texte est plus complet et offre de meilleures garanties en ce qui concerne la protection du secret professionnel.

Mme Van der Auwera présente un amendement (n° 17, DOC 51 0327/004) concernant la fin de la médiation.

Il doit pouvoir être mis fin à la médiation lorsque les parties ou l'une d'elles ne peuvent plus adhérer à la procédure de médiation ou lorsqu'elles ont des doutes quant à l'impartialité ou l'indépendance du médiateur. Dans ce cas, les parties peuvent éventuellement désigner un autre médiateur.

den behandeld. Het lijkt niet nodig om dit ook te formaliseren in de wet.

De voorzitter steunt deze zienswijze. Het is niet de bedoeling dat de bijzondere commissies optreden als beroepsgroeperingen, zij zijn vooral een aanspreekpunt voor de verschillende beroepen.

Sub-amendement nr. 27 wordt aangenomen met 8 tegen 2 stemmen. Subamendement nr. 28 wordt eenparig aangenomen.

Amendement nr. 9, tot invoeging van een artikel 1726bis (*nieuw*) in het Gerechtelijk Wetboek, wordt aangenomen met 8 stemmen en 2 onthoudingen.

– *Artikel 1727 van het Gerechtelijk Wetboek*

Dit artikel gaat over de verplichtingen van de bemiddelaar.

De heer Olivier Maingain (MR) vraagt toelichting omtrent de uitdrukking « vaststellingen van de bemiddelaar » in punt 3 van artikel 1727. Wat beogen die vaststellingen? Die uitdrukking kan dubbelzinnig zijn, aangezien de taak van de bemiddelaar in ieder geval op de door hem verrichte vaststellingen zal moeten zijn gebaseerd.

Voorzitter Alfons Borginon (VLD) onderstreept dat het resultaat van de bemiddeling weliswaar in een latere fase van de procedure of in het kader van een andere instantie een element in het debat kan vormen, maar dat de argumenten en elementen die door de partijen *de facto* in het kader van de bemiddeling zelf worden aangevoerd, door het beroepsgeheim zijn beschermd.

De regering dient amendement nr. 10 in (DOC 51 0327/003).

De vertegenwoordiger van de minister legt uit dat deze bepaling overgenomen werd uit het wetsvoorstel nr 669 (van mevrouw Marghem c.s.) Deze tekst is vollediger en biedt meer waarborgen voor de bescherming van het beroepsgeheim

Mevrouw Van der Auwera dient amendement nr. 17 (DOC 51 0327/004) in dat handelt over de beëindiging van de bemiddeling.

De bemiddeling moet kunnen beëindigd worden wanneer een of alle partijen zich niet meer kunnen vinden in de bemiddelingsprocedure of wanneer er twijfels rijzen omtrent de onpartijdigheid of onafhankelijkheid van de bemiddelaar. De partijen kunnen dan eventueel een andere bemiddelaar aanstellen.

Le même membre présente un amendement (n° 18, DOC 51 0327/004) tendant à remplacer les §§ 2 et 3 de l'article proposé. L'objectif est de clarifier la distinction entre le secret professionnel et le principe de confidentialité. L'amendement prévoit également que les parties sont tenues à la discrétion, sous peine de dommages-intérêts. Cet amendement tient compte des observations formulées au cours des auditions par l'*Orde van Vlaamse Balies*.

Le représentant de la ministre répond que la possibilité de mettre fin prématurément à la médiation est déjà prévue dans le texte, notamment par l'amendement n° 7 qui tend à remplacer l'article 1725.

L'intervenant fait également observer que l'amendement n° 10 du gouvernement tend à apporter la même correction que celle proposée par les amendements n°s 17 et 18.

M. Thierry Giet (PS) souligne que le statut de la médiation doit être clairement défini. Les parties peuvent recourir à l'assistance judiciaire dans le cadre d'une procédure de médiation. Cette possibilité vaut-elle uniquement pour les honoraires du médiateur ou d'autres frais liés à la médiation peuvent-ils être couverts, comme les frais d'une expertise?

Le représentant de la ministre répond qu'une indemnité couvrant certains frais supplémentaires, comme ceux d'une expertise, peut être demandée au préalable.

M. Thierry Giet (PS) fait encore observer qu'une éventuelle expertise ne peut pas être assimilée à une expertise qui est organisée dans le cadre d'une instruction et qui doit être accomplie selon les règles du Code judiciaire.

M. Alfons Borginon (VLD), président, considère que l'accord accepté par les deux parties, qui met un terme à la médiation, est la seule chose qui compte et qu'il couvre les éventuels «vices de forme». Les règles en vigueur pour la transaction s'appliquent naturellement aussi à la médiation; en d'autres termes, l'accord ne peut pas être entaché d'un vice de consentement.

M. Tony Van Parys (CD&V) présente le sous-amendement n°47 (DOC 51 0327/006), qui vise à donner la possibilité aux parties de mettre fin, à tout moment et sans formalités, à la médiation sans que cette décision

Hetzelfde lid heeft ook amendement nr. 18 ingediend (DOC 51 0327/004) dat de tweede en de derde paragraaf van het voorgestelde artikel beoogt te vervangen. Het is de bedoeling om het onderscheid tussen het beroepsgeheim en het beginsel van vertrouwelijkheid beter tot uiting te laten komen. Het amendement bepaalt tevens dat de partijen tot discretie gehouden zijn op straffe van schadevergoeding. Het amendement komt tegemoet aan de opmerkingen die hierover tijdens de hoorzittingen werden gemaakt door de Orde van Vlaamse Balies.

De vertegenwoordiger van de minister antwoordt dat de mogelijkheid om de bemiddeling voortijdig te beëindigen reeds opgenomen is in de tekst, onder meer in amendement nr. 7 dat artikel 1725 vervangt.

Voorts stelt de spreker vast dat amendement nr. 10 van de regering een gelijkaardige verbetering inhoudt als voorgesteld in de amendementen nrs 17 en 18.

De heer Thierry Giet (PS) onderstreept dat er duidelijkheid moet zijn omtrent het statuut van de bemiddeling. De partijen kunnen voor een bemiddelingsprocedure beroep doen op rechtsbijstand. Geldt dit alleen voor het honorarium van de bemiddelaar of kunnen ook andere kosten die aan de bemiddeling verbonden zijn hiermee betaald worden, zo bijvoorbeeld een deskundigenonderzoek?

De vertegenwoordiger van de minister antwoordt dat een vergoeding voor bepaalde bijkomende kosten, zoals een deskundigenonderzoek vooraf kan aangevraagd worden.

De heer Thierry Giet (PS) merkt nog op dat een eventueel deskundigenonderzoek niet gelijkgesteld kan worden met een deskundigenonderzoek dat in het kader van een gerechtelijk onderzoek georganiseerd wordt en dat volgens de regels van het Gerechtelijk Wetboek dient te verlopen.

De heer Alfons Borginon (VLD), voorzitter meent dat het door beide partijen aanvaarde akkoord waardoor de bemiddeling beëindigd wordt het enige is wat telt en dat het de mogelijke «vormgebreken» dekt. Uiteraard gelden ook hier de regels die voor de dading worden toegepast, met andere woorden, het akkoord mag niet aangetast zijn door een wilsgebrek.

De heer Tony Van Parys (CD&V) dient sub-amendement nr. 47 (DOC 51 0327/006) in, dat ertoe strekt de partijen in de gelegenheid te stellen de bemiddeling te allen tijde en zonder vormvereisten te beëindi-

emporte des conséquences négatives pour la partie qui la prend.

Le principe selon lequel la procédure de médiation doit se dérouler volontairement et moyennant l'accord de toutes les parties concernées est en effet fondamental.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, attire l'attention sur l'amendement n°37 du gouvernement, (voir *infra*, nouvel article 1727bis du Code judiciaire), qui est similaire à l'amendement n°47.

M. Tony Van Parys (CD&V) remarque que l'amendement n°37 ne reprend pas les mots « sans formalités ».

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que ces mots ont été supprimés parce que les articles 1725 et 1729 prévoient des formalités minimales.

M. Tony Van Parys (CD&V) retire son amendement.

Les amendements n°17, 18 et 47 ont été retirés.

L'amendement n°10 est adopté à l'unanimité.

– Article 1727bis du Code judiciaire

Un amendement n°37 (DOC 51 0327/006), insérant un nouvel article 1727bis, est déposé par le gouvernement. Il prévoit que chacune des parties peut à tout moment mettre fin à la procédure de médiation sans que cela puisse lui porter préjudice.

L'amendement n°37, insérant un nouvel article 1727bis dans le Code judiciaire, est adopté à l'unanimité.

– Article 1728 du Code judiciaire

Mme Liesbeth Van der Auwera (CD&V) dépose l'amendement n°19 (DOC 51 0327/004) visant à remplacer l'intitulé du Chapitre II des dispositions que la proposition vise à insérer dans le Code judiciaire par l'intitulé suivant : «La médiation en dehors du cadre d'une procédure judiciaire». La proposition de loi établit en effet une distinction entre, d'une part, la médiation entreprise à l'initiative des parties et qui est désignée par les termes «médiation volontaire» et, d'autre part, la médiation engagée à l'initiative du juge et qui est désignée par les termes «médiation judiciaire». Selon l'intervenant, ces termes peuvent prêter à confusion, puisque la mé-

gen, zonder dat die beslissing kwalijke gevolgen heeft voor de partij die de beslissing neemt.

Het is immers van fundamenteel belang dat alle betrokken partijen volkomen vrijwillig aan de bemiddelingsprocedure deelnemen en dat ze ermee instemmen.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, wijst op amendement nr. 37 van de regering (zie *infra*, artikel 1727bis (*nieuw*) van het Gerechtelijk Wetboek), dat gelijklopend is met amendement nr. 47.

De heer Tony Van Parys (CD&V) merkt op dat de woorden «zonder vormvereisten» niet voorkomen in amendement nr. 37.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, legt uit dat die woorden zijn weggelaten omdat de artikelen 1725 en 1729 voorzien in minimale vormvereisten.

De heer Tony Van Parys (CD&V) trekt zijn amendement in.

De amendementen nrs. 17 en 18, alsook subamendement nr. 47 worden ingetrokken.

Amendement nr. 10 wordt eenparig aangenomen.

– Artikel 1727bis van het Gerechtelijk Wetboek

De regering dient amendement nr. 37 (DOC 51 0327/006) in, tot invoeging van een artikel 1727bis (*nieuw*). Het bepaalt dat elke partij de bemiddelingsprocedure te allen tijde kan beëindigen, zonder dat zulks haar enig nadeel kan berokkenen.

Amendement nr. 37, tot invoeging van een artikel 1727bis (*nieuw*) in het Gerechtelijk Wetboek, wordt eenparig aangenomen.

– Artikel 1728 van het Gerechtelijk Wetboek

Mevrouw Liesbeth Van der Auwera (CD&V) dient amendement nr. 19 (DOC 51 0327/004) in, dat ertoe strekt het opschrift van het voorgestelde Hoofdstuk II te vervangen door het volgende opschrift: «De niet-proceduregebonden bemiddeling». In het wetsvoorstel wordt immers een onderscheid gemaakt tussen, enerzijds, bemiddeling op initiatief van de partijen (aangeduid met het begrip «vrijwillige bemiddeling») en, anderzijds, bemiddeling op initiatief van de rechter (aangeduid met het begrip «gerechtelijke bemiddeling»). Die begrippen kunnen volgens de spreekster aanleiding geven tot verwarring, aangezien óók de proceduregebonden be-

diation dans le cadre d'une procédure judiciaire peut également avoir lieu sur une base uniquement volontaire. Ce que la proposition de loi désigne par les termes « médiation judiciaire » est désigné, dans la loi du 19 février 2001 relative à la médiation en matière familiale dans le cadre d'une procédure judiciaire, par les termes « médiation dans le cadre d'une procédure judiciaire ». Afin d'éviter toute confusion, il s'indique d'utiliser une terminologie univoque. Il serait donc préférable de remplacer les termes « médiation judiciaire » par les termes « médiation dans le cadre d'une procédure judiciaire » et les termes « médiation volontaire » par les termes « médiation en dehors du cadre d'une procédure judiciaire ».

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, plaide pour le maintien de l'intitulé originel, qui établit un parallélisme avec les termes utilisés dans le cadre de l'expertise (expertise amiable/expertise judiciaire). Si la commission est néanmoins d'avis qu'il convient de modifier ce titre, il serait dans ce cas indiqué de reprendre celui proposé par le Conseil supérieur de la Justice dans son avis.

Mme Martine Taelman (VLD) rappelle que la médiation familiale doit être intégrée dans la proposition de loi à l'examen. Aucun problème de concordance des termes ne devrait donc se poser.

Mme Liesbeth Van der Auwera (CD&V) en convient et retire son amendement. Elle dépose un amendement n°20 (DOC 51 327/004), qui a pour objectif de supprimer les mots « en litige » (« *gedingvoerende* ») : la médiation ne doit pas seulement être possible dans le cadre d'une procédure judiciaire mais également en dehors de celle-ci. Les mots « en litige » ne sont donc pas appropriés.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, répond qu'il s'agit sans doute là d'un problème linguistique : en français, les termes « les parties en litige » sont très larges et ne font pas nécessairement référence à une procédure contentieuse, alors que, en néerlandais, les mots « *gedingvoerende partijen* » y font songer. Il faudra donc trouver une autre traduction dans cette version linguistique.

L'amendement n° 19 est retiré. L'amendement n° 20 et le nouvel article 1728 du Code judiciaire, ainsi amendé, sont adoptés à l'unanimité.

middeling op uitsluitend vrijwillige basis kan plaatsvinden. Wat in het wetsvoorstel wordt omschreven als « gerechtelijke bemiddeling », wordt in de wet van 19 februari 2001 betreffende de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken omschreven als « proceduregebonden bemiddeling ». Om verwarring te voorkomen, is het aangegeven een eenvormige terminologie te hanteren. De woorden « gerechtelijke bemiddeling » en « gerechtelijke bemiddeling » worden dan ook het best vervangen door, respectievelijk, de woorden « niet-proceduregebonden bemiddeling » en « proceduregebonden bemiddeling ».

De minister van Justitie mevrouw Laurette Onkelinx pleit voor het behoud van het oorspronkelijke opschrift, want dat zorgt ervoor dat de hier gehanteerde terminologie enigszins gelijkloopt met die welke inzake de deskundigenonderzoeken gangbaar is (minnelijke/gerechtelijke expertise). Mocht de commissie desondanks oordelen dat voormeld opschrift behoort te worden gewijzigd, dan ware het raadzaam de terminologie over te nemen die de Hoge Raad voor de Justitie in zijn advies voorstelt.

Mevrouw Martine Taelman (VLD) herinnert eraan dat gezinsbemiddeling moet worden ingepast in het ter bespreking voorliggende wetsvoorstel. Elke begripsverwarring moet dus worden voorkomen.

Mevrouw Liesbeth Van der Auwera (CD&V) kan zich in die opmerkingen vinden en trekt haar amendement in. Ze dient amendement nr. 20 (DOC 21 0327/004) in, dat ertoe strekt het woord « *gedingvoerende* » weg te laten. De bemiddeling moet niet alleen mogelijk zijn in het raam van een gerechtelijke procedure, maar ook daarbuiten. Het woord « *gedingvoerende* » is hier dus niet op zijn plaats.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie antwoordt dat zich hier wellicht een taalprobleem voordoet. In het Frans hebben de woorden « *parties en litige* » immers een zeer ruime betekenis en verwijzen ze niet noodzakelijk naar een geschilprocedure. In het Nederlands doen de woorden « de *gedingvoerende partijen* » daarentegen wél aan een geschilprocedure denken. Er moet dus worden gezocht naar een andere vertaling.

Amendement nr. 19 wordt ingetrokken. Amendement nr. 20 en het aldus geamendeerde artikel 1728 (*nieuw*) van het Gerechtelijk Wetboek worden eenparig aangenomen.

– *Article 1729 du Code judiciaire*

L'amendement n°11 est présenté par le gouvernement (DOC 51 0327/003).

Il vise à insérer à l'article 1729 proposé, un amendement libellé comme suit :

«§ 4. Sauf accord exprès des parties à la médiation, la suspension de la prescription prend fin un mois après la notification faite par l'une des parties ou par le médiateur aux autres parties de leur volonté de mettre fin à la médiation. Cette notification a lieu par lettre recommandée».

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que cet amendement s'inspire de la remarque du Conseil supérieur de la Justice, qui a souligné que dès lors que le délai de prescription est suspendu pendant la durée du processus de médiation, il faut impérativement préciser à quel moment cette suspension prend fin. À cet égard, il est donc prévu que la suspension de la prescription prend fin un mois après la notification par lettre recommandée par l'une des parties de sa volonté de mettre fin à la médiation. Ce délai d'un mois est prévu afin de permettre à la partie à l'encontre de laquelle court le délai de prescription de prendre les mesures nécessaires afin d'interrompre celle-ci ou de la suspendre à nouveau. Prévoir un délai d'un mois après la notification limite le risque qu'une partie ne soit forclosée sans possibilité de se retourner si la demande de médiation est formulée à une date rapprochée de l'expiration du délai de prescription.

M. Walter Muls (sp.a-spirit) s'inquiète de la formulation de cet amendement en néerlandais : la phrase paraît artificielle et semble avoir été traduite littéralement du français. Afin d'améliorer la version linguistique néerlandaise, il présente un sous-amendement à l'amendement 11 (amendement n°33, DOC 51 0327/005), qui remplace le texte néerlandais par ce qui suit :

«*Behoudens uitdrukkelijk akkoord van de bij de bemiddeling betrokken partijen, eindigt de schorsing van de verjaringstermijn één maand na kennisgeving door een van de partijen, of door de bemiddelaar aan de andere partijen, van hun wil om een einde aan de bemiddeling te stellen. Deze kennisgeving gebeurt bij een ter post aangetekende brief.*».

Mme Liesbeth Van der Auwera (CD&V) rappelle que son amendement n°17 (DOC 51 0327/004) à l'article 1727 du Code judiciaire avait pour objet de mentionner

– *Artikel 1729 van het Gerechtelijk Wetboek*

De regering dient amendement nr. 11 (DOC 51 0327/003) in.

Het strekt ertoe in het voorgestelde artikel 1729 een § 4 in te voegen, luidend als volgt:

«§ 4. Uitgezonderd nadrukkelijk akkoord van de bij de bemiddeling betrokken partijen, neemt de opschorting van de verjaringstermijn een einde één maand na notificatie door een van de partijen of door de bemiddelaar aan de andere partijen van hun wil om een einde aan de bemiddeling te maken. Deze notificatie gebeurt bij een ter post aangetekende brief.».

De minister van Justitie mevrouw Laurette Onkelinx licht toe dat dit amendement is geïnspireerd op de opmerking van de Hoge Raad voor de Justitie. De Raad stelt dat wanneer de verjaringstermijn tijdens de duur van de bemiddelingsprocedure wordt geschorst, hoe dan ook moet worden aangegeven wanneer die schorsing een einde neemt. Daartoe wordt dus bepaald dat de schorsing van de verjaringstermijn ten einde loopt één maand nadat een van de partijen de andere partijen bij een ter post aangetekende brief in kennis heeft gesteld van haar wil de bemiddeling stop te zetten. De termijn van één maand moet de partij waartegen de verjaringstermijn loopt, in staat stellen de nodige maatregelen te nemen om die verjaring te onderbreken of ze opnieuw te schorsen. Voorts beperkt die termijn van één maand het risico dat een partij wordt uitgesloten, zonder dat zij de mogelijkheid heeft om van houding te veranderen indien het bemiddelingsverzoek vlak voor de afloop van de verjaringstermijn wordt geformuleerd.

Bij het lezen van de door de regering aangeleverde Nederlandse versie van dat amendement heeft *de heer Walter Muls (sp.a-spirit)* de wenkbrauwen gefronst. De zinsbouw komt kunstmatig over en heeft meer weg van een letterlijke vertaling van de Franse brontekst. Teneinde de Nederlandse versie van de tekst bij te sturen, dient hij een subamendement in op amendement nr. 11 (*amendement nr. 33*, DOC 51 0327/005). De Nederlandse tekst zou dan luiden als volgt: «§ 4. Behoudens uitdrukkelijk akkoord van de bij de bemiddeling betrokken partijen, eindigt de schorsing van de verjaringstermijn één maand na kennisgeving door een van de partijen, of door de bemiddelaar aan de andere partijen, van hun wil om een einde te stellen aan de bemiddeling. Deze kennisgeving gebeurt bij een ter post aangetekende brief.».

Mevrouw Liesbeth Van der Auwera (CD&V) herinnert eraan dat haar *amendement nr. 17* (DOC 51 0327/004) op artikel 1727 van het Gerechtelijk Wetboek tot doel

explicitement que chaque partie peut, à tout moment, mettre fin à la médiation. À défaut d'être inscrit à l'article 1727, ce principe pourrait être repris à l'article 1729.

M. Melchior Wathelet (cdH) estime que ces deux amendements peuvent être complémentaires, dans la mesure où le principe serait inscrit de manière générale à l'article 1727 et précisé dans l'article 1729.

L'intervenant dépose par ailleurs l'amendement n°13 (DOC 51 0327/003), qui exige que le protocole de médiation fixe le délai maximal pour le processus de médiation, délai qui ne peut dépasser les six mois à dater de la signature du protocole. Comme l'ont souligné les personnes invitées lors des auditions (voir annexe), si un accord n'est pas trouvé dans les six mois, il y a très peu de chances qu'il intervienne ultérieurement.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, fait part de son désaccord avec cet amendement. Le principe de base de la médiation consiste en effet à laisser aux parties en conflit le temps nécessaire pour aboutir à une solution qui les satisfasse. Les amendements du gouvernement permettent du reste aux parties de mettre fin à la médiation si celle-ci est engagée à des fins dilatoires. Toute la tâche du médiateur consistera à essayer de dégager un consensus entre les parties. Lui imposer dès le départ un délai reviendrait en quelque sorte à l'enfermer dans un carcan qui ne pourrait que le gêner.

M. Melchior Wathelet (cdH) explique qu'il est important que les parties sachent dès le départ quelles seront les limites de la médiation. Si ce principe n'était pas inscrit dans la loi, il faudrait à tout le moins que l'accent soit mis sur la formation des médiateurs, y compris dans le cadre de la médiation volontaire.

M. Alain Courtois (MR) plaide pour qu'une large marge de manœuvre soit laissée au médiateur. En lui imposant un délai, le risque existerait que l'une des parties bloque la procédure, sachant que celle-ci s'achèvera à un moment déterminé.

M. Tony Van Parys (CD&V) rappelle qu'une limite dans le temps peut avoir son utilité: la pression que fait naître la nécessité, vu le délai, d'achever la médiation oblige les parties à être créatif et à rechercher activement un accord.

had uitdrukkelijk te stellen dat elke partij de bemiddeling op elk tijdstip mag stopzetten. Mocht dat beginsel niet in artikel 1727 worden opgenomen, dan kan het nog steeds in artikel 1729.

De heer Melchior Wathelet (cdH) vindt dat de beide amendementen elkaar kunnen aanvullen: het beginsel zou namelijk in algemene bewoordingen kunnen worden opgenomen in artikel 1727 en nader worden toegevoegd in artikel 1729.

Overigens dient de spreker *amendement nr. 13* (DOC 51 0327/003) in, waarin wordt vereist dat het bemiddelingsprotocol een maximale duur voor de bemiddelingsprocedure bevat. Die termijn mag niet langer zijn dan zes maanden te rekenen van de ondertekening van het protocol. Uit de hoorzittingen aangaande dit wetsvoorstel (zie bijlagen) is immers gebleken dat na zes maanden amper nog hoop bestaat dat de partijen alsnog tot een akkoord komen.

De minister van Justitie mevrouw Laurette Onkelinx gaat niet akkoord met dat amendement. De bemiddeling berust immers op het basisbeginsel dat de partijen in het conflict de nodige tijd moeten krijgen om een voor hen beiden bevredigende oplossing uit te werken. Dankzij de amendementen van de regering kunnen de partijen de bemiddeling immers stopzetten, als blijkt dat ze is aangevraagd om de zaak nodeloos te rekken. Door van bij de aanvang een termijn te willen opleggen, wordt de bemiddelingsprocedure in zekere zin in een keurslijf gedwongen dat alleen maar hinderlijk kan werken.

De heer Melchior Wathelet (cdH) legt uit dat het belangrijk is dat de partijen van in het begin weten welke beperkingen bemiddeling zal inhouden. Mocht dat beginsel niet bij wet worden vastgelegd, dan zou ten minste toch de klemtoon moeten liggen op de opleiding van de bemiddelaars, ook als het gaat om een opleiding in het kader van vrijwillige bemiddeling.

De heer Alain Courtois (MR) pleit ervoor dat aan de bemiddelaar aanzienlijke armslag zou worden gelaten. Door hem een termijn op te leggen, zou het risico bestaan dat een van de partijen de procedure blokkeert, in de wetenschap dat ze op een gegeven ogenblik afloopt.

De heer Tony Van Parys (CD&V) herinnert eraan dat een beperking in de tijd haar nut kan hebben: de druk die gelet op de termijn voortvloeit uit de noodzaak de bemiddeling af te ronden, verplicht de partijen creativiteit aan de dag te leggen en actief te streven naar een akkoord.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, précise que le médiateur peut lui-même fixer un délai, ce qui lui donne un atout supplémentaire dans la négociation.

Mme Martine Taelman (VLD) et M. Alfons Borginon (VLD), président, déposent l'amendement n°14, qui a pour but d'insérer, dans l'article 1729, § 2, du Code judiciaire, un point 4bis rédigé comme suit : «la désignation du juge compétent, ou d'un notaire, ou des deux ;»

Mme Martine Taelman (VLD) rappelle que, dans son avis (DOC 51 0327/002), le Conseil supérieur de la justice a souligné que des contestations ne sont pas à exclure en ce qui concerne «le juge compétent» pour homologuer l'accord de médiation. En obligeant les parties au protocole de médiation à désigner au préalable le juge compétent (ou le notaire dans le cas d'une procédure d'homologation extrajudiciaire), les éventuelles contestations ultérieures à ce sujet sont évitées.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, marque son accord quant à la possibilité qui serait laissée aux parties de désigner un juge. À défaut, la compétence du juge serait déterminée par les règles du Code judiciaire. Comme cette désignation ne serait pas obligatoire, il faudrait le préciser dans la loi, en énumérant toutes les mentions facultatives que peut contenir le protocole de médiation.

Mme Martine Taelman (VLD) prend note de cette observation et dépose, avec son collègue *M. Melchior Wathelet (cdH)*, un sous-amendement en ce sens (amendement n°34, DOC 510327/005).

M. Melchior Wathelet (cdH) présente un sous-amendement à l'amendement n°34 (amendement n°36), qui insère dans l'article 1729 un nouveau paragraphe entre les paragraphes 2 et 3, rédigé comme suit:

«§ 3. Le protocole de médiation peut contenir:

1. la durée maximale de la médiation;
2. la désignation du juge compétent.»

Mme Valérie Déom (PS) s'interroge sur l'utilité des amendements 34 et 36.

Melchior Wathelet (cdH) répond que les précisions qu'apportent les amendements 34 et 36 peuvent aider

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, licht toe dat de bemiddelaar misschien zelf een termijn kan vaststellen, hetgeen hem een bijkomende troef bij de onderhandelingen oplevert.

Mevrouw Martine Taelman (VLD) en voorzitter Alfons Borginon (VLD) dienen amendement nr. 14 (DOC 51 0327/003) in, dat ertoe strekt in artikel 1729, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek, een 4bis in te voegen, luidende: «4bis de aanwijzing van de bevoegde rechter, of van een notaris, of beide;».

Mevrouw Martine Taelman (VLD) herinnert eraan dat de Hoge Raad voor de Justitie in zijn advies (DOC 51 0327/002) heeft onderstreept dat betwistingen niet kunnen worden uitgesloten als het gaat om «de bevoegde rechter» om het bemiddelingsakkoord te homologeren. Door de bij het bemiddelingsprotocol betrokken partijen te verplichten vooraf de bevoegde rechter (dan wel de notaris bij een buitengerechtelijke procedure) aan te wijzen, worden eventuele latere betwistingen terzake voorkomen.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, stemt in met de mogelijkheid die de partijen zouden krijgen om een rechter aan te wijzen. Bij gebreke daarvan zou de rechterlijke bevoegdheid worden bepaald volgens de in het Gerechtelijk Wetboek vervatte regels. Aangezien die aanwijzing niet verplicht zou zijn, zou dit in de wet moeten worden gepreciseerd, met daarbij een opsomming van alle facultatieve vermeldingen die het bemiddelingsprotocol mag bevatten.

Mevrouw Martine Taelman (VLD) neemt nota van die opmerking, en dient samen met haar collega, *de heer Melchior Wathelet (cdH)*, een subamendement in die zin (amendement nr. 34, DOC 51 0327/005) in.

De heer Melchior Wathelet (cdH) dient een subamendement op amendement nr. 34 (*in casu* amendement nr. 36, DOC 51 0327/005) in, tot invoeging in artikel 1729 van een nieuwe paragraaf tussen § 2 en § 3, luidende:

«§ 3. Het bemiddelingsprotocol kan bevatten :

1. de maximumduur van de bemiddeling;
2. de aanwijzing van de bevoegde rechter.».

Mevrouw Valérie Déom (PS) vraagt zich af welk nut de amendementen nrs. 34 en 36 hebben.

De heer Melchior Wathelet (cdH) antwoordt daarop dat de preciseringen die de amendementen nrs. 34 en

les parties à définir un cadre qui ne pourra que contribuer à la réussite de la médiation.

Les amendements n°13, 14 et 34 ont été retirés.

L'amendement n°36 est rejeté par 8 voix contre 2.

Le sous-amendement n°33 est adopté à l'unanimité.

L'amendement n°11, ainsi sous-amendé, est adopté à l'unanimité.

Le nouvel article 1729 du Code judiciaire, ainsi amendé, est adopté à l'unanimité.

– *Article 1730 du Code judiciaire*

L'amendement n°21 (DOC 51 0327/004) est présenté par *Mme Liesbeth Van der Auwera (CD&V)*. Cet amendement complète l'article 1730 proposé par l'alinéa suivant:

«Si les parties ne parviennent pas à un accord, le médiateur constate l'absence d'accord dans une déclaration écrite et datée».

Constatant que le but visé par cet amendement est rencontré par l'amendement n°11 du gouvernement, *Mme Liesbeth Van der Auwera (CD&V)* retire son amendement.

M. Walter Muls (sp.a-spirit) propose que soient apportées des précisions concernant les honoraires du médiateur et les coûts que la médiation a entraînés.

L'amendement n°21 a été retiré.

Le nouvel article 1730 du Code judiciaire est adopté à l'unanimité.

– *Article 1731 du Code judiciaire*

L'amendement n°12 est présenté par le gouvernement (DOC 51 0327/003).

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que cet amendement a deux objectifs:

1) Il vise à supprimer le paragraphe premier de l'article 1731. En effet, dans l'hypothèse visée au § 1er de l'article 1731 proposé, aucune règle particulière n'a du être suivie pour l'obtention de l'accord de médiation. L'ac-

36 aanreiken, de partijen kunnen helpen een kader te bepalen dat alleen maar kan bijdragen tot het welslagen van de bemiddeling.

De amendementen nrs. 13, 14 en 34 worden ingetrokken.

Amendement nr. 36 wordt verworpen met 8 tegen 2 stemmen.

Subamendement nr. 33 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus gesubamendeerde amendement nr. 11 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 1729 (*nieuw*) van het Gerechtelijk Wetboek wordt eenparig aangenomen

– *Artikel 1730 van het Gerechtelijk Wetboek*

Mevrouw Liesbeth Van der Auwera (CD&V) dient amendement nr. 21 (DOC 51 0327/004) in, tot aanvulling van artikel 1730 met het volgende lid:

«Indien de partijen geen akkoord bereiken, stelt de bemiddelaar hiervan een schriftelijke en gedateerde verklaring op.».

Aangezien *mevrouw Liesbeth Van der Auwera* vaststelt dat aan het oogmerk van dat amendement tegemoet wordt gekomen met amendement nr. 11 van de regering, trekt zij haar amendement in.

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) stelt voor dat nadere bijzonderheden zouden worden opgenomen betreffende de honoraria van de bemiddelaar en betreffende de kosten die de bemiddeling heeft meegebracht.

Amendement nr. 21 wordt ingetrokken.

Het nieuwe artikel 1730 van het Gerechtelijk Wetboek wordt eenparig aangenomen.

– *Artikel 1731 van het Gerechtelijk Wetboek*

De regering dient amendement nr. 12 (DOC 51 0327/003) in.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, legt uit dat dit amendement een tweeledig doel heeft:

1) Het strekt ertoe het eerste lid van artikel 1731 weg te laten. In de hypothese bedoeld bij § 1 van het voorgestelde artikel 1731 moest immers geen enkele bijzondere regel worden gevolgd om het bemiddelingsakkoord

cord obtenu dans ce cadre ne diffère dès lors pas ou peu d'un accord conclu directement par les parties. Or selon le droit commun, un tel accord nécessite d'être coulé dans un jugement selon la procédure judiciaire «ordinaire» pour pouvoir être revêtu de la force exécutoire (sauf si l'accord est rédigé dans un acte authentique). Par ailleurs, rien n'empêche les parties à une telle médiation de se présenter devant le juge dans le cadre d'une procédure de conciliation au sens de l'article 733 du Code judiciaire afin de faire entériner leur accord. Aucun texte particulier n'est nécessaire à cet égard.

2) La deuxième modification concerne le paragraphe 2 de l'article 1731, qui serait remplacé par la disposition suivante:

«§ 2. En cas d'accord, et si le médiateur répond à tout le moins aux conditions prévues à l'article 1726.1, les parties ou l'une d'elles peuvent soumettre l'accord de médiation obtenu conformément aux articles 1729 et 1730 pour homologation au juge compétent. Il est procédé conformément aux articles 1025 et suivant du présent Code. La requête peut cependant être signée par les parties elles-même si la demande émane de toutes les parties à la médiation. Le protocole de médiation est en tout état de cause joint à la requête. L'ordonnance d'homologation a les effets d'un jugement au sens de l'article 1043 du présent Code.»

Il s'agit ici de la procédure de médiation volontaire qui répond au minimum des exigences fixées par la loi.

Ainsi, il est requis que le médiateur réponde au moins aux conditions fixées par l'article 1726.1, lequel prévoit que le médiateur doit avoir la capacité de contracter et ne peut être un mineur, même émancipé, ni une personne pourvue d'un conseil judiciaire. La procédure prévue aux articles 1729 (signature d'un protocole de médiation) et 1730 (rédaction d'un écrit constatant l'accord obtenu) doit également avoir été suivie. Si ces conditions sont remplies, l'accord pourra être soumis pour homologation au juge compétent, dans les formes prévues à l'article 1026 du Code judiciaire (requête unilatérale). Si toutes les parties à la médiation sollicitent conjointement l'homologation de l'accord, il n'est pas nécessaire de rendre obligatoire la signature d'un avocat. Par contre, si seule l'une des parties sollicite l'homologation, l'intervention d'un avocat se justifie: l'accord homologué aura acquis force exécutoire, et sera en principe exécutoire par provision, sauf décision contraire du juge (article 1029 alinéa 2). Il convient dès lors de maintenir le filtre préventif que constitue l'intervention d'un avocat

te verkrijgen. Een in dat kader bereikt akkoord verschilt dus niet of nauwelijks van een akkoord dat de partijen rechtstreeks zouden sluiten. Volgens het gemeen recht is het echter noodzakelijk dat een dergelijk akkoord in een vonnis wordt gegoten, volgens de «gewone» gerechtelijke procedure, teneinde uitvoerbaar te kunnen zijn (tenzij het akkoord opgesteld is in de vorm van een authentieke akte). Bovendien is er niets dat de partijen bij een dergelijke bemiddeling belet om zich tot de rechter te wenden in het kader van een verzoeningsprocedure in de zin van artikel 733 van het Gerechtelijk Wetboek, teneinde hun akkoord te doen bekrachtigen. In dat opzicht is geen enkele bijzondere tekst noodzakelijk.

2) De tweede wijziging betreft artikel 1731, § 2, dat zou worden vervangen als volgt:

«§ 2. In geval van akkoord en indien de bemiddelaar op zijn minst beantwoordt aan de voorwaarden voorzien in artikel 1726.1, kunnen de partijen of één van hen het bemiddelingsakkoord dat tot stand kwam overeenkomstig de artikelen 1729 en 1730 voor homologatie voorleggen aan de bevoegde rechter. Dit gebeurt in overeenstemming met artikel 1025 en volgende van dit Wetboek. Het verzoek kan echter ondertekend worden door de partijen zelf, indien het verzoek uitgaat van alle bij de bemiddeling betrokken partijen. Het bemiddelingsprotocol wordt in ieder geval bij het verzoek gevoegd. De homologatiebeschikking heeft de gevolgen van vonnis, in de zin van artikel 1043 van dit Wetboek.»

Het betreft hier de procedure van vrijwillige bemiddeling die perfect inspeelt op de bij wet vastgestelde vereisten.

Zo behoort de bemiddelaar ten minste te beantwoorden aan de criteria, vervat in artikel 1726.1, dat bepaalt dat de bemiddelaar bekwaam moet zijn een overeenkomst aan te gaan, met uitzondering van - zelfs ontvoogde - minderjarigen en van personen aan wie een gerechtelijk raadsman is toegevoegd. Ook de procedure, omschreven in artikel 1729 (ondertekening van een bemiddelingsprotocol) en 1730 (schriftelijke vastlegging van het akkoord in een akte waarbij het verkregen akkoord wordt bestatigd) moet gevolgd zijn. Zo die voorwaarden vervuld zijn, kan het akkoord, conform de in artikel 1026 van het Gerechtelijk Wetboek vervatte vormvereisten, ter homologatie aan de terzake bevoegde rechter (op eenzijdig verzoekschrift) worden voorgelegd. Zo alle bij de bemiddeling betrokken partijen gezamenlijk om de homologatie van het akkoord verzoeken, is de verplichte ondertekening ervan door een advocaat niet vereist. Zo daarentegen een van de partijen om de homologatie verzoekt, is de inschakeling van een advocaat gerechtvaardigd: het gehomologeerde akkoord zal

dans cette hypothèse. La nécessité de présenter au juge l'accord de médiation et le protocole de médiation lui permet d'apprécier la conformité de l'accord obtenu avec l'ordre public, grâce à l'exposé succinct du conflit que ce dernier contient. La simple présentation d'un document faisant état d'un accord et décrivant les obligations des parties qui en découlent, sans plus de précisions, rendrait ce contrôle plus aléatoire. Le juge compétent pour homologuer l'accord sera celui devant qui le litige aurait dû être porté si les parties avaient décidé d'introduire une procédure judiciaire pour le litige qui les opposaient. Dans l'hypothèse de litiges touchant à plusieurs matières qui relèveraient de la compétence de plusieurs juridictions, les parties pourront toujours s'adresser au tribunal de première instance, en vertu de l'article 568 du Code judiciaire.

M. Melchior Wathelet (cdH) demande s'il ne serait pas plus opportun, puisque les parties à la médiation sollicitent conjointement l'homologation du juge, qu'elle le fasse par requête bilatérale, ou par procès-verbal de comparution volontaire, plutôt que par requête unilatérale.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, répond que le mécanisme de la requête unilatérale peut être utilisé dans une telle hypothèse.

M. Walter Muls (sp.a-spirit) signale que la version néerlandaise n'est pas rédigée de façon satisfaisante, et propose, pour y remédier, de remplacer le texte néerlandais par ce qui suit : «*In geval van akkoord, en indien de bemiddelaar minstens voldoet aan de voorwaarden bepaald in artikel 1726, 1°, kunnen de partijen, of één van hen, het bemiddelingsakkoord dat tot stand kwam overeenkomstig de artikelen 1729 en 1730 voor homologatie voorleggen aan de bevoegde rechter. Dit gebeurt overeenkomstig artikel 1025 en volgende van dit Wetboek*» (amendement n° 35, DOC 51 0327/005).

M. Alfons Borginon (VLD), président, et Mme Martine Taelman (VLD) déposent un amendement visant à remplacer l'article 1731 proposé par la disposition suivante:

dan executoriale kracht hebben en in principe bij voorraad uitvoerbaar zijn, tenzij de rechter daaromtrent een andersoortige beslissing neemt (artikel 1029, tweede lid). In dat geval moet de preventieve buffer die het optreden van een advocaat dan vormt, gehandhaafd blijven. De noodzaak om de rechter het bemiddelingsakkoord en – protocol voor te leggen, stelt hem in staat, aan de hand van in het akkoord vervatte beknopt overzicht van het geschil, na te gaan of het verkregen akkoord bestaanbaar is met de openbare orde. Het loutere voorleggen van een document, waarin een akkoord is vastgelegd en waarin, zonder enige nadere precisering, de daaruit voor de partijen voortvloeiende verplichtingen worden omschreven, zou die controle al te arbitrair maken. De voor de homologatie van het akkoord bevoegde rechter zal diegene zijn bij wie het geschil aanhangig zou zijn gemaakt mochten de partijen besloten hebben een rechtsgeding in te stellen met betrekking tot het geschil dat tussen hen is gerezen. Gesteld dat het gaat om geschillen die betrekking hebben op diverse aangelegenheden die onder de bevoegdheid van verscheidene ressorten vallen, dan kunnen de partijen zich – op grond van artikel 568 van het Gerechtelijk Wetboek – steeds tot de rechtbank van eerste aanleg wenden.

De heer Melchior Wathelet (cdH) vraagt of het niet wenselijker ware dat, aangezien de bij bemiddeling betrokken partijen gezamenlijk de rechter voor een homologatie aanzoeken, zij zulks door middel van een door hen beiden ingediend verzoekschrift, dan wel door een proces-verbaal van vrijwillige verschijning zouden doen, in plaats van op eenzijdig verzoekschrift.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, antwoordt dat in die onderstelling het eenzijdig verzoekschrift kan worden gebruikt.

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) wijst erop dat de redactie van de Nederlandse tekst niet sluitend genoeg geredigeerd is en stelt voor om, teneinde dat te verhelpen, die versie te vervangen door wat volgt: «*In geval van akkoord, en indien de bemiddelaar minstens voldoet aan de voorwaarden bepaald in artikel 1726, 1°, kunnen de partijen, of één van hen, het bemiddelingsakkoord dat tot stand kwam overeenkomstig de artikelen 1729 en 1730 voor homologatie voorleggen aan de bevoegde rechter. Dit gebeurt overeenkomstig artikel 1025 en volgende van dit Wetboek*» (amendement nr. 35, DOC 51 0327/005).

Voorzitter Alfons Borginon (VLD) en mevrouw Martine Taelman (VLD) dienen een amendement in ter vervanging van artikel 1731 door de volgende bepaling:

«Art. 1731.— Aux fins de mettre en œuvre l'accord de médiation, les parties peuvent choisir:

1° de saisir conjointement le juge compétent sur requête unilatérale afin d'obtenir l'homologation de l'accord de médiation conformément à l'article 1043 du présent Code, ou ;

2° de désigner conjointement un notaire, qui homologuera l'accord de médiation dans un acte notarié.

«Ceux-ci ne peuvent refuser l'homologation que si l'accord de médiation est contraire à l'ordre public» (amendement n° 15, DOC 51 0327/003).

M. Melchior Wathelet (cdH) estime que le contrôle que le magistrat doit exercer sur l'accord de médiation ne doit pas se limiter à sa conformité à l'ordre public. Il dépose par conséquent deux amendements (amendements n° 43 et 44, DOC 51 0327/006) qui prévoient que le juge devra d'une part vérifier que l'accord de médiation respecte également les droits de la défense et les droits des tiers et d'autre part s'assurer que les éventuelles renonciations à des droits sont éclairées.

M. Thierry Giet (PS) remarque que si cet amendement était suivi, énormément d'accords de médiation pourraient être remis en cause, au motif que le médiateur n'aurait pas respecté les droits de la défense. Le médiateur ne suivra par exemple pas forcément le principe du contradictoire au cours de sa mission, puisqu'il aura des entretiens séparés avec les différentes parties en cause. Est-ce pour autant qu'il faudrait annuler l'accord de médiation?

M. Melchior Wathelet (cdH) précise que le contrôle du juge serait un contrôle marginal. Du reste, si les droits de la défense ont été, dans le cadre d'une médiation, grossièrement bafoués, il peut s'agir d'une violation de l'ordre public que le juge lui-même pourrait soulever.

Le gouvernement dépose l'amendement n°38, qui vise à répondre à cette observation.

M. Alfons Borginon (VLD), président, retire son amendement n°15.

M. Walter Muls (sp.a-spirit) s'inquiète de la traduction en néerlandais de cet amendement n° 38: les mots «*verstoot tegen de openbare orde*» doivent être remplacés par «*strijdig is met de openbare orde*».

«Art. 1731. — Om het bemiddelingsakkoord uitvoerbaar te maken, kunnen de partijen ervoor kiezen om:

1° gezamenlijk de bevoegde rechter te vatten op éénzijdig verzoekschrift om het bemiddelingsakkoord te homologeren overeenkomstig artikel 1043 van dit wetboek;

2° gezamenlijk een notaris aan te duiden die het bemiddelingsakkoord zal homologeren in een notariële akte.

Zij kunnen de homologatie enkel weigeren, indien het bemiddelingsakkoord strijdig is met de openbare orde.» (amendement nr. 15, DOC 51 0327/003).

De heer Melchior Wathelet (cdH) vindt dat de controle van de magistraat op het bemiddelingsakkoord niet beperkt mag blijven tot de overeenstemming met de openbare orde. Hij dient bijgevolg de amendementen nrs. 43 en 44 (DOC 51 0327/006) in, die ertoe strekken de rechter enerzijds te doen nagaan of het bemiddelingsakkoord ook strookt met de rechten van de verdediging en van derden, en anderzijds hem er te doen op toezien dat er duidelijkheid heerst omtrent de eventuele rechtsverwerking.

De heer Thierry Giet (PS) merkt op dat als dit amendement wordt gevolgd, enorm veel bemiddelingsakkoorden op de helling zouden kunnen worden gezet, met als argument dat de bemiddelaar de rechten van de verdediging niet zou hebben geëerbiedigd. De bemiddelaar zal tijdens zijn opdracht bijvoorbeeld niet noodzakelijk het beginsel van de tegenspraak volgen, want hij zal met de verschillende bij het geding betrokken partijen afzonderlijke gesprekken voeren. Moet het bemiddelingsakkoord daarom nietig worden verklaard?

De heer Melchior Wathelet (cdH) preciseert dat de controle van de rechter van secundaire aard zou zijn. Als voorts de rechten van de verdediging in het kader van de bemiddeling schromelijk met voeten zijn getreden, kan het om een schending van de openbare orde gaan die de rechter zelf te berde zou kunnen brengen.

De regering dient amendement nr. 38 (DOC 51 0327/006) in, dat ertoe strekt een antwoord te bieden op deze opmerking.

Voorzitter Alfons Borginon (VLD) trekt zijn amendement nr. 15 in.

De heer Walter Muls (SPA) is verontrust door Nederlandse vertaling van het regeringsamendement nr. 38: de woorden «*verstoot tegen de openbare orde*» moeten worden vervangen door «*strijdig is met de openbare orde*».

M. Tony Van Parys (CD&V) remarque que ce n'est pas l'homologation qui est contraire à l'ordre public, mais bien, le cas échéant, l'accord de médiation. Il faudra donc qu'une correction technique soit apportée pour améliorer le texte, du moins dans sa version néerlandaise.

M. Thierry Giet (PS) propose, pour résoudre ce problème, de remplacer les mots «que si celle-ci» de l'amendement n°38 par les mots «de l'accord que si celui-ci». C'est l'objet de son sous-amendement n°48 (DOC 51 0327/006).

L'amendement n°15 a été retiré.

Les amendements n°43 et 44 sont rejetés par 8 voix contre une et une abstention.

Les sous amendement n°35, 38 et 48 sont adoptés à l'unanimité.

L'amendement n°12, ainsi sous-amendé, est adopté à l'unanimité.

– *Article 1732 du Code judiciaire*

Mme Liesbeth Van der Auwera (CD&V) dépose un amendement remplaçant l'intitulé du Chapitre III (amendement n°22, DOC 51 0327/004).

L'amendement n°29 est présenté par le gouvernement (DOC 51 0327/005), qui substitue un nouveau texte à celui de l'article 1732 proposé.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que cet amendement est essentiellement d'ordre technique. Il est ainsi précisé que la médiation ne peut être ordonnée devant la Cour de cassation et devant le tribunal d'arrondissement. La possibilité pour le juge de rouvrir les débats afin de proposer aux parties une procédure de médiation a été supprimée. En effet, si les parties ont conclu, plaidé, et attendent le jugement, il est peu probable qu'elles soient encore dans des dispositions d'esprit qui rendent la médiation possible. Par ailleurs, si les parties ne marquent pas leur accord sur la proposition de médiation, cela est de nature à retarder inutilement l'issue du litige. Par ailleurs, l'audience à laquelle la cause est d'office remise lorsque le juge ordonne une mesure de médiation doit bien évidemment être prévue à la première date utile après l'écoulement du délai initial de (maximum) trois mois laissé aux parties et au médiateur pour aboutir à un accord. Il est enfin prévu que la demande en médiation peut être formulée tant dans l'acte introductif d'instance qu'à l'audience, ou encore par simple demande écrite déposée ou adressée au greffe. Dans cette dernière hypothèse, et dans

De heer Tony Van Parys (CD&V) merkt op dat niet de homologatie strijdig is met de openbare orde, maar, in voorkomend geval, het bemiddelingsakkoord. Om de tekst te verbeteren is dus een technische correctie nodig, althans in de Nederlandse versie.

De heer Thierry Giet (PS) stelt als oplossing voor de woorden «alleen weigeren indien ze verstoot tegen de openbare orde» te vervangen door de woorden «van het akkoord alleen weigeren, indien dit laatste strijdig is met de openbare orde». Hij dient daartoe amendement nr. 48 (DOC 51 0327/006) in.

Amendement nr. 15 wordt ingetrokken.

De amendementen nrs. 43 en 44 worden verworpen met 8 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

De subamendementen nrs. 35, 38 en 48 worden eenparig aangenomen.

Het aldus gesubamendeerde amendement nr. 12 wordt eenparig aangenomen.

– *Artikel 1732 van het Gerechtelijk Wetboek*

Mevrouw Liesbeth Van der Auwera (CD&V) dient een amendement in ter vervanging van het opschrift van Hoofdstuk III (amendement nr. 22, DOC 51 0327/004).

De regering dient amendement nr. 29 (DOC 51 0327/005) in, tot vervanging van het voorgestelde artikel 1732 door een nieuwe tekst.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, licht toe dat dit amendement in hoofdzaak technisch van inslag is. Zo wordt gepreciseerd dat het Hof van Cassatie alsmede de arrondissementsrechtbank bemiddeling kunnen gelasten. De mogelijkheid waarover de rechter beschikt om de debatten opnieuw te openen teneinde de partijen een bemiddelingsprocedure voor te stellen, werd geschrapt. Wanneer de partijen hun conclusies hebben neergelegd, hun pleidooien hebben afgerond en het vonnis afwachten, is het immers weinig waarschijnlijk dat zij nog in de gemoedsgesteldenis verkeren die vereist is om een bemiddeling mogelijk te maken. Zo de partijen voorts niet tot een akkoord omtrent het bemiddelingsvoorstel komen, dan leidt zulks ertoe dat de beslechting van het geschil nodeloos aansleept. Verder moet de terechtzitting waarop het geding van rechtswege wordt voorgelegd wanneer de rechter een bemiddelingsmaatregel gelast, uiteraard worden vastgelegd op de eerst mogelijke datum die daarvoor in aanmerking komt nadat de aanvankelijke termijn van (ten hoogste) drie maanden verstreken is, die de partijen en de bemiddelaar toegemeten kregen om een akkoord te bereiken. Ten slotte

un souci de célérité, il est prévu que la cause soit fixée dans les quinze jours de la demande.

Enfin, il est nécessaire de régler le sort des délais de procédure en cours au moment où les parties effectuent une demande conjointe de médiation judiciaire. Il est proposé de les interrompre à dater de la demande conjointe des parties.

Mme Liesbeth Van der Auwera (CD&V) remarque que l'amendement parle d'une mesure de médiation «ordonnée» («gelast») par le juge. Il faudrait plutôt dire que le juge a la faculté de «proposer» («voorstellen») une mesure de médiation. (amendement n° 23, DOC 51 0327/004).

M. Melchior Wathelet (cdH) rappelle que, dans le texte de base, le terme «ordonné» est utilisé après une phrase précisant que l'accord des parties avait été donné.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, indique qu'une mesure judiciaire «ordonne» quelque chose, et ne la «propose» pas. Une autre formule pourrait néanmoins être trouvée.

M. Tony Van Parys (CD&V) présente le sous-amendement n°46, qui remplace dans l'article 1732 tel que proposé par l'amendement n°29, «ordonner» par «proposer», «ordonne» par «permet» et les mots «sollicitent conjointement qu'une mesure de médiation soit ordonnée» par les mots «sollicitent conjointement une mesure de médiation».

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, répond que l'article doit être lu dans son ensemble. Ainsi, il est dit que le juge peut ordonner une mesure de médiation «à la demande conjointe des parties» ou de sa propre initiative, mais avec «l'accord des parties». Il s'agit donc d'une décision de justice, qui sera transmise au médiateur, mais qui n'est prise qu'avec l'accord des parties.

L'amendement n° 39 (DOC 51 0327/006) est déposé par le gouvernement.

wordt bepaald dat om de bemiddelingsmaatregel kan worden verzocht in de akte van rechtsingang dan wel bij eenvoudige schriftelijke aanvraag, neergelegd bij of gericht tot de griffie. In dat laatste geval en teneinde de afwikkeling van de procedure te bespoedigen, wordt bepaald dat het geding vijftien dagen na het indienen van de aanvraag zal plaatsvinden.

Ten slotte is het noodzakelijk te voorzien in een regeling op het vlak van de geldende termijnen voor de lopende procedure op het tijdstip waarop de partijen een gezamenlijke aanvraag tot bemiddeling indienen. Voorgesteld wordt die termijnen te onderbreken vanaf de datum waarop de partijen die gezamenlijke aanvraag indienen.

Mevrouw Liesbeth Van der Auwera (CD&V) merkt op dat in het amendement sprake is van een bemiddelingsmaatregel die door de rechter wordt «gelast». Het is verkieslijk te stellen dat de rechter een bemiddelingsmaatregel kan «voorstellen» (amendement nr. 23, DOC 51 0327/004).

De heer Melchior Wathelet (cdH) wijst erop dat in de basistekst de term «gelasten» wordt gehanteerd met een na een zin waarin wordt gepreciseerd dat beide partijen hun akkoord hadden gegeven.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, wijst erop dat een rechterlijke maatregel iets «gelast», niet iets «voorstelt». Dat neemt niet weg dat toch naar een andere formulering kan worden gezocht.

De heer Tony Van Parys (CD&V) dient sub-amendement nr. 46 in, dat ertoe strekt in artikel 1732 zoals het bij amendement nr. 29 werd voorgesteld, respectievelijk het woord «gelasten» te vervangen door «voorstellen», het woord «beveelt» door «toestaat», en de woorden «verzoeken dat er een bemiddelingsmaatregel wordt bevolen» door de woorden «om een bemiddelingsmaatregel verzoeken».

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, antwoordt daarop dat het artikel in zijn geheel moet worden gelezen. Zo wordt gesteld dat de rechter een bemiddelingsmaatregel kan gelasten «op gezamenlijk verzoek van de partijen, dan wel op eigen initiatief maar met instemming van de partijen». Het betreft dus een justitiële beslissing die weliswaar aan de bemiddelaar zal worden bezorgd, maar alleen kan worden genomen met instemming van de partijen.

De regering dient amendement nr. 39 (DOC 51 0327/006) in.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique cet amendement prévoit que le greffier convoque les parties à l'audience par pli judiciaire si une partie introduit une demande de médiation judiciaire par simple lettre écrite ou adressée au greffe. Néanmoins, si la demande est formulée par toutes les parties, le pli judiciaire ne se justifie plus, et un simple avis de fixation sera envoyé, par pli simple. L'amendement prévoit aussi que « lorsque les parties sollicitent conjointement qu'une mesure de médiation soit ordonnée, les délais de procédure qui leur sont impartis sont suspendus à dater du jour où elles formulent cette demande. Le cas échéant, les parties ou l'une d'entre elles pourront solliciter de nouveaux délais pour la mise en état de la cause à l'audience de remise visée au § 2 de l'article 1732 ou à l'article 1733, 5°. ».

Les délais contraignants de mise en état ne doivent en effet pas faire obstacle à la tenue d'une médiation. L'amendement proposé vise à offrir le choix aux parties entre la poursuite des délais initialement impartis pour la mise en état du dossier ou de nouveaux délais que les parties ou l'une d'elles pourront solliciter du juge lorsqu'elles comparaitront devant lui pour faire constater l'échec de la médiation.

Dès lors que les parties ont la possibilité d'éventuellement réaménager les délais de mise en état, il est plus simple de prévoir une suspension des délais, plutôt qu'une interruption.

Par ailleurs, cela est plus cohérent avec ce qui est prévu en matière de médiation volontaire, soit également une suspension des délais de prescription.

M. Tony Van Parys (CD&V) attire l'attention sur les termes l'audience «de remise» qui ne lui semblent pas corrects.

M. Éric Massin (PS) propose de supprimer ces mots et dépose pour ce faire l'amendement n°49 (DOC 327/006).

M. Claude Marinower (VLD) remarque que la version française est rédigée au présent, alors que la version française l'est au futur. Il faudra que les deux textes soient mis au présent.

La commission marque son accord avec cette correction technique.

*
* *

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, legt uit dat dit amendement erin voorziet dat de griffier de partijen bij gerechtsbrief oproept indien één partij een gerechtelijk bemiddelingsverzoek indient via gewone brief of bij de griffie. Indien het verzoek echter door alle partijen wordt geformuleerd, is een gerechtsbrief niet meer gerechtvaardigd en zal per gewone brief een eenvoudige datum van instaatstelling worden verzonden. Voorts bepaalt dit amendement het volgende : « Wanneer de partijen gezamenlijk verzoeken dat er een bemiddelingsmaatregel wordt bevolen, worden de proceduretermijnen die hen verleend zijn opgeschort vanaf de dag dat zij dat verzoek formuleren. Desgevallend kunnen de partijen of één van hen om nieuwe termijnen verzoeken voor de instaatstelling van de zaak tijdens de opschortende zitting bedoeld bij § 2 of in artikel 1733, 5°. ».

De bindende termijnen voor de instaatstelling mogen immers geen obstakel vormen voor het houden van een bemiddeling. Het voorgestelde amendement beoogt de partijen de keuze te laten tussen de termijnen die aanvankelijk verleend werden voor de instaatstelling van het dossier of de nieuwe termijnen die de partijen of één van hen bij de rechter kunnen aanvragen wanneer ze voor hem verschijnen om het mislukken van de bemiddeling te laten vaststellen.

Omdat de partijen de mogelijkheid hebben de termijnen voor de instaatstelling te herzien, is het eenvoudiger in een opschorting te voorzien van de termijnen, veeleer dan in een onderbreking ervan.

Dit is trouwens meer samenhangend met wat bepaald is op het gebied van de vrijwillige bemiddeling, waarbij eveneens in een opschorting van de verjaringstermijnen is voorzien.

De heer Tony Van Parys (CD&V) vestigt de aandacht op de bewoordingen «opschortende» zitting, die hem onjuist lijken.

De heer Éric Massin (PS) stelt voor die woorden weg te laten en dient daartoe amendement nr. 49 (DOC 51 327/006) in.

De heer Claude Marinower (VLD) merkt op dat in amendement nr. 39 de Nederlandse versie soms in de toekomstige tijd is gesteld en de Franse in de tegenwoordige tijd en vice versa. Beide teksten moeten in de tegenwoordige tijd worden omgezet.

De commissie stemt in met die technische verbetering.

*
* *

Les amendements n° 22, 23 et 46 sont retirés.

Les sous-amendements n°s 39 et 49 et l'amendement n°29 sont adoptés à l'unanimité.

– *Article 1733 du Code judiciaire*

L'amendement n°30 est déposé par le gouvernement (DOC 51 0327/005).

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que cet amendement vise à supprimer la référence à la «partie la plus diligente», et à prévoir que le greffe procède automatiquement à la notification du jugement ordonnant une médiation. En effet, comme l'a souligné le Conseil Supérieur de la justice, il n'y a pas de raison de laisser l'initiative à la partie la plus diligente. Dès lors qu'il s'agit d'une décision de commun accord, la notification par le greffe peut avoir lieu de manière automatique. Par ailleurs, puisque le juge précise dans la décision la date à laquelle l'affaire est remise, il importe de perdre le moins de temps possible.

L'amendement supprime aussi la référence à l'intervention du ministère public. Cette modification s'inspire également de l'avis du Conseil supérieur de la Justice, qui avait noté que le ministère public peut toujours intervenir lorsqu'il y a délit ou s'il convient de prendre des mesures protectionnelles à l'égard d'un mineur. Le ministère public peut par ailleurs toujours rendre un avis tant sur la proposition de médiation que sur l'accord qui sera soumis au juge pour homologation, soit lorsque la cause lui est obligatoirement communicable en vertu de l'article 764 alinéa 1er, soit lorsqu'il décide de se saisir du dossier ou que son intervention est ordonnée d'office par le tribunal ou la Cour, conformément à l'article 764, alinéa 2.

Par ailleurs, et afin de rendre la procédure aussi simple que possible, dans l'hypothèse où un changement de médiateur s'avère nécessaire (empêchement du médiateur ou volonté des parties d'en changer), l'amendement prévoit que ce changement pourra se réaliser de manière simple et peu formaliste. Les parties devront simplement déposer au dossier de la procédure un écrit par lequel elles marquent leur accord sur la désignation du nouveau médiateur. Faire refixer le dossier à une audience dans le seul but de faire acter le changement de médiateur constituerait en effet une perte de temps tant pour les parties que pour le magistrat et le greffier. Un jugement de «pure forme» est par ailleurs ainsi évité.

De amendementen nrs. 22, 23 en 46 worden ingetrokken.

De sub-amendementen nrs. 39 en 49 en amendement nr. 29 worden eenparig aangenomen.

– *Artikel 1733 van het Gerechtelijk Wetboek*

De regering dient amendement nr. 30 (DOC 51 0327/005) in.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, verklaart dat het amendement ertoe strekt de verwijzing naar «de meest gereede partij» weg te laten en te bepalen dat de griffie automatisch overgaat tot de kennisgeving van de beslissing inzake bemiddeling. Zoals de Hoge Raad voor de Justitie immers heeft onderstreept, is er geen reden om het initiatief aan de meeste gereede partij over te laten. Omdat het over een gemeenschappelijk akkoord gaat, kan de kennisgeving door de griffie automatisch gebeuren. Aangezien de rechter bovendien in zijn beslissing de datum preciseert tot wanneer de zaak verdaagd is, is het belangrijk dat er zo min mogelijk tijd verloren gaat.

Het amendement laat ook de verwijzing naar het optreden van het openbaar ministerie weg. Ook die wijziging is geïnspireerd op het advies van de Hoge Raad voor de Justitie, die had opgemerkt dat het openbaar ministerie altijd kan optreden als er een misdrijf is gepleegd of indien het nodig is beschermende maatregelen tegenover een minderjarige te nemen. Algemener kan het openbaar ministerie altijd advies verlenen, zowel over het voorstel van bemiddeling als over het akkoord dat ter homologatie aan de rechter zal worden voorgelegd, hetzij wanneer de zaak hem verplicht wordt meegedeeld krachtens artikel 764, eerste lid, hetzij wanneer het beslist om het dossier te behandelen of wanneer zijn optreden conform artikel 764, tweede lid, ambts-halve door de rechtbank of het hof wordt bevolen.

Om de procedure zo soepel mogelijk te laten verlopen, bepaalt het amendement bovendien dat als een verandering van bemiddelaar nodig blijkt (de bemiddelaar is verhinderd of de partijen willen van bemiddelaar veranderen), die verandering zo eenvoudig mogelijk en met weinig formaliteiten kan verlopen. De partijen moeten bij het dossier van de procedure gewoon een schriftelijke verklaring voegen waarin ze hun akkoord betuigen over de aanwijzing van een nieuwe bemiddelaar. Het dossier opnieuw laten vastleggen tijdens een zitting, met als enig doel van bemiddelaar te veranderen, zou inderdaad tijdverlies zijn, zowel voor de partijen als voor de magistratuur en de griffier. Op deze wijze wordt tevens een vonnis «voor de vorm» vermeden.

Enfin, dans un souci de clarification, l'amendement précise que la cause peut être ramenée devant le juge à la demande des parties conjointement ou de l'une d'elles. Afin que cette mesure soit réellement efficace, il faut que le délai entre la demande de fixation de la cause et sa fixation effective soit bref, dès lors qu'une fixation est toujours prévue trois mois après la décision ordonnant une mesure de médiation. Il est donc proposé de fixer la cause dans les quinze jours de la demande.

M. Walter Muls (sp.a-spirit) demande comment les parties seront averties si l'une d'entre elles demande la fixation de l'affaire.

M. Melchior Wathelet (cdH) répond que, dans l'esprit de la proposition, l'idée était de faire revenir l'affaire à une audience relais, pour déterminer un calendrier, pour fixer une date pour les plaidoiries, pour renvoyer au rôle ou encore pour remettre l'affaire. La première audience après la médiation serait donc principalement de nature procédurale. La fixation serait conjointe, et un défaut des parties serait impossible.

M. Melchior Wathelet (cdH) remarque que la référence au ministère public de l'article 1733, 4°, a été supprimée dans l'amendement n°30 du gouvernement. Était-ce parce que cette référence était superflue, et que c'est le droit commun qui est d'application?

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, répond par l'affirmative.

Le gouvernement présente le sous-amendement n°40 (DOC 51 0327/006) qui insère, au point 4, les mots «par un autre médiateur agréé» entre les mots «peut être remplacé» et les mots «de l'accord des parties» et qui complète le point 5 par ce qui suit : «le greffier convoque les parties par pli judiciaire et, le cas échéant, leur conseil par pli simple. S'il s'agit d'une demande conjointe des parties, celles-ci et, le cas échéant, leur conseil, sont convoqués par pli simple.»

*
* *

Le sous-amendement n°40 et l'amendement n°30, ainsi sous-amendé, sont adoptés à l'unanimité.

Le nouvel article 1733 du Code judiciaire, ainsi amendé, est adopté à l'unanimité.

Tot slot preciseert het amendement voor de duidelijkheid dat de zaak op verzoek van de partijen samen of van een van hen terug voor de rechter kan worden gebracht. Om deze maatregel werkelijk efficiënt te laten zijn, moet de termijn tussen het verzoek tot vastlegging van de zaak en de effectieve vastlegging kort zijn. Derhalve heeft vastlegging altijd plaats drie maanden na de beslissing die een bemiddelingsmaatregel beveelt. Er is dus voorgesteld om deze zaak binnen de vijftien dagen na de aanvraag vast te stellen.

De heer Walter Muls (sp.a-spirit) vraagt hoe de partijen zullen worden verwittigd als een van hen de vastlegging van de zaak vraagt.

De heer Melchior Wathelet (cdH) antwoordt dat in de geest van het wetsvoorstel de idee was de zaak op een tussenzitting te laten voorbrengen, om een tijdschema te bepalen, een datum voor de pleidooien vast te stellen, naar de rol te verwijzen of nog, om de zaak uit te stellen. De eerste zitting na de bemiddeling zou dus in hoofdzaak van procedurele aard zijn. De vastlegging zou tegelijkertijd plaatshebben en verstek van een der partijen zou onmogelijk zijn.

De heer Melchior Wathelet (cdH) merkt op dat de verwijzing naar het openbaar ministerie in artikel 1733, 4°, is weggelaten in amendement nr. 30 van de regering. Is dat omdat die verwijzing overbodig is en het gemeen recht van toepassing is?

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, antwoordt bevestigend.

De regering dient subamendement nr. 40 (DOC 51 0327/006) in, dat ertoe strekt in punt 4, tussen de woorden «kan worden vervangen» en de woorden «met akkoord van de partijen», de woorden «door een andere erkende bemiddelaar» in te voegen, alsmede punt 5 aan te vullen met de volgende woorden : «De griffier roept de partijen bij gerechtsbrief op en desgevallend hun raadsman per gewone brief. Indien het gaat over een gezamenlijk verzoek van de partijen worden zij en desgevallend hun raadsman per gewone brief opgeroepen.»

*
* *

Subamendement 40 en het aldus gesubamendeerde amendement nr. 30 worden eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 1733 (*nieuw*) van het Gerechtelijk Wetboek wordt eenparig aangenomen.

– *Article 1734 du Code judiciaire*

M. Alfons Borginon (VLD), président, et Mme Martine Taelman (VLD) présentent l'amendement n°16 (DOC 51, 0327/003), qui remplace l'alinéa 3 par la disposition suivante :

« Si les parties parviennent à un accord de médiation complet ou partiel, elles peuvent le rendre exécutoire :

1° en demandant au juge d'homologuer l'accord de médiation, conformément à l'article 1043 du présent Code;

2° en désignant conjointement un notaire, qui homologuera l'accord de médiation dans un acte notarié. »

Cet amendement ajoute également, après l'alinéa 3, un nouvel alinéa, libellé comme suit:

« L'homologation ne peut être refusée que si l'accord de médiation est contraire à l'ordre public ».

Mme Martine Taelman (VLD) renvoie à la justification de son amendement n°15 (voir *supra*).

L'amendement n°31 (DOC 51 0327/005) est déposé par le gouvernement. Cet amendement vise à supprimer l'alinéa 5 de l'article 1734 et à insérer, à l'alinéa 3, les mots « ou l'une d'elles » entre les mots « les parties » et les mots « peuvent demander au juge ».

L'amendement n° 41 est également déposé par le gouvernement (DOC 51 0327/006). Il insère un nouvel alinéa à l'article 1734, rédigé comme suit :

« L'homologation ne peut être refusée que si l'accord de médiation est contraire à l'ordre public. ».

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que, afin d'éviter toute controverse, il convient de préciser que l'homologation de l'accord peut être sollicitée tant par les parties conjointement que par l'une d'elles. L'homologation sera demandée soit à l'audience fixée par le juge dans la décision qui ordonne la mesure de médiation ou qui prolonge celle-ci, ou encore lors d'une audience fixée sur simple demande écrite des parties ou de l'une d'elles.

L'alinéa 5 quant à lui est devenu superflu eu égard à l'article 1733, 4°, tel qu'amendé par l'amendement n° 30 du gouvernement, qui prévoit déjà un mécanisme sim-

– *Artikel 1734 van het Gerechtelijk Wetboek*

De heer Alfons Borginon (VLD) en mevrouw Martine Taelman (VLD) dienen amendement nr. 16 (DOC 51 0327/003) in, dat ertoe strekt het derde lid door de volgende bepaling te vervangen:

« Indien men een volledig of gedeeltelijk bemiddelingsakkoord bereikt, kunnen de partijen het uitvoerbaar maken door:

1° de rechter te verzoeken het bemiddelingsakkoord te homologeren overeenkomstig artikel 1043 van dit Wetboek;

2° gezamenlijk een notaris aan te duiden die het bemiddelingsakkoord zal homologeren in een notariële akte. »

Dat amendement voegt na het derde lid eveneens een nieuw lid in, luidende:

« Zij kunnen de homologatie enkel weigeren, indien het bemiddelingsakkoord strijdig is met de openbare orde. ».

Mevrouw Martine Taelman (VLD) verwijst naar de verantwoording van haar amendement nr. 15 (zie hierboven).

De regering dient amendement nr. 31 (DOC 51 0327/005) in, dat ertoe strekt het vijfde lid in artikel 1734 weg te laten en in het derde lid de woorden « of een van hen » in te voegen tussen de woorden « de partijen » en de woorden « de rechter verzoeken ».

De regering dient ook amendement nr. 41 in (DOC 51 0327/006) tot invoeging van een nieuw lid in artikel 1734, luidende :

« De homologatie kan niet worden geweigerd indien het bemiddelingsakkoord strijdig is met de openbare orde. ».

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, verklaart dat om elke controverse te voorkomen, het passend is te preciseren dat de homologatie van het akkoord zowel door de partijen samen als door een van hen kan worden gevraagd. De homologatie kan gevraagd worden, ofwel tijdens de zitting vastgelegd door de rechter in de beslissing die de bemiddelingsmaatregel beveelt of die deze verlengt, ofwel tijdens een zitting vastgelegd op eenvoudig schriftelijk verzoek van de partijen of een van hen.

Het vijfde lid is overbodig geworden, gelet op artikel 1733, 4°, zoals geamendeerd bij amendement nr. 30 van de regering, dat al in een vereenvoudigde regeling voor

plifié pour le remplacement d'un médiateur lorsque les parties sont d'accord sur ce point.

M. Melchior Wathelet (cdH) remarque qu'il serait utile de préciser dans cet article que le médiateur doit remplir les conditions prévues à l'article 1726.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, répond que l'article 1726 a une portée générale, et vaut dans tous les types de médiation. La précision pourrait cependant être apportée.

M. Melchior Wathelet (cdH) présente l'amendement n°42 qui remplace le point B) de l'article 1734 proposé par le texte suivant :

«*ceux-ci ne peuvent accorder l'homologation qu'après avoir vérifié que l'accord de médiation respecte les droits de la défense, les droits des tiers, que les renonciations à des droits sont éclairés, et que l'accord est conforme à l'ordre public*».

L'intervenant renvoie à sa justification des amendements n°43 et 44 (article 1731).

*
* *

L'amendement n°16 a été retiré.

L'amendement n°42 est rejeté par 8 voix contre une et une abstention.

Les amendements n°31 et 41 sont adoptés à l'unanimité.

Le nouvel article 1734 du Code judiciaire, ainsi amendé, est adopté à l'unanimité.

– *Article 1735 du Code judiciaire*

Le nouvel article 1735 du Code judiciaire est adopté à l'unanimité.

L'article 4, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

Art. 5 (*nouveau*)

L'amendement n°32, présenté par le gouvernement, vise à insérer un nouvel article 5 (DOC 51 0327/005).

de remplacement van een bemiddelaar voorziet, als de partijen het op dat punt eens zijn.

De heer Melchior Wathelet (cdH) merkt op dat het nuttig zou zijn in dat artikel te preciseren dat de bemiddelaar aan de in artikel 1726 voorgeschreven voorwaarden moet voldoen.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, antwoordt dat artikel 1726 een algemene strekking heeft en in alle soorten bemiddeling geldt. De precisering zou evenwel kunnen worden aangebracht.

De heer Melchior Wathelet (cdH) dient amendement nr. 42 in, dat ertoe strekt punt B) van het voorgestelde artikel 1734 te vervangen door de volgende tekst:

«*De rechter en de notaris kunnen de homologatie pas toekennen nadat ze hebben nagegaan of het bemiddelingsakkoord strookt met de rechten van verdediging en met de rechten van derden, alsook of duidelijkheid heerst omtrent de rechtsverwerking en of het akkoord in overeenstemming is met de openbare orde*».

De spreker verwijst naar zijn verantwoording van de amendementen nrs. 43 en 44 (artikel 1731).

*
* *

Amendement nr. 16 werd ingetrokken.

Amendement nr. 42 wordt verworpen met 8 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

De amendementen nrs. 31 en 41 worden eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 1734 (*nieuw*) van het Gerechtelijk Wetboek wordt eenparig aangenomen.

– *Artikel 1735 van het Gerechtelijk Wetboek*

Het nieuwe artikel 1735 van het Gerechtelijk Wetboek wordt eenparig aangenomen.

Artikel 4, zoals geamendeerd, wordt eenparig aangenomen.

Art. 5 (*nieuw*)

Regeringsamendement nr. 32 strekt tot invoeging van een nieuw artikel 5 (DOC 510327/005).

Cet article serait rédigé comme suit:

«Les articles 4, alinéa 2, 6, 7 et 11 de la loi du 19 février 2001 relative à la médiation en matière familiale dans le cadre d'une procédure judiciaire, publiée au *Moniteur belge* du 3 avril 2001, sont abrogés.».

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que, afin d'assurer la sécurité juridique et la cohérence des dispositions relatives à la médiation en général, il est souhaitable d'avoir un corps unique de règles applicables à la médiation. Il est dès lors proposé d'abroger les articles de la loi du 19 février 2001 relative à la médiation en matière familiale dans le cadre d'une procédure judiciaire. Les articles 9 et 10 permettent un passage simplifié de la procédure en divorce contentieuse vers la procédure en divorce par consentement mutuel, et il n'y a pas lieu de les abroger.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, ajoute, concernant l'absence de mesures transitoires dans la loi, la loi sur la médiation familiale, bien qu'en vigueur depuis octobre 2001, n'a jamais été appliquée à défaut d'arrêtés royaux d'exécution. Il n'y a donc pas de procédure de médiation familiale en cours au sens de la loi du 19 février 2001. Une mesure transitoire à cet égard ne se justifie dès lors pas.

Par ailleurs, il n'est pas nécessaire de prévoir une mesure transitoire pour la médiation judiciaire qui est introduite par la présente proposition. En effet, quelque soit la durée de cette période transitoire, il faudra dans les faits attendre que la Commission soit instituée et que les médiateurs sollicitent et obtiennent leur agréation. Tout sera mis en œuvre pour que la Commission soit opérationnelle dans les meilleurs délais, mais l'estimation d'un délai particulier serait aléatoire. Du reste, si des médiateurs obtiennent très rapidement leur agréation, il serait regrettable qu'ils ne puissent pas être immédiatement désigné en raison d'une période transitoire trop longue.

Pour de raisons de légistique, cet article est scindé.

L'amendement n°32 est adopté à l'unanimité.

*
* *

Dat artikel zou komen te luiden als volgt:

«De artikelen 4, tweede lid, 6, 7 en 11 van de wet van 19 februari 2001 betreffende de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 3 april 2001, worden opgeheven.».

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, licht toe dat het, om de rechtszekerheid en de samenhang van de bepalingen met betrekking tot bemiddeling in het algemeen te garanderen, wenselijk is om één enkel geheel van regels te hebben die van toepassing zijn op de bemiddeling. Er wordt dus voorgesteld om de artikelen van de wet van 19 februari 2001 betreffende de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken op te heffen. De artikelen 9 en 10 laten toe om eenvoudig over te gaan van de echtscheidingsprocedure waarbij een geschil bestaat, naar de echtscheidingsprocedure door onderlinge toestemming, zodat het niet nodig is ze op te heffen.

In verband met het ontbreken van overgangsmaatregelen in de wet preciseert *mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie*, dat de wet betreffende de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken, hoewel ze reeds in oktober 2001 in werking trad, tot dusver nooit werd toegepast bij gebrek aan koninklijke uitvoeringsbesluiten. Bijgevolg is het onmogelijk te verwijzen naar een bemiddelingsprocedure in familiezaken als bedoeld bij de wet van 19 februari 2001. Een overgangsmaatregel is dan ook irrelevant.

Daar komt nog bij dat een overgangsmaatregel niet noodzakelijk is voor de vorm van gerechtelijke bemiddeling die met dit wetsvoorstel wordt beoogd. Ongeacht de duur van die eventuele overgangperiode zal in de praktijk immers moeten worden gewacht tot de Commissie is ingesteld, tot zich kandidaat-bemiddelaars hebben aangediend en tot die hun erkenning hebben gekregen. Alles zal in het werk worden gesteld om de Commissie zo spoedig mogelijk op de rails te krijgen, maar het zou niet ernstig zijn daar een specifieke termijn aan te koppelen. Mochten de bemiddelaars echter wél spoedig worden erkend, zou het bovendien jammer zijn dat zij niet onverwijld kunnen worden aangewezen omdat de overgangperiode te lang blijkt.

Om wetgevingstechnische redenen wordt dit artikel gesplitst.

Amendement nr. 32 wordt eenparig aangenomen.

*
* *

La proposition de loi, telle qu'amendée, est adoptée à l'unanimité.

Les propositions de loi jointes deviennent par conséquent sans objet.

Les rapporteurs,

Alain COURTOIS
Liesbeth
VAN DER AUWERA

Le président,

Alfons BORGINON

Het wetsvoorstel, zoals het werd geamendeerd, wordt eenparig aangenomen.

Bijgevolg vervallen de toegevoegde wetsvoorstellen.

De rapporteurs,

Alain COURTOIS
Liesbeth
VAN DER AUWERA

De voorzitter,

Alfons BORGINON

ANNEXE

BIJLAGE

I. Audition de M. Christian De Vel, premier président de la cour d'appel d'Anvers, M. Marc de le Court, premier président de la cour d'appel de Bruxelles, Mme Katherine Allegaert, conseillère à la cour d'appel d'Anvers et M. Henri Funck, président du tribunal du travail de Bruxelles

A. Exposés

1. *Exposé de M. Christian De Vel, premier président de la cour d'appel d'Anvers.*

a) Introduction

La médiation contribue à l'avènement d'une nouvelle culture au sein de la Justice. Celle-ci consiste à permettre au justiciable qui le souhaite de se défendre lui-même et d'être associé à la résolution des conflits.

Il ressort toujours clairement des définitions proposées dans les différentes propositions de loi que la médiation est un processus de concertation volontaire entre des parties en conflit, concertation qui est menée par un tiers neutre et indépendant, qui rétablit et facilite la communication entre les parties, en tentant de les amener à trouver une solution par eux-mêmes. Les parties demandent au médiateur de conduire un processus de concertation qui peut les amener à régler leur litige à l'amiable.

La médiation permet au citoyen de maîtriser à nouveau le déroulement de son conflit, car trop souvent, le justiciable n'a aucune possibilité d'intervenir dans le litige et il finit par n'y plus rien comprendre. La médiation permet aussi aux commerçants de renouer rapidement des relations après un conflit, alors qu'une procédure normale peut détériorer les relations pour de nombreuses années. Dans la médiation, les parties ne sont plus des adversaires qui se font face, mais elles deviennent des partenaires qui collaborent à la recherche d'une solution.

À cet égard, la question qui se pose d'emblée est de savoir si le juge a un rôle à jouer dans le processus de médiation. De très nombreux magistrats sont convaincus de la nécessité d'une médiation organisée par le juge, dans les litiges soumis aux tribunaux. Le monde académique est également partisan de renforcer le rôle actif du juge. L'important n'est pas tellement de rédiger un beau jugement mais de trouver une bonne solution qui contente chacune des parties.¹

¹ Article *Enquête Justice* « Renforçons alors le rôle actif du juge », Professeur Georges de Leval, La Libre Belgique, 10/02/2004.

I. Hoorzitting met de heer Christian De Vel, eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen, de heer Marc de le Court, eerste voorzitter van het hof van beroep te Brussel, mevrouw Katherine Allegaert, raadsheer in het hof van beroep te Antwerpen en de heer Henri Funck, voorzitter van de arbeidsrechtbank te Brussel

A. Uiteenzettingen

1. *Uiteenzetting door de heer Christian De Vel, eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen.*

a) Inleiding

De bemiddeling draagt bij tot de komst van een nieuwe cultuur binnen Justitie. Deze bestaat hierin dat de rechtszoekende, indien hij dat wenst, voor zichzelf kan opkomen en zelf deel kan hebben in het oplossen van conflicten.

Uit de voorgestelde definities in de verschillende wetsvoorstellen komt steeds duidelijk tot uiting dat bemiddeling een proces van vrijwillig overleg tussen conflictgerende partijen is, overleg dat geleid wordt door een onafhankelijke neutrale derde die de communicatie tussen partijen herstelt en vergemakkelijkt in een poging hen er toe te brengen zelf tot een oplossing te komen. De partijen vragen de bemiddelaar om een overlegproces te sturen dat hen er toe kan brengen hun geschil in der minne te beëindigen.

Door de bemiddeling wordt aan de burger de mogelijkheid gegeven om terug greep te krijgen op zijn eigen conflict want al te vaak wordt het geschil boven zijn hoofd gevoerd en begrijpt de rechtszoekende er niets meer van. Bemiddeling laat ook toe dat handelaars snel terug relaties aanknopen na een conflict; door een normale procedure kunnen relaties voor jaren vertroebeld zijn. In de bemiddeling staan de partijen niet meer als vijanden tegenover elkaar maar worden zij partners die samen zoeken naar een oplossing.

Hierbij rijst onmiddellijk de vraag of er voor de rechter een rol in dit bemiddelingsproces is weggelegd. Heel wat magistraten zijn ervan overtuigd dat er nood bestaat aan bemiddeling door de rechter in de geschillen die aan de rechtbanken worden voorgelegd. Ook de academische wereld pleit ervoor om de rechter een meer actieve rol te laten spelen. Het doet er niet zozeer toe om een goed vonnis te schrijven dan wel om een goede oplossing te bereiken waarin elke partij zich kan terugvinden¹.

¹ Artikel *Enquête Justice* « Renforçons alors le rôle actif du juge », Professeur Georges de Leval, La Libre Belgique 10/02/2004.

Les initiatives qui ont vu le jour ces dernières années au sein des cours et des tribunaux et en concertation avec les barreaux et les organisations, prouvent qu'il y a une place pour une médiation organisée par le juge. De tels projets ont déjà été lancés en 2003 dans les cours et les tribunaux d'Anvers. Des projets de ce type ont également déjà été initiés récemment à la cour d'appel de Mons ainsi qu'au tribunal du travail et au tribunal du commerce de Bruxelles. Prochainement, la cour d'appel de Bruxelles développera également une initiative dans ce domaine. Les premières expériences montrent que les parties au procès et leurs avocats croient à ce mode de règlement des litiges.

L'orateur déduit des développements de la proposition de loi modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la médiation² que les auteurs de la proposition à l'examen n'ont nullement l'intention de dénier au juge son rôle de médiateur. Le texte de la proposition ne contient pourtant aucun article qui consacre effectivement cette intention. L'orateur le déplore et suggère d'inscrire dans le texte même de la loi que la médiation relève bien de la mission du juge.

La médiation en tant que forme alternative de règlement des litiges implique bel et bien l'intervention du juge, contrairement à l'opinion de certains. « Alternatif » ne signifie en effet pas « extrajudiciaire ». La médiation est « judiciaire » lorsqu'elle s'inscrit dans le cadre de l'instruction d'une action judiciaire et elle est « extrajudiciaire » lorsqu'elle intervient en dehors de toute procédure judiciaire. La « médiation extrajudiciaire », de caractère purement privé, sort évidemment du cadre de cet exposé.

La conciliation est un élément de la mission du juge aussi important que l'arbitrage³. Il est non seulement souhaitable, mais également indispensable de réorienter, à présent, la mission de conciliation du juge et de lui don-

² DOC 51 0327/001, p. 8 : « Les travaux préparatoires du Code judiciaire reconnaissent au juge la prérogative de concilier les parties en tout état de procédure, mais seul l'article 731 du Code judiciaire envisage expressément la conciliation préalable devant le juge. Il est dès lors utile de mentionner les articles relatifs à la médiation à ce stade, non pas pour exclure le juge du rôle de médiateur, mais pour signaler qu'outre la conciliation judiciaire, il existe un autre processus qui est la médiation, définie comme un processus de concertation volontaire entre parties en conflit, géré par un tiers indépendant qui facilite la communication et tente de conduire les parties à sélectionner elles-mêmes une solution nouvelle. »

³ B. Allemeersch, « *Bemiddeling en verzoening in het burgerlijk proces* », TPR 2003, pp. 417 et 418.

De initiatieven die de laatste jaren in de schoot van de hoven en rechtbanken en in samenspraak met de balies en de beroepsorganisaties het licht hebben gezien, bewijzen dat er plaats is voor bemiddeling door de rechter. In de hoven en de rechtbanken te Antwerpen zijn reeds in 2003 dergelijke projecten opgestart. In het hof van beroep te Bergen en in de arbeidsrechtbank en de rechtbank van koophandel te Brussel zijn recent ook dergelijke projecten aangevat. Eerstdaags zal het hof van beroep van Brussel eveneens een initiatief daaromtrent ontwikkelen. De eerste ervaringen met de projecten tonen aan dat de gedingpartijen en hun advocaten geloven in een dergelijke vorm van geschillenafhandeling.

De spreker leidt uit de toelichting bij het wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling² af dat het geenszins de bedoeling van de indieners van het voorstel is om de rechter de rol als bemiddelaar te ontzeggen. Nochtans is in de tekst van het wetsvoorstel geen artikel te vinden dat deze intentie daadwerkelijk bekrachtigt. De spreker betreurt dit en pleit ervoor om in de wettekst zelf in te schrijven dat de bemiddeling wel degelijk tot de taak van de rechter behoort.

De bemiddeling als alternatieve vorm van geschillenregeling gaat wel degelijk samen met een tussenkomst van de rechter in tegenstelling tot wat sommigen denken. « Alternatief » is immers niet gelijk aan buitengerechtelijk. Bemiddeling geldt als « gerechtelijk » wanneer zij uitgevoerd wordt in het kader van de behandeling van een rechtsgeding en als « buitengerechtelijk » wanneer zij plaatsgrijpt buiten enige gerechtelijke procedure om. De « buitengerechtelijke bemiddeling », met zijn louter privaat karakter, valt uiteraard buiten het bestek van dit betoog.

Voor de rechter is de verzoening een even wezenlijk onderdeel van zijn opdracht als de beslechting³. Het is niet alleen wenselijk doch ook noodzakelijk dat vandaag aan de verzoeningsopdracht van de rechter een nieuwe

² DOC 51 0327/001, blz. 8 « Overeenkomstig de parlementaire voorbereiding van het Gerechtelijk Wetboek kon de rechter in elke stand van het geding pogen een minnelijke schikking tot stand te brengen tussen de partijen, maar alleen artikel 731 van het Gerechtelijk Wetboek voorziet uitdrukkelijk in een voorafgaande poging tot minnelijke schikking voor de rechter. Het is dan ook nuttig reeds in dit stadium melding te maken van de artikelen m.b.t. de bemiddeling.

Het is niet de bedoeling aldus de rechter de rol van bemiddelaar te ontzeggen, maar wel aan te stippen dat er, naast de gerechtelijke bemiddeling, nog een andere procedure bestaat, te weten de bemiddeling als vrijwillige overlegprocedure tussen gedingvoerende partijen, onder leiding van een onafhankelijke derde die de communicatie vergemakkelijkt en de partijen er toe tracht te brengen zelf tot een nieuwe oplossing te komen. »

³ B. Allemeersch, « Bemiddeling en verzoening in het burgerlijk proces », TPR 2003, blz. 417 en 418;

ner la possibilité de procéder non seulement à une conciliation (incidente) en cours d'instance – donc, la conciliation classique –, mais également à une médiation lorsque les parties le demandent.

Le principe de base qui prévaut, en l'occurrence, est que le juge qui est intervenu en tant que médiateur, ne jugera plus, en aucun cas, l'affaire, si aucun accord n'a été conclu, et ce, pour la raison évidente que l'on pourrait douter de son impartialité et qu'il y aurait un risque qu'il doive se récuser lui-même. En d'autres termes, l'unité des deux fonctions, la médiation et l'arbitrage, est clairement brisée afin de ne pas susciter une apparence de partialité et de garantir totalement le caractère confidentiel de la médiation, dont la confidentialité est en effet une caractéristique essentielle. Les parties doivent pouvoir parler librement au cours des négociations, sans craindre de voir leurs propos ensuite utilisés contre elles et en ayant la certitude que, ce qu'elles confient au juge médiateur ne pourra pas être utilisé comme preuve ou information dans le cadre du litige.

M. De Vel souligne qu'il y a une différence entre la conciliation et la médiation. En effet, la conciliation classique visée aux articles 731 à 734 du Code judiciaire, ne garantit pas la confidentialité et ne prévoit pas non plus de séparation stricte entre la fonction de conciliation et la fonction juridictionnelle du juge. Du reste, c'est précisément parce que le juge porte une double casquette, à savoir celles de conciliateur et de décideur, que cette forme de règlement des litiges remporte un si faible succès. Dès lors que le juge médiateur n'aura pas cette double compétence, il ne suscitera pas une apparence de partialité auprès des parties et il pourra satisfaire à la norme de confidentialité qui constitue une garantie élémentaire pour ces dernières.

b) Pourquoi la médiation conduite par le juge a-t-elle précisément maintenant toutes les chances de réussir?

La médiation organisée par le juge répond parfaitement aux conditions universelles d'indépendance, de neutralité et d'impartialité. Le juge dispose en outre d'un savoir-faire en matière de règlement des litiges et est, de ce fait, bien placé pour guider les négociations tout en respectant le principe de l'égalité des armes et l'équilibre qu'il y a nécessairement lieu de garder entre les parties. Qui plus est, le juge médiateur interviendra généralement dans le cadre des matières qu'il traite à titre professionnel, ce qui doit lui permettre d'apprécier correctement les avantages qu'une solution amiable durable présente par rapport à une décision judiciaire.

oriëntatie zou gegeven worden en dat naast de mogelijkheid tot (incidentele) verzoening in de loop van het geding -de klassieke verzoening dus -de rechter insgelijks de ruimte zou krijgen om, wanneer partijen hierom verzoeken, te bemiddelen.

Als basisprincipe geldt hierbij dat de rechter, die opgetreden is als bemiddelaar, de zaak in geen geval nog zal beslechten wanneer het akkoord uitblijft, dit om de evidente reden dat er anders vragen zouden kunnen rijzen over zijn onpartijdigheid en het risico zou bestaan dat hij zichzelf dient te wraken. De eenheid van de beide functies, bemiddeling én beslechting, wordt met andere woorden duidelijk doorbroken om geen schijn van partijdigheid te verwekken en om het confidentieel karakter van de bemiddeling ten volle te verzekeren. De vertrouwelijkheid is immers een wezenlijk kenmerk van de bemiddeling. Partijen moeten vrijuit spreken tijdens de onderhandelingen, zonder vrees dat wat zij zeggen later tegen hen zal gebruikt worden en met de zekerheid dat hetgeen zij aan de rechter-bemiddelaar toevertrouwen niet als bewijs of informatie in het rechtsgeschied kan aangewend worden.

De heer De Vel benadrukt dat er een onderscheid is tussen verzoening en bemiddeling. De klassieke verzoening als bedoeld in de artikelen 731 tot 734 van het Gerechtelijk Wetboek, garandeert immers niet de vertrouwelijkheid en voorziet evenmin in een strikte scheiding tussen de verzoenende en rechtsprekende rol van de rechter. Het is trouwens precies omwille van de dubbele pet die de rechter in het kader van de klassieke verzoeningsprocedure draagt, met name als verzoener en beslisser, dat deze vorm van geschillenoplossing zo weinig succes boekt. Doordat de rechter-bemiddelaar deze duale bevoegdheid niet zal hebben, zal hij ook geen schijn van partijdigheid kunnen wekken bij de partijen en zal hij kunnen voldoen aan de vertrouwelijkheidsnorm die voor de partijen een elementaire waarborg inhoudt.

b) Waarom heeft bemiddeling door de rechter nu precies alle kans tot slagen?

De rechter als bemiddelaar beantwoordt bij uitstek aan de universele vereisten van onafhankelijkheid, neutraliteit en onpartijdigheid. Hij bezit daarenboven een expertise in geschillenbeslechting en is mede daardoor goed geplaatst om onderhandelingen te sturen met oog voor wapengelijkheid en een noodzakelijk te bewaren evenwicht tussen partijen. Daarbij komt nog dat de rechter-bemiddelaar doorgaans zal optreden in de materies die hij beroepshalve behandelt, wat hem moet toelaten een correcte afweging te maken tussen de voordelen van een duurzame minnelijke oplossing, boven een gerechtelijke uitspraak.

Ce nouveau modèle de justice permet au citoyen de parvenir, grâce à la participation et la concertation, à une solution amiable durable, plutôt que de toujours vouloir exploiter jusqu'au bout tous les moyens de l'arsenal juridique. Sans conteste, il constitue pour le justiciable une alternative attrayante à la procédure si longue, onéreuse et parfois peu satisfaisante.

Ce modèle doit permettre au justiciable de faire appel *in extremis*, après l'engagement de la procédure, voire en appel, à un médiateur qui connaît la problématique. Devant les cours d'appel, où les délais d'attente sont très longs, la médiation organisée par un juge peut s'avérer particulièrement opportune, étant donné que les grandes lignes du litige ont déjà été tracées, que le chemin que les parties doivent parcourir est encore long, que la spirale des frais devient parfois insupportable et que la fatigue liée au procès augmente à vue d'œil.

M. De Vel est convaincu que cela contribuera à améliorer l'image de la justice. L'application de la médiation au sein des cours et tribunaux par un juge médiateur aura indubitablement un effet positif, ne fût-ce qu'en participant à un changement de mentalité dans le sens de la judiciarisation et de la responsabilisation des parties en conflit, qui peuvent participer à la recherche d'une solution à leur litige.

Si le système se met en place d'une manière ou d'une autre, il contribuera également, à long terme, à la résorption du fameux arriéré judiciaire. En effet, lorsqu'un nombre plus important d'affaires se règlent par le biais d'une conciliation, que ce soit avant la procédure judiciaire ou pendant le déroulement de celle-ci, cela influera automatiquement sur l'inflation énorme de causes portées devant les cours et tribunaux, inflation qui pose actuellement de réels problèmes. La médiation est indubitablement une méthode qui rapprochera la justice du citoyen et qui en améliorera l'image.

L'orateur fait observer que la magistrature n'entend d'aucune manière refouler ou minimiser le rôle du médiateur externe – avocat, notaire ou tiers qualifié. L'importance et l'utilité des médiateurs externes demeurent entières ; ceux-ci sont du reste essentiels au stade préalable à la procédure judiciaire, dès lors qu'une médiation alternative préalable à la procédure judiciaire exerce indéniablement un effet préventif en matière de conflits, tant à court qu'à long terme, et permettra, en particulier, de réduire l'afflux d'affaires devant les cours et tribunaux.

Il est toutefois évident que, tant en matière de conciliation que de médiation, le libre accès à la justice doit demeurer garanti et que, comme l'a d'ailleurs souligné à juste titre le professeur Laenens, la privatisation est à

Dit nieuwe justitiemodel biedt aan de burger een mogelijkheid om via participatie en overleg tot een duurzame minnelijke oplossing te komen, eerder dan altijd de juridische strijd tot het uiterste te willen uitputten. Dit is ongetwijfeld voor de rechtzoekende een aantrekkelijk alternatief voor de anders zo tijdrovende, kostelijke en soms weinig voldoening gevende procedure.

Dit model moet aan de rechtszoekende de optie bieden om *in extremis*, na het starten van de procedure, zelfs nog in hoger beroep, beroep te doen op een bemiddelaar die inzicht heeft in de problematiek. Voor de hoven van beroep, waar de wachttijden zeer lang zijn, kan bemiddeling door een rechter bijzonder opportuun zijn omdat de krijtlijnen van het geschil reeds zijn uitgetekend, de door de partijen af te leggen weg nog lang is, de kostenspiraal soms ondraaglijk wordt en de procesmoeheid zienderogen toeneemt.

De heer De Vel is ervan overtuigd dat dit zal bijdragen tot een beter imago van Justitie. Het toepassen van bemiddeling binnen de hoven en rechtbanken door een rechter-bemiddelaar zal ongetwijfeld een positief effect hebben, al was het maar door de bijdrage tot een mentaliteitswijziging in het voordeel van de juridisering en responsabilisering van de gedingvoerende partijen die medezeggenschap krijgen bij het oplossen van hun conflict.

Op lange termijn en indien het systeem op één of andere manier aanslaat, zal dit ook ten goede komen aan de zogenaamde gerechtelijke achterstand. Immers, wanneer meer zaken hetzij vóór een gerechtelijke procedure, hetzij tijdens de gerechtelijke procedure, op een minnelijke manier worden afgehandeld, wordt er automatisch iets gedaan aan de enorme inflatie van zaken bij de hoven en rechtbanken, wat nu een groot probleem is. De bemiddeling is ongetwijfeld een werkwijze die het gerecht dichter bij de burger zal brengen en die het imago van justitie bij de burger zal verbeteren.

De spreker wenst er duidelijk op te wijzen dat de magistratuur geenszins de rol van de externe bemiddelaar -advocaat, notaris of gekwalificeerde derde - wil verdringen of minimaliseren. De externe bemiddelaars behouden hun volle betekenis en nut en zijn trouwens essentieel in het stadium vóór de gerechtelijke procedure, omdat een voor- gerechtelijke alternatieve bemiddeling zowel op korte als op lange termijn onmiskenbaar een preventief effect heeft inzake conflicten en meer bepaald de instroom van zaken bij de hoven en rechtbanken zal doen verminderen.

Het is echter duidelijk dat zowel inzake verzoening als bemiddeling de vrije toegang tot de rechter moet gegarandeerd blijven en dat, zoals trouwens door professor Laenens terecht onderstreept wordt, privatisering

proscrire⁴. Il ne suffit pas de rendre la médiation, comme mode de résolution des conflits, accessible à tous, mais il faut également garantir, en l'occurrence, le libre accès à la justice pour tous.

Le rôle de médiation joué par le juge s'inscrit aussi parfaitement dans le futur cadre judiciaire du « juge actif » souhaité par la ministre de la Justice.

Il va de soi que tant le juge que le tiers doivent disposer d'aptitudes et de compétences particulières pour pratiquer la médiation et qu'il convient d'inscrire ces exigences dans la loi. Une formation appropriée et continuée relative à l'utilisation des techniques de communication et de médiation constitue en effet une condition à remplir, qui s'applique également aux magistrats.

c) À quelles conditions convient-il d'autoriser la médiation judiciaire ?

Il semble aller de soi qu'il ne peut être question de médiation judiciaire qu'après que le tribunal ou la cour a été saisi d'un litige. Dans le cas contraire, les parties en conflit pourraient s'adresser directement au juge et choisir leur juge médiateur, ce qui est exclu. Dès lors que la médiation est, par définition, une démarche volontaire, tant les parties que le juge médiateur doivent pouvoir y mettre fin à tout moment.

La médiation ne peut avoir lieu que dans un cadre strictement confidentiel, ce qui signifie que tous les documents soumis et toutes les communications effectuées au cours de la médiation doivent être et rester confidentiels et ne peuvent donc être ni exhibés ni invoqués au cours de la suite de la procédure ou dans le cadre d'un autre litige sans l'autorisation des parties concernées. Le médiateur est lui-même lié par le secret professionnel et ne peut pas non plus être entendu comme témoin.

L'obligation de secret ne dispense toutefois pas le juge agissant en qualité de médiateur de l'obligation de déclaration qui lui incombe en vertu de l'article 29 du titre préliminaire du Code de procédure pénale. Cette obligation ne doit toutefois poser aucun problème, à présent que, lié par le devoir d'information qui lui incombe à l'égard des parties, le juge médiateur la rappellera toujours au début de toute session de médiation. L'obligation de déclaration prévue à l'article 29 précité est également toujours applicable dans le cadre de la conciliation classique. Les parties qui en seront préalablement in-

uit den boze is⁴. De bemiddeling als conflictoplossende procedure moet niet alleen voor iedereen toegankelijk zijn maar de vrije toegang tot de rechter moet ook hier aan eenieder gegarandeerd worden.

De bemiddelende rol van de rechter past tevens volledig in het door de minister van Justitie gewenst toekomstig justitieel kader van de « actieve rechter ».

Het spreekt vanzelf dat zowel de rechter als de derde over bijzondere geschiktheden en vaardigheden dienen te beschikken om te bemiddelen en het behoort deze vereisten in de wet op te nemen. Een gepaste en voortgezette opleiding in het hanteren van communicatie- en mediatietechnieken is inderdaad een voorwaarde waaraan dient voldaan te worden en dit geldt evenzeer voor magistraten.

c) Onder welke voorwaarden dient de rechterlijke bemiddeling toegelaten te worden?

Het lijkt evident dat een rechterlijke bemiddeling slechts kan plaats vinden nadat een rechtsgeschil ahangig is gemaakt voor de rechtbank of het hof. Zoniet zouden de conflicterende partijen zich rechtstreeks tot de rechter kunnen wenden en hun rechter-bemiddelaar kunnen kiezen, wat uitgesloten is. Vermits de bemiddeling per definitie enkel op vrijwillige basis geschiedt moeten de partijen op elk ogenblik een einde kunnen stellen aan de bemiddeling en moet ook de rechter-bemiddelaar op elk ogenblik bij machte zijn om een einde te stellen aan de bemiddeling.

De bemiddeling vereist een strikt vertrouwelijk kader wat meebrengt dat alle voorgebrachte documenten en mededelingen in de loop van de bemiddeling vertrouwelijk moeten zijn en blijven en dus niet mogen vertoond noch ingeroepen worden tijdens het verder verloop van de procedure noch in een ander rechtsgeding zonder toelating van partijen. De bemiddelaar zelf is gehouden door het beroepsgeheim en kan ook niet als getuige worden gehoord.

De plicht tot geheimhouding ontslaat de rechter, optredend als bemiddelaar, echter niet van zijn aangifteplicht zoals bepaald in artikel 29 van de voorafgaande Titel van het Wetboek Strafvordering. Dit mag echter geen probleem vormen nu de rechter-bemiddelaar vanuit zijn informatieplicht aan de partijen, dit bij de aanvang van de bemiddelingssessie steeds in herinnering zal brengen. Ook in het kader van de klassieke verzoening blijft de aangifteplicht vervat in voormeld artikel 29 steeds gelden. De partijen, aan wie dit vooraf zal worden medegedeeld, zullen hun handelen daarnaar richten en elke

⁴ J.Laenens, « Schikken of beschikken? Pleidooi tegen de privatisering van de bemiddeling », R.W. 2000- 2001, 402-409.

⁴ J.Laenens « Schikken of beschikken? Pleidooi tegen de privatisering van de bemiddeling », R.W. 2000- 2001, 402-409.

formées agiront en conséquence et toute ambiguïté sera dès lors exclue. Il ne saurait par conséquent être question de la moindre illégalité dans le cadre de la médiation judiciaire et le juge y veillera, ce qui constituera une garantie supplémentaire pour le justiciable, qui pourra dès lors être certain de l'observation des règles d'ordre public.

Cela constitue aussi une garantie d'une résolution juste et équitable du litige. Tout déséquilibre manifeste entre les parties est exclu dans le cadre d'une médiation, et c'est au juge, en tant que gardien des droits fondamentaux, qu'il appartient d'y veiller. Aussi doit-il toujours avoir la possibilité de suspendre la concertation ou d'y mettre fin.

Il va de soi que la médiation judiciaire ne peut entraîner de frais supplémentaires ni d'indemnités de procédure complémentaires.

Il n'y pas que les parties qui semblent trouver plus attrayant le fait de rechercher une autre voie pour résoudre leurs litiges, les magistrats, eux aussi, en sentent parfois la nécessité.

Pour les magistrats, il est parfois frustrant de constater que les cours et tribunaux sont saisis de litiges, qui pourraient connaître un résultat plus durable et plus satisfaisant s'ils étaient résolus en considérant les intérêts des parties plutôt que leurs positions juridiques.

Il n'appartient bien entendu pas au juge d'imposer une médiation ou d'exercer une certaine pression vers une conciliation de l'une ou l'autre manière, mais la médiation judiciaire devrait tout de même être intégrée dans le Code judiciaire, en tant que modèle moderne et porteur d'avenir, de manière à constituer en même temps un incitant pour le justiciable à participer à une médiation.

Il faudrait créer un climat favorable à la médiation et à la (ré)conciliation dans nos palais de justice traditionnels.

L'autout par excellence de la médiation conduite par le juge est sa flexibilité, qui laisse une marge suffisante à une utilisation, axée sur le résultat, de l'expertise de domaines spécialisés autres que le juridique. La magistrature espère que le législateur se montrera ouvert à l'apport innovant et positif de ces idées, qui visent à garantir au citoyen une approche plus humaine de son litige, en conservant un certain contrôle, un certain mot à dire sur son sort.

Beaucoup de magistrats souhaitent que des initiatives soient prises en vue de stimuler les mécanismes de rapprochement entre les parties et d'être associés réellement à la mise en œuvre de ces mécanismes. Les avocats ne doivent pas voir dans ce souhait une menace pour leur activité de conciliation. Les rôles des uns et des autres sont complémentaires dans l'intérêt du justiciable.

dubbelzinnigheid zal derhalve uitgesloten zijn. Illegaliteiten komen dus zeker niet in aanmerking voor rechterlijke bemiddeling en de rechter zal hierover waken, hetgeen een bijkomende waarborg zal zijn voor de rechtszoekende die zal kunnen rekenen op naleving van de regels van openbare orde.

Ook dit vormt een waarborg voor een rechtvaardige en billijke oplossing van het geschil. Tussen partijen in een bemiddeling mag geen manifest onevenwicht bestaan en het is aan de rechter, als bewaker van fundamentele rechten, hierop toe te zien. Vandaar dat hij steeds de mogelijkheid moet hebben het overleg te schorsen of stop te zetten.

Het is vanzelfsprekend dat de rechterlijke bemiddeling geen aanleiding kan geven tot extra kosten of bijkomende rechtsplegingsvergoedingen.

Niet alleen partijen lijken het aantrekkelijker te vinden om een andere weg te zoeken voor de oplossing van hun geschillen, ook de magistraten voelen hiertoe soms de noodzaak aan.

Het is voor magistraten soms frustrerend te moeten vaststellen dat er voor de hoven en rechtbanken geschillen aanhangig zijn die een veel duurzamer en meer bevredigend resultaat zouden krijgen indien ze worden opgelost op basis van de afweging van de belangen van de partijen eerder dan van hun rechtsposities.

Uiteraard komt het de rechter niet toe een bemiddeling op te leggen of op eender welke wijze een zekere schikkingsdwang uit te oefenen, doch de rechterlijke bemiddeling zou als een toekomstgericht en modern model moeten ingepast worden in het Gerechtelijk Wetboek zodat het tegelijk voor de rechtszoekende een aansporing vormt tot deelname aan een bemiddeling.

In onze traditionele justitiepleizen moet een klimaat geschapen worden voor bemiddeling en verzoening.

De kracht bij uitstek van de bemiddeling door de rechter is de flexibiliteit ervan die voldoende ruimte laat voor een resultaatgericht gebruik van expertise uit andere vakgebieden dan het juridische. De magistratuur hoopt dat de wetgever zich openstelt voor de vernieuwende en positieve inbreng van deze inzichten die beogen de burger een meer menselijke benadering van zijn conflict te garanderen met een zekere controle/inspraak over zijn lot.

Het is de wens van vele magistraten dat stappen zouden ondernomen worden om de toenaderingsmechanismen tussen partijen te stimuleren en om daadwerkelijk betrokken te worden bij de implementatie van deze mechanismen. De advocaten mogen deze wens niet ervaren als een bedreiging van hun bemiddelingsactiviteit. De rollen zijn complementair in het belang van de rechtzoekende.

Au cours des dernières années, les formes alternatives de règlement des litiges, et plus particulièrement la médiation, ont fait l'objet d'une attention particulière aux niveaux international et national. Le projet pilote développé à Anvers s'inspire intégralement du modèle canadien, qu'une délégation de la cour d'appel d'Anvers a pu étudier sur place avec le soutien de la Fondation Roi Baudouin. L'expérience québécoise montre que les formes alternatives de règlement des litiges contribuent à responsabiliser la société. Le système judiciaire classique, qui s'était coupé de la réalité de la société, va ainsi redevenir plus attentif aux valeurs démocratiques. Le fossé entre le citoyen et le juge se réduira et la société s'en trouvera mieux⁵.

Le 19 décembre 2003, un Groupement européen des magistrats pour la médiation a été mis sur pied, sous la présidence de M. Guy Canivet, premier président de la Cour de cassation de France.

Des magistrats du Sud et du Nord du pays ont assisté à cette réunion constitutive. La délégation belge était conduite par M. I. Verougstraete, président de la Cour de cassation, qui a accepté la vice-présidence de ce nouveau groupement européen.

Le but de cette association est de regrouper les magistrats des États membres de l'Union européenne qui souhaitent promouvoir la médiation – et notamment la médiation par le juge – afin d'améliorer et de moderniser le service offert par la justice au citoyen.

Lors de la réunion constitutive de cette association européenne, qui s'est tenue à Paris, son premier président, M. G. Canivet, a rappelé les propos qu'il a prononcés en juin 2002 au Colloque de Valence consacré à la résolution alternative des conflits. Il a souligné que la décision imposée par la force du jugement n'est pas toujours la meilleure manière de mettre fin au litige et que dans biens de cas une solution négociée sous l'égide d'un médiateur répond mieux aux attentes de l'une et l'autre des parties.⁶

L'orateur conclut son intervention en disant que l'esprit d'innovation qui se manifeste actuellement en France, en Allemagne et aux Pays-Bas afin de promouvoir dans une large mesure la médiation, ainsi que les exemples anglo-américains du Canada et des États-Unis doivent inciter la magistrature belge à concrétiser la médiation judiciaire dans notre pays aussi. Un signal clair du législateur serait plus que bienvenu.

⁵ L. Otis «La Justice conciliatoire : l'envers du lent droit», éthique publique, vol.3, N° 2, 2001.

⁶ Actes du colloque « La médiation judiciaire dans les conflits individuels du travail », Faculté de droit de Valence, 21 juin 2002.

Er is de laatste jaren op internationaal en nationaal vlak veel aandacht besteed aan alternatieve vormen van geschillenbeslechting en meer bepaald aan de bemiddeling. Het pilootproject te Antwerpen is volledig geïnspireerd op het Canadees model dat een delegatie van het hof van beroep te Antwerpen ter plaatse heeft kunnen bestuderen met steun van de Koning Boudewijnstichting. De ervaring in Québec leert dat vormen van alternatieve geschillenbeslechting bijdragen tot een responsabilisering van de samenleving. Het klassieke gerechtelijke systeem dat vervreemd was van de maatschappij gaat op deze wijze terug meer aandacht besteden aan de democratische waarden. De kloof tussen de burger en de rechter verkleint en de maatschappij wordt er beter van⁵.

Onder het voorzitterschap van de heer eerste voorzitter van het Hof van Cassatie van Frankrijk, de heer Guy Canivet, werd op 19 december 2003 een Europese vereniging van magistraten ter bevordering van de bemiddeling opgericht (*Groupement Européen des magistrats pour la médiation*).

Op deze oprichtingsvergadering waren magistraten van beide landsgedeelten aanwezig. De delegatie uit België werd geleid door de heer I. Verougstraete, voorzitter in het Hof van Cassatie, die het ondervoorzitterschap van deze nieuw opgerichte Europese vereniging aanvaardde.

Doel van deze vereniging is de magistraten van de lidstaten van de Europese Unie te groeperen die de bemiddeling -en o.m. de bemiddeling door de rechter -wensen te promoten ter bevordering van een effectieve en hedendaagse dienstverlening door justitie aan de burger.

Bij de oprichtingsvergadering van deze Europese vereniging te Parijs bracht eerste voorzitter, de heer G. Canivet de woorden in herinnering die hij uitsprak op het Congres te Valence in juni 2002 gewijd aan de alternatieve geschillenoplossing. Hij benadrukte dat de overheidsrechtspraak, hoe belangrijk ook, lang niet altijd de meest geëigende of doelmatige methode is om een conflict te beslechten en dat een bemiddelde oplossing vaak beter gedragen wordt door zowel de ene als de andere partij.⁶

De spreker besluit dat de innovatieve geest die in Frankrijk, Duitsland en Nederland thans aanwezig is om de bemiddeling in hoge mate te promoten samen met de Anglo-Amerikaanse voorbeelden uit Canada en de Verenigde Staten de Belgische magistratuur moeten aanzetten om de rechterlijke bemiddeling ook in ons land gestalte te geven. Een duidelijk signaal van de wetgever is meer dan welkom.

⁵ L. Otis «La Justice conciliatoire : l'envers du lent droit», éthique publique, vol.3, N°2, 2001;

⁶ Actes du colloque «La médiation judiciaire dans les conflits individuels du travail», Faculté de droit de Valence 21 juin 2002.

2. Exposé de M. Marc de le Court, premier président de la cour d'appel de Bruxelles

La cour d'appel ne peut que se réjouir des initiatives parlementaires visant à instaurer la médiation comme un mode alternatif de résolution des conflits civils.

Il s'agit d'un enjeu important. La médiation, lorsque l'on suit l'enseignement de ce qui se passe à l'étranger, aura comme incontournable effet de valoriser et de moderniser l'image de la justice et ce, essentiellement à deux niveaux. D'une part, la médiation donnera à la justice une image d'humanité, de proximité et de consensus. D'autre part, elle confèrera au justiciable une place dans la recherche de la solution à son problème.

Compte tenu de l'enjeu, il y a donc lieu de veiller à donner à la médiation ses meilleures chances de succès. Pour que cela soit ainsi, le Parlement doit être attentif à deux aspects.

Il s'agit, d'une part, d'entourer la médiation de garanties essentielles à son bon fonctionnement et, d'autre part, d'envisager d'ouvrir la médiation à l'intervention active du juge. Ce deuxième aspect est une conviction ferme et certaine de l'intervenant.

a) Les garanties essentielles

En venant aux garanties essentielles en elles-mêmes, monsieur de le Court souligne que la médiation doit être conduite dans un cadre strict de confidentialité et doit être assurée par une personne qui présente les caractéristiques d'indépendance, d'impartialité.

En outre, il est capital d'offrir aux justiciables des médiateurs disposant d'une maîtrise certaine des techniques propres à ce type d'interventions. Ainsi, la formation des médiateurs doit être organisée (par arrêté royal) en instaurant une formation spécifique et reconnue, par exemple, par un diplôme. En effet, à l'instar des conditions exigeantes requises par le législateur pour l'exercice des professions judiciaires (l'examen d'aptitude exigé pour les juges, les conditions de nominations ou encore tous les processus internes d'évaluation régulière des juges), il paraît logique que les médiateurs, intervenant également de manière décisive dans un processus décisionnel, offrent au justiciable des garanties sérieuses de professionnalisme.

2. Uiteenzetting van de heer Marc de le Court, eerste voorzitter van het hof van beroep te Brussel

Het hof van beroep kan alleen maar ingenomen zijn met de parlementaire initiatieven die ertoe strekken de bemiddeling in te voeren als alternatieve manier om burgerrechtelijke geschillen te beslechten.

De bemiddeling opent veel perspectieven. Afgaande op de ervaringen in het buitenland kunnen we stellen dat ze hoe dan ook zal leiden tot een opwaardering en een modernisering van het imago van het gerecht. Een en ander zal voornamelijk op twee niveaus plaatsgrijpen: enerzijds zal het gerecht dankzij de bemiddeling overkomen als een instantie die waarden als menselijkheid, nabijheid en het streven naar een consensus hoog in het vaandel draagt; anderzijds zal de bemiddeling de rechtzoekende een plaats geven binnen de zoektocht naar een oplossing voor zijn probleem.

Gelet op die perspectieven moet erop worden toegezien dat de bemiddeling alle kansen op slagen krijgt. Daartoe is het van belang dat het Parlement twee aspecten niet uit het oog verliest.

Ten eerste moet de fundamentele waarborg worden geboden dat de bemiddeling naar behoren zal functioneren. Ten tweede moet de rechter binnen de bemiddelingsprocedure een actieve rol kunnen spelen. Vooral het belang van laatstgenoemd aspect staat volgens de spreker zonder meer buiten kijf.

a) Fundamentele waarborgen

Wat specifiek de fundamentele waarborgen betreft, onderstreept de heer de le Court dat de bemiddeling in strikte vertrouwelijkheid moet verlopen en moet worden geleid door iemand die gegarandeerd onafhankelijk en onpartijdig is.

Bovendien is het van kapitaal belang dat de rechtzoekenden een beroep kunnen doen op bemiddelaars die de voor dat soort van interventies kenmerkende technieken goed beheersen. Derhalve moet (per koninklijk besluit) worden voorzien in de opleiding van de bemiddelaars, wat kan gebeuren via een specifieke cursus die door middel van, bijvoorbeeld, een diploma wordt erkend. Ten aanzien van de rechtsbeoefenaars legt de wet immers strenge voorwaarden op (zoals de examens die peilen naar de beroepsbekwaamheid van de rechters, alsook aan de voorwaarden inzake hun benoeming en aan alle interne procedures die ertoe strekken hen regelmatig te evalueren). Bijgevolg ligt het voor de hand dat óók de bemiddelaars, die net als de rechters een doorslaggevende rol zullen spelen bij de beslechting van de geschillen, de rechtzoekenden ernstige garanties kunnen bieden op het stuk van hun beroepsbekwaamheid.

b) La médiation par le juge

Dans la deuxième partie de son intervention, l'intervenant se penche, entre autres, sur les avantages de la médiation par le juge et se penche sur les conditions procédurales de l'intervention.

Les avantages d'une telle procédure.

Si on offre au citoyen la possibilité d'avoir recours à un médiateur qui soit aussi juge, on augmente les chances de succès du processus de médiation. Plusieurs arguments appuient cette idée:

- Tout médiateur, qu'il soit juge ou tiers, doit présenter des garanties au niveau de l'indépendance et de l'impartialité. Aussi, le juge présente-t-il l'indépendance et l'impartialité naturelles, attachées à ses fonctions. Ceci donne au justiciable des garanties d'objectivité;

- le juge qui sera chargé de la médiation connaît les principes de base dans les matières qu'il pratique professionnellement tous les jours. Il a un rôle essentiel dans le respect de l'équité et des règles de l'ordre public. Il doit continuer à assumer ce rôle, pareillement, dans le cadre de la médiation;

- la médiation par le juge lui confère un rôle actif et lui reconnaît un rôle de proximité. L'image d'un juge qui serait une sorte de super juriste en chambre lui paraît une image dépassée. L'orateur demande au Parlement de pouvoir conférer au juge une image nouvelle qui soit une image active et une image de proximité.

Il convient enfin de rappeler la mission de service public que doit remplir la Justice. Conférer au juge un rôle de médiateur rentre pleinement dans le cadre du service public que le justiciable est en droit d'attendre du service judiciaire. Ce serait une faillite du service public de la justice de ne pas donner au juge cette possibilité là.

Conditions procédurales

L'intervenant indique différentes conditions devant entourer la procédure de médiation :

- la médiation par le juge ne s'envisage que dans l'hypothèse d'une saisine régulière préalable de la juridiction. Cette saisine doit aussi avoir une apparence de

b) Bemiddeling door de rechter

In het tweede deel van zijn betoog gaat de spreker onder andere in op de voordelen van de door de rechter uitgevoerde bemiddeling en op de procedurevoorwaarden waaraan een dergelijke interventie moet voldoen.

Voordelen van de bemiddeling door de rechter

Zo de burger de mogelijkheid krijgt een beroep te doen op een bemiddelaar die tegelijkertijd ook rechter is, verhogen de kansen op een succesvolle afloop van het bemiddelingsproces. Daar zijn tal van verklaringen voor:

- elke bemiddelaar - ongeacht of hij een rechter, dan wel een derde is - moet garanties bieden inzake onafhankelijkheid en onpartijdigheid. De rechter biedt in elk geval automatisch de aan zijn ambt gekoppelde onafhankelijkheid en onpartijdigheid, wat de rechtzoekende objectiviteit waarborgt;

- de rechter die met de bemiddeling zal worden belast, kent de basisbeginselen in de aangelegenheden die hij dagelijks ambtshalve behandelt. Hij speelt een wezenlijke rol wanneer het erop aankomt de billijkheid en de openbare orde na te leven. Hij moet die rol kunnen blijven vervullen, óók in het kader van de bemiddelingsprocedure;

- indien de rechter ook mag bemiddelen, krijgt hij een actieve rol toebedeeld die bovendien zijn nabijheid beklemt. Zo wordt het mogelijk het cliché te overstijgen, als zou de rechter nog steeds een soort superjurist in een ivoren toren zijn. De spreker dringt er bij het Parlement op aan het imago van de rechter te helpen opfrissen: een rechter is actief met het geschil begaan en staat dicht bij de rechtzoekende.

Tot slot zij herinnerd aan de openbare dienstverlening die het gerecht moet verstrekken. De rol van bemiddelaar sluit perfect aan bij de opdrachten die de rechter nu al vervult in het kader van de openbare dienstverlening die de rechtzoekende redelijkerwijs van het gerecht kan verwachten. Mocht de rechter die mogelijkheid niet krijgen, zou dat een volledige uitholling betekenen van de openbare dienstverlening door het gerecht.

Procedurevoorwaarden

De spreker somt de diverse voorwaarden op waaraan de bemiddelingsprocedure moet voldoen:

- bemiddeling door de rechter is alleen maar denkbaar ingeval de zaak vooraf conform de rechtsregels bij de rechtbank werd aangebracht. Voorts moet die

régularité au niveau de la recevabilité et de la compétence. Les motifs sont triples.

Premièrement, il faut éviter que les parties choisissent leur juge. C'est une dérive qui peut aboutir à des situations inéquitables. Deuxièmement, il faut éviter que les juridictions soient saisies de litiges sans aucune connotation juridique. Ainsi, le détour de la médiation ne peut être utilisé par le citoyen pour obtenir des décisions de justice dans des matières qui n'ont rien à voir avec les compétences que le pouvoir judiciaire doit traiter en vertu de la loi. Troisièmement, il faut éviter de créer un arriéré. Si on laisse au justiciable la possibilité de saisir n'importe quel juge en Belgique, par le biais d'une diffusion d'information des réussites de médiation dans un certain secteur, on va certainement aboutir à la création d'un arriéré judiciaire dans cette juridiction là. Ce n'est pas une situation souhaitable ;

- il conviendra d'assurer la formation spécifique des magistrats appelés à faire de la médiation, lesquels seront en outre désignés par le chef de corps ;

- la médiation doit être confidentielle.

Harmonisation de la médiation et de l'arriéré judiciaire

Compte tenu de l'état d'arriéré judiciaire que connaissent certaines juridictions dans notre pays, il paraît important de prévoir un système permettant de filtrer certaines médiations. En effet, le médiateur doit en principe prendre tout le temps nécessaire pour aider les parties à trouver la solution à leur litige et ce délai peut-être plus ou moins long selon la complexité du problème ou encore la rupture de dialogue entre les parties.

C'est au chef de corps qu'il appartiendra, dans le cadre du management de sa juridiction, de déterminer les dossiers qui pourront faire l'objet d'une procédure de médiation par un juge et ce, eu égard au temps qu'il faudra y consentir, afin que l'exécution de certaines demandes de médiation ne soit pas préjudiciable à l'organisation du travail de l'ensemble de la juridiction.

Intervention de médiateurs externes

La médiation par le juge n'est nullement incompatible avec la médiation exécutée par des tiers. Des avocats, notaires ou toute autre personne valablement formée aux techniques de la médiation peuvent également porter leur aide aux parties en conflit, et sont d'ailleurs es-

aanhangigmaking kennelijk hebben plaatsgevonden met inachtneming van de rechtsregels inzake ontvankelijkheid en bevoegdheid. Een en ander heeft drie redenen.

Ten eerste moet worden voorkomen dat de partijen hun rechter kiezen, want dát zou tot onbillijke situaties leiden. Ten tweede moet worden voorkomen dat de rechtbanken niet-juridische geschillen te behandelen krijgen. Zo mag de bemiddeling niet door de burger worden aangegrepen om rechterlijke beslissingen te verkrijgen in aangelegenheden die in het geheel geen verband houden met de bevoegdheden die de rechterlijke macht krachtens de wet toekomen. Ten derde moet gerechtelijke achterstand terzake worden voorkomen. Zo de burger de mogelijkheid krijgt eender welke rechter in België te adriëren - bijvoorbeeld omdat die rechter naar verluidt een succesvol bemiddelaar is in een of andere aangelegenheid - loopt de betrokken rechtbank onvermijdelijk achterstand op bij de behandeling van de zaken. Een dergelijke situatie is niet wenselijk;

- het komt erop aan een specifieke opleiding aan te bieden aan de rechters die - overigens op aanwijzig van hun korpschefs - met bemiddelingsopdrachten zullen worden belast;

- de bemiddeling moet een vertrouwelijke procedure zijn.

Harmonisatie van de bemiddeling en de gerechtelijke achterstand

Gelet op de gerechtelijke achterstand bij sommige rechtbanken in ons land lijkt een selectie van de bemiddelingsaanvragen geenszins onoverbodig. De bemiddelaar moet in principe de nodige tijd uittrekken om de partijen te helpen bij het zoeken naar een oplossing voor hun geschil. De termijn kan variëren naar gelang van de complexiteit van dat geschil, dan wel het feit of de dialoog tussen de partijen al dan niet wordt verbroken.

Het komt de korpschef toe om, bij het regelen van de gang van zaken in zijn rechtbank, te bepalen welke dossiers voor bemiddeling door de rechter in aanmerking komen. Daarbij moet hij rekening houden met de tijd die de bemiddeling zal vergen, zodat de afhandeling van bepaalde aanvragen tot bemiddeling de organisatie van de werkzaamheden binnen de hele rechtbank niet belemmert.

Interventie van externe bemiddelaars

Bemiddeling door de rechter sluit hoegenaamd niet uit dat ook derden als bemiddelaar kunnen optreden. Advocaten, notarissen of al wie terdege is opgeleid in de bemiddelingstechnieken kunnen eveneens hulp verschaffen aan de partijen in een geschil. Bovendien is

sentiels avant la procédure judiciaire. L'optique du premier président n'est pas de contredire les initiatives prises en ce sens mais de soumettre au Parlement une solution supplémentaire qui consiste à permettre la médiation également par le juge. Une médiation tant à court terme qu'à long terme a un effet préventif sur les conflits et entraîne la diminution de l'afflux des affaires devant les cours et tribunaux.

Expérience

La cour d'appel d'Anvers a mené avec succès un projet-pilote en matière de médiation depuis plus d'un an.

Les cours de Mons et de Bruxelles ont également pris des initiatives en ce sens.

Ainsi, à Bruxelles, l'intervenant explique que la cour d'appel a proposé la médiation par l'envoi de courrier aux parties dans vingt affaires de contentieux familial et trois réponses favorables lui sont parvenues, soit plus de 10%, ce qui signifie que, même en degré d'appel, la médiation répond à l'attente du justiciable.

Une première séance d'information sur la médiation s'est tenue mardi 16 mars et les premières séances de médiation à la cour d'appel de Bruxelles auront lieu dans les prochaines semaines.

3. Intervention de M. Henri Funck, président du tribunal de travail de Bruxelles

a) Antécédent et utilité de la procédure de médiation

Le recours à la procédure de médiation est un mouvement qui se répand dans tous les pays d'Europe et dans tous les secteurs du droit, que ce soit en matière familiale, en matière immobilière, lors des litiges commerciaux entre associés ou au tribunal du travail dans les litiges entre travailleurs et employeurs.

Néanmoins, l'idée de médiation n'est peut-être pas si nouvelle quand on sait que le tribunal de travail est le successeur des conseils de prud'hommes à l'intérieur desquels il existait des bureaux de conciliation. Au sein de ces derniers, on essayait d'arriver à une solution à l'amiable du litige entre l'employeur et le travailleur. L'orateur regrette que, lors de la réforme des juridictions du travail, on ait supprimé ce bureau de conciliation. On l'a, en effet, remplacé par une formalité, l'article 734 du Code judiciaire, qui oblige le juge à demander, avant d'entendre plaider les parties, s'il n'y a pas de conciliation possible.

hun interventie van wezenlijk belang vóór de rechterlijke procedure. Met zijn betoog wil de eerste voorzitter dus niet ingaan tegen de inzake bemiddeling genomen initiatieven. Wel is het zijn bedoeling het Parlement een bijkomende oplossing aan te reiken, te weten bemiddeling door de rechter. Bemiddeling werkt preventief, zowel op korte als op lange termijn, en draagt ertoe bij dat de hoven en rechtbanken minder zaken te behandelen krijgen.

Uit de praktijk

In het hof van beroep te Antwerpen loopt sinds ruim een jaar een succesvol proefproject.

Ook de hoven van beroep te Bergen en te Brussel hebben initiatieven in die zin genomen.

De spreker verwijst naar het hof van beroep te Brussel, dat de partijen in een twintigtal familierechtelijke zaken per brief een bemiddelingsprocedure heeft voorgesteld. In drie gevallen werd positief gereageerd, wat neerkomt op ruim 10 %. Een en ander wijst erop dat de bemiddeling, zelfs in een beroepsprocedure, beantwoordt aan een behoefte van de rechtzoekenden.

Op dinsdag 16 maart werd in het Brusselse hof van beroep een eerste informatievergadering over de bemiddeling gehouden en de eerste bemiddelingsprocedures zijn er gepland voor de komende weken.

3. Uiteenzetting van de heer Henri Funck, voorzitter van de arbeidsrechtbank te Brussel

a) De bemiddelingsprocedure: antecedenten en nut

De bemiddeling maakt een steile opgang door: overal in Europa en in alle rechtsdomeinen (familiezaken, zaken met betrekking tot onroerende goederen, handelsgeschillen tussen vennoten of, voor de arbeidsrechtbank, geschillen tussen werknemers en werkgevers).

Overigens is het idee om via bemiddeling te werken wellicht niet zo nieuw. Zo zijn de arbeidsrechtbanken in de plaats gekomen van de werkrechtshouders, waarbinnen indertijd al verzoeningsbureaus bestonden. Binnen die bureaus probeerde men tot een minnelijke schikking te komen voor geschillen tussen werkgever en werknemer. De spreker betreurt dat voormelde verzoeningsbureaus zijn afgeschaft naar aanleiding van de hervorming van de arbeidsrechtbanken. Men heeft artikel 734 van het Gerechtelijk Wetboek namelijk vervangen door een formaliteit die de rechter ertoe verplicht, alvorens hij de pleidooien van de partijen hoort, te vragen of geen verzoening mogelijk is.

Dès le début des années septante, les magistrats constataient que l'article 734 était devenu une pure formalité et n'avait donc plus de consistance réelle. L'intervenant déclare qu'il y a, chez les magistrats, une certaine frustration de ne pas pouvoir aider davantage le justiciable dans un certain nombre de litiges. Si des conciliations ne sont pas possibles dans tous les litiges de la compétence du tribunal du travail, l'intervenant pense toutefois que, dans 10 à 20 pourcent du contentieux, les personnes espèrent, non une indemnité financière, mais, plutôt, une reconnaissance pour le travail effectué. Cette reconnaissance peut se traduire de façon autre que par l'allocation d'une indemnité complémentaire.

L'intervenant indique alors qu'aujourd'hui, on essaie de renouer avec cette tradition des bureaux de conciliation dans les conseils de prud'hommes et ce, en favorisant un autre type de conciliation dans les litiges du travail. Pour cela, certains magistrats ont pris contact avec diverses organisations: des avocats, des organisations professionnelles d'employeurs et de travailleurs, de classes moyennes.

Les avocats pensent également qu'il est important que la médiation puisse se faire par le juge car cela stimulera le recours à ce mode de solutions des litiges. Ne pouvant répondre à toutes les demandes, les juges devront un jour faire appel à des médiateurs extérieurs. La médiation par le juge devient complémentaire à la médiation par des tiers. A l'écoute des témoignages des organisations professionnelles des classes moyennes, il note une nouvelle fois l'utilité de la procédure. En effet, dans les petites et moyennes entreprises où il y a peu d'accès au droit et où les employeurs et les travailleurs connaissent peu leurs droits et obligations, on s'engage parfois dans des procédures hasardeuses. La possibilité de trouver une solution amiable est dès lors ressentie comme une façon adéquate de résoudre les conflits.

b) La médiation dans le Code judiciaire – Charte.

L'orateur se réfère à la Charte écrite par les magistrats membres du groupe de travail «médiation». Dans celle-ci, ils ont inscrit les grands principes qui, à leur avis, devraient se retrouver dans une loi sur la médiation. M. Funck attire l'attention des membres sur les points 4 et 8 de cette charte.

Le rôle conciliateur du juge

Le point 4 insiste sur le rôle conciliateur du juge. Il a toujours été admis dans tous les systèmes juridiques que le juge n'avait pas comme seule et unique mission

Van bij het begin van de jaren '70 hebben de magistraten geconstateerd dat artikel 734 een loutere formaliteit geworden was en dus geen echte inhoud meer had. De spreker geeft aan dat bij de magistraten een bepaalde frustratie bestaat dat ze in een aantal geschillen de rechtzoekende niet beter kunnen helpen. Niet alle geschillen waarvoor de arbeidsrechtbank bevoegd is, kunnen weliswaar door minnelijke schikking worden opgelost, maar de spreker denkt dat in 10 à 20 % van de gevallen de betrokkenen niet op een financiële vergoeding hopen maar veeleer op een erkenning voor het geleverde werk. Die erkenning kan geschieden in een andere vorm dan via de toekenning van een aanvullende vergoeding.

De spreker stipt aan dat men thans tracht die traditie van de verzoeningsbureaus weer op te nemen in de werkrechtsciraden door een ander soort van bemiddeling te bevorderen in de arbeidsgeschillen. Sommige magistraten hebben daartoe contact opgenomen met diverse organisaties: advocaten, beroepsverenigingen van werkgevers en werknemers, middenstand.

Ook de advocaten achten het belangrijk dat bemiddeling door de rechter kan worden gedaan omdat zulks een stimulans zal geven aan de procedure. De heer Funck stipt aan dat daar de rechters niet op alle aanvragen kunnen ingaan, zij ooit een beroep zullen moeten doen op externe bemiddelaars. Bemiddeling door de rechter wordt aanvullend ten aanzien van bemiddeling door derden. Wanneer hij de getuigenissen van de beroepsverenigingen van de middenstand beluistert, valt het hem eens te meer het nut van de procedure op. In de kleine en middelgrote ondernemingen, waar de toegang tot het gerecht hoogdrempelig is en waar de werkgevers hun rechten en plichten niet goed kennen, begint men soms riskante procedures. De mogelijkheid om tot een minnelijke oplossing te komen, wordt dan ook aanzien als een adequate manier van geschillenbeslechting.

b) Bemiddeling in het Gerechtelijk Wetboek – Handvest

De spreker verwijst naar het Handvest van de magistraten die lid zijn van de werkgroep «bemiddeling». Ze hebben daarin de grondbeginselen opgenomen die volgens hen in de wet op de bemiddeling zouden moeten zijn vervat. De heer Funck vestigt de aandacht van de leden op de punten 4 en 8 van dat Handvest.

De bemiddelende rol van de rechter

In punt 4 wordt de nadruk gelegd op de bemiddelende rol van de rechter. Men heeft steeds in alle rechtssystemen aanvaard dat de taak van de rechter er niet

de trancher les litiges mais, également, celle de concilier au préalable les parties si cela était possible. La tâche du juge en tant que médiateur est de favoriser le rôle de conciliateur.

La médiation par le juge

Dans le point 8 de la Charte, le groupe de travail fait référence aux points essentiels qui devraient être réglés dans une procédure de médiation par le juge.

Lorsque le juge préside une médiation, celle-ci se déroule en chambre du conseil c'est-à-dire à huis-clos. Il faut donc prévoir expressément que celle-ci n'a pas lieu en audience publique.

Il faut également indiquer clairement dans la loi que le juge peut fixer un temps à cette médiation. Le juge n'ayant pas un temps illimité devant lui, au contraire peut-être des médiateurs extérieurs, il est dans son devoir d'informer, au préalable, les parties que le temps qu'il pourra leur consacrer sera limité. A l'idée de l'intervenant, les délais devraient être d'une demi-journée pour se mettre au courant, essayer d'arriver à un accord et d'une seconde demi-journée pour tenter de finaliser cet accord et être certain que les parties acceptent l'accord en pleine connaissance de cause.

Le juge peut entendre les parties ou leur conseil séparément. Ceci fait référence à une pratique de médiation qu'on appelle les apartés ou les caucus. Cette pratique est déjà présente dans la loi sur le licenciement des travailleurs protégés. Ce n'est également pas contraire à l'article 6 de la Convention européenne des droits de l'homme, puisqu'on ne se trouve pas dans le cas d'un procès contradictoire mais bien dans une phase préalable d'instruction avant une solution purement juridique.

M. Funck souhaite voir inscrit dans la loi, que le juge qui a présidé une médiation ne peut ensuite homologuer l'accord ni connaître du fond du litige. Le juge qui a eu connaissance de certains faits dont il n'aurait pas eu connaissance dans un procès contradictoire ne peut, par la suite, juger du litige en cas d'échec de la procédure de médiation puisque, si tel était le cas, il aurait un certain préjugé sur l'affaire.

alleen in bestaat geschillen te beslechten, maar ook vooraf de partijen te verzoenen als zulks mogelijk was. De taak van de rechter als bemiddelaar bestaat erin de rol van verzoener te bevorderen.

Bemiddeling door de rechter

In punt 8 van het Handvest verwijst de werkgroep naar de essentiële punten die in het raam van een rechterlijke bemiddelingsprocedure zouden moeten worden geregeld.

Wanneer de rechter als voorzitter bij een bemiddelingsprocedure fungeert, vindt die in raadkamer (dus met gesloten deuren) plaats. Hierbij dient dan ook uitdrukkelijk te worden gepreciseerd dat de bemiddeling niet tijdens een openbare terechtzitting plaatsvindt.

Bij wet moet ook duidelijk worden aangegeven dat de rechter een termijn kan vastleggen waarbinnen de bemiddeling afgerond moet zijn. Aangezien de rechter (wellicht in tegenstelling tot externe bemiddelaars) niet over eindeloos veel tijd beschikt, is het zijn plicht vooraf de partijen erop te wijzen dat de tijd die hij hen kan toemeten, beperkt zal zijn. De spreker is van mening dat in het raam van de procedure de volgende termijnen zouden moeten gelden: een halve dag om de situatie in te schatten, een poging te ondernemen om tot een akkoord te komen en een tweede halve dag om te trachten dat akkoord af te ronden en zich ervan te vergewissen dat de partijen het akkoord met volle kennis van zaken aanvaarden.

De rechter kan de partijen of hun raadsman afzonderlijk horen. Die werkwijze verwijst naar een bemiddelingspraktijk die men als het zogenaamde «caucussysteem» aanmerkt, en waarbij afzonderlijke gesprekken worden gevoerd. De wet met betrekking tot het ontslag van beschermde werknemers refereert reeds aan die praktijk die voorts ook niet strijdig is met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens: men heeft hier namelijk niet te maken met een procesvoering op tegenspraak, maar met een voorafgaande onderzoeksfase in afwachting dat een zuiver juridische oplossing wordt uitgewerkt.

De heer Funck zag graag wettelijk verankerd dat de rechter die een bemiddelingsprocedure heeft voorgezet, het akkoord achteraf niet mag homologeren, noch voor de grond van de zaak kan worden aangezocht. De rechter die kennis heeft genomen van bepaalde feiten die hem onbekend zouden zijn gebleven in een op tegenspraak gevoerd geding, kan achteraf geen vonnis over het geschil wijzen zo de bemiddelingsprocedure mocht mislukken. Mocht hij daarbij wél als rechter fungeren, zou hij bevooroordeeld zijn bij de behandeling van het dossier.

L'obligation de confidentialité ne décharge pas le juge de l'obligation de dénoncer les crimes et délits, ainsi qu'il est dit à l'article 29 du Code d'instruction criminelle.

Il doit également être clair que la médiation par le juge doit être gratuite et ne doit donc donner lieu à aucun dépens ni indemnité de procédure.

4. Exposé de Mme Katherine Allegaert, conseillère près la cour d'appel d'Anvers

Mme Allegaert présente le projet-pilote mis en place à la cour d'appel d'Anvers en matière de médiation judiciaire. Le projet a démarré en janvier 2003. Depuis, la cour d'appel a traité vingt demandes, dont quatre sont encore en cours. Le tribunal de première instance a également déjà traité une douzaine de demandes avec succès. Un accord a pu être trouvé dans six cas. Jusqu'à présent, aucune demande n'a été introduite à la cour du travail ni au tribunal du travail ni non plus au tribunal de commerce. Les premières réactions peuvent être qualifiées d'extrêmement positives.

Il ressort de la brève expérience pratique acquise à Anvers que pour aboutir à un résultat positif, il est crucial que le juge médiateur se concerta préalablement avec les avocats des parties. De cette façon, l'avocat peut préparer ses clients ainsi qu'informer le juge médiateur du litige pendant. La médiation exige également un changement de mentalité de la part de l'avocat même, celui-ci n'intervenant plus en tant qu'acteur de premier plan, comme dans une procédure judiciaire normale. Un tel entretien préalable permet aussi immédiatement de savoir s'il existe, dans le chef des parties, une réelle volonté de conciliation. Une bonne préparation des parties permet en outre un gain de temps.

Il ressort des réactions des parties qu'elles sont attachées à une ambiance cordiale. C'est la raison pour laquelle la médiation a lieu dans un petit bureau, et non dans une salle d'audience froide et solennelle. Les gens se sentent donc également plus à l'aise. Les parties apprécient aussi la rapidité avec laquelle la médiation peut déboucher sur un accord. Un accord détaillé est généralement rédigé après quelques heures déjà. C'est ainsi qu'une affaire qui a déjà traîné pendant quatre ans en première instance peut être réglée en quatre heures en degré d'appel, grâce à la médiation. Cela représente généralement un grand soulagement pour les parties qui, entre-temps, sont fatiguées du procès. Le fait qu'il faut parfois attendre deux ans après la saisine de la cour d'appel avant d'obtenir une fixation convainc aussi sou-

Conform article 29 van het Wetboek van strafvordering ontheft de geheimhoudingsplicht de rechter niet van de plicht om misdaden of wanbedrijven waarvan hij kennis krijgt, te melden.

Het moet ook duidelijk zijn dat de rechterlijke bemiddeling kosteloos behoort te zijn en niet tot enige proceduregerelateerde uitgave of vergoeding mag leiden.

4. Uiteenzetting door mevrouw Katherine Allegaert, raadsheer in het hof van beroep te Antwerpen

Mevrouw Allegaert geeft toelichting bij het pilootproject van het hof van beroep te Antwerpen inzake gerechtelijke bemiddeling. Het project is gestart in januari 2003. Op het hof van beroep zijn inmiddels 20 aanvragen behandeld waarvan er nog 4 lopende zijn. Ook op de rechtbank van eerste aanleg zijn er reeds een twaalftal aanvragen met succes behandeld. In zes daarvan werd een akkoord bereikt. Voorlopig zijn er nog geen aanvragen geweest op het arbeidshof, noch op de arbeidsrechtbank en evenmin op de rechtbank van koophandel. De eerste reacties zijn uitermate positief te noemen.

De korte praktijkervaring in Antwerpen heeft aangegeven dat het om een succesvol resultaat te bereiken cruciaal is dat er vooraf overleg wordt gepleegd tussen de rechter-bemiddelaar en de advocaten van de partijen. Op deze wijze kan de advocaat zijn cliënten voorbereiden en kan de rechter-bemiddelaar door de advocaat over het hangende geschil geïnformeerd worden. Ook voor de advocaat zelf vergt de bemiddeling een mentaliteitswijziging omdat hij niet meer op de voorgrond treedt zoals in een normale gerechtelijke procedure. Dergelijk voorafgaand gesprek geeft ook meteen aan of de partijen wel degelijk de wens hebben om zich te verzoenen. Als partijen goed voorbereid zijn, levert dit bovendien ook tijdswinst op.

Uit de reacties van de partijen blijkt dat zij belang hechten aan een gemoedelijke sfeer. Daarom gaat de bemiddeling door in een klein kantoor en niet in een ongezellige plechtstatige rechtszaal. Dit stelt de mensen ook meer op hun gemak. De partijen appreciëren ook de snelheid waarmee met de bemiddeling een overeenkomst kan bereikt worden. Meestal wordt er na enkele uren al een uitgewerkte overeenkomst opgesteld. Zo kan een zaak die reeds gedurende 4 jaar heeft aangesleept in eerste aanleg, via bemiddeling in hoger beroep op 4 uur geregeld zijn. Dit is meestal een grote opluchting voor de partijen die ondertussen procesmoe geworden zijn. Ook het feit dat men soms pas 2 jaar na het ahangig maken van het dossier bij het hof van beroep een rechtsdag kan krijgen, overtuigt mensen vaak toch

vent les parties d'essayer malgré tout la médiation, qui peut aboutir beaucoup plus rapidement. Lorsque les parties ne peuvent se mettre d'accord, la procédure formelle se poursuit normalement à la demande des parties.

La médiation ne résout pas l'arriéré judiciaire à court terme, mais bien à long terme. De nombreux avocats ne sont pas encore familiarisés avec les possibilités offertes par la médiation. Dès qu'il en sera ainsi, il est possible qu'ils recourent davantage à la médiation avant d'intenter une action et la médiation déchargera en partie les cours et tribunaux.

Si, initialement, la médiation concernait surtout les litiges d'ordre familial, entre-temps, elle s'est étendue aux autres branches du droit, telles que le droit commercial et le droit des sociétés. Il s'agit à cet égard quelquefois aussi de litiges importants portant sur des montants importants.

B. Échange de vues

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, explique que l'expérience rapportée par les intervenants relative à la médiation pratiquée par des magistrats professionnels est évidemment particulièrement intéressante. Elle apporte un démenti très clair au reproche de rigidité qui est trop souvent formulé à l'égard du pouvoir judiciaire. Elle démontre bien au contraire la capacité des membres de pouvoir judiciaire à faire preuve de créativité et d'adapter leur pratiques pour rencontrer de manière optimale, lorsque cela est juridiquement et humainement possible, les souhaits du justiciable.

Ces expériences ont en outre le mérite de faire appel à des dispositions légales déjà existantes.

Néanmoins, il n'est pas souhaitable d'institutionnaliser cette pratique.

Il convient de rappeler que le vocable «médiation» recouvre des réalités fort différentes : ce concept est défini de manière différente selon les matières dans lesquelles la médiation est utilisée. À titre d'exemple, les médiateurs auprès des entreprises publiques, le médiateur fédéral, les conciliateurs sociaux, les médiateurs en matière pénale, les médiateurs de dettes règlent des litiges de manière bien différente que celle prévue par le code judiciaire.

eens de bemiddeling te proberen die tot veel snellere resultaten kan leiden. In het geval waarbij de partijen geen overeenkomst bereiken, wordt de formele rechtspleging gewoon verder gezet op verzoek van de partijen.

Bemiddeling lost de gerechtelijke achterstand op korte termijn niet op maar wel op lange termijn. Rechtszoekenden en vele advocaten zijn nog niet vertrouwd met de mogelijkheden die bemiddeling biedt. Eens dit wel het geval zal zijn, zullen zij mogelijk meer beroep doen op de bemiddeling vooraleer een gerechtelijke procedure te beginnen en zullen aldus de hoven en rechtbanken voor een deel ontlast worden.

In het begin werd bemiddeling vooral toegepast op geschillen met een familiaal karakter maar ondertussen is dit uitgebreid naar andere rechtstakken zoals het handelsrecht en het vennootschapsrecht. Het gaat hierbij soms ook om grote geschillen met grote bedragen.

B. Gedachtewisseling

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, licht toe dat de ervaring waarover de interveniënten het hadden met betrekking tot de bemiddeling die uitgevoerd wordt door magistraten uiteraard bijzonder interessant is. Dit is een zeer duidelijke logenstraffing van het verwijt van starheid dat men te vaak ten opzichte van de gerechtelijke macht formuleert. Het toont integendeel aan dat de leden van de gerechtelijke macht kunnen bewijzen dat ze creatief zijn en dat ze hun handelwijze kunnen aanpassen, om, wanneer dat juridisch en menselijk mogelijk is, de rechtszoekende optimaal tegemoet te komen.

Al die ervaringen hebben daarenboven de verdienste dat men daarbij een beroep deed op de reeds bestaande wettelijke bepalingen.

Het lijkt evenwel niet wenselijk om deze praktijk te institutionaliseren.

Laten we er even aan herinneren dat het woord «bemiddeling» een vlag is die veel verschillende realiteiten dekt. Het begrip wordt anders gedefinieerd, naargelang de materie waarbij de bemiddeling wordt gebruikt. Zo regelen bijvoorbeeld de bemiddelaars bij de overheidsbedrijven, de federale bemiddelaar, de sociale bemiddelaars, de bemiddelaars in strafzaken of de schuldbemiddelaars de betwistingen op een manier die zeer verschillend is dan die welke voorzien is door het Gerechtelijk Wetboek.

La médiation au sens du droit judiciaire est un processus volontaire et confidentiel de gestion des conflits par lequel les parties recourent à un tiers indépendant et impartial, le médiateur. Son rôle est d'aider les parties à élaborer elles-mêmes, en toute connaissance de cause, une entente équitable qui respecte les besoins de chacun des intervenants.

Si le juge a, et doit avoir, une fonction de pacificateur et doit aider les parties à trouver une solution équilibrée qui soit compatible avec les règles du droit, la nature même de sa fonction qui est de trancher les litiges, avec l'image d'autorité qui est associée à cette fonction, ne m'apparaît pas faire de lui de manière systématique l'acteur judiciaire le plus approprié pour cette fonction.

Le facteur temps est également essentiel.

Un magistrat ne peut se permettre de consacrer un nombre illimité d'heures à un processus de médiation sans quoi il existe un risque réel d'asphyxie, et ce d'autant plus que les audiences "ordinaires" doivent se poursuivre au même rythme. Or, il n'est pas rare que dans les affaires complexes, plusieurs heures, voire jours, soient consacrés à une médiation. Dans ces conditions, l'opportunité de systématiser le recours au juge médiateur ne me semble pas établie.

Les parties ne doivent en effet jamais se sentir « contraintes » de trouver un accord. Les critères de temps et les critères du cadre ne peuvent avoir aucune incidence sur la poursuite d'une médiation à peine de réduire à néant les conditions psychologiques favorables pour aboutir à une solution.

La déclaration gouvernementale précise en outre à cet égard que le développement d'alternatives existantes à la procédure judiciaire classique, telle que la médiation, s'inscrit dans le cadre du plan Themis visant à une administration plus rapide de la justice. L'optique poursuivie par le gouvernement était de confier cette mission à des tiers afin de désengorger les tribunaux.

Si dans certaines hypothèses, et dans des conditions particulières, la conciliation effectuée par le juge peut s'avérer efficace, il faut éviter qu'elle ne soit victime de son succès : si cette procédure devait être généralisée, il est impossible de prédire le temps que devrait attendre un justiciable pour obtenir du tribunal que le juge médiateur ait le temps d'entamer la médiation qu'il souhaite. Il s'agit de la négation d'un des atouts majeurs de la médiation : sa rapidité.

In de zin van het gerechtelijk recht, is de bemiddeling een vrijwillig en vertrouwelijk systeem om conflicten te regelen, waarbij de partijen een beroep doen op een onafhankelijke en onpartijdige derde persoon: op de bemiddelaar. Het is zijn rol om de partijen te helpen om zelf, met kennis van zaken, tot een billijke overeenstemming te komen, die de noden van elke interveniërende partij respecteert.

Alhoewel de rechter een verzoenende functie heeft en moet hebben, en hij de partijen moet helpen bij het vinden van een evenwichtige oplossing die in overeenstemming is met de rechtsregels, denk ik dat hij, wegens de aard zelf van zijn functie om bij geschillen een beslissing te nemen, met daarbij de autoriteit die zijn functie uitstraalt, niet systematisch de meest geschikte gerechtelijke acteur is voor deze functie.

Ook de factor tijd is ook essentieel.

Een magistraat kan zich niet veroorloven om een onbeperkt aantal uren te besteden aan een bemiddelingsproces, anders bestaat er een grote kans dat hij klem komt te zitten, vooral omdat de «gewone» zittingen ook in hetzelfde tempo moeten doorgaan. En het is geen zeldzaamheid dat complexe zaken meerdere uren of zelfs dagen aan bemiddeling in beslag nemen. Onder die voorwaarden lijkt de opportuniteit om systematisch een beroep te doen op de rechter als bemiddelaar mij niet voor de hand liggend.

De partijen mogen zich immers nooit «verplicht» voelen om tot een akkoord te komen. De criteria van tijd en van omgeving mogen geen enkele invloed hebben op het verloop van een bemiddeling, anders loopt men het risico dat men de voorwaarden die psychologisch gunstig zijn om tot een oplossing te komen tenietdoet.

De regeerverklaring preciseert bovendien op dit gebied dat de ontwikkeling van alternatieven zoals de bemiddeling voor de klassieke rechtsgang past binnen het Themisplan dat een snellere afhandeling van rechtszaken beoogt. Het was de doelstelling van de regering om die opdracht aan derden toe te vertrouwen, zodat de rechtbanken ontlast worden.

Alhoewel de bemiddeling door de rechter in bepaalde gevallen en onder bijzondere omstandigheden efficiënt kan zijn, moet men vermijden dat deze werkwijze het slachtoffer van het eigen succes wordt: indien deze procedure moest veralgemeend worden, is het onmogelijk te voorspellen hoe lang een rechtszoekende zal moeten wachten vooraleer de rechtbank aan de bemiddelende rechter de toestemming geeft om met die bemiddeling van start te gaan. Dit is dan net het tegendeel van één van de voornaamste troeven van de bemiddeling: de snelheid waarmee het kan gebeuren.

Si le tribunal ne répond pas rapidement aux demandes de conciliation, celles-ci seront purement et simplement abandonnées en raison du retard qui est mis à répondre à la demande des parties.

Il ne faudrait en tout état de cause pas que cette pratique prétorienne, de par son développement, mette en péril le rythme actuel des audiences «contentieuses».

Il importe du reste de ne pas confondre la conciliation réalisée par les juges et la médiation faite par des tiers, même lorsqu'ils sont désignés par les juges. Chacune de ces formules a sa place et est utile comme alternative à la décision judiciaire. Il faut les faire co-exister harmonieusement. Les témoignages des intervenants qui ont été entendu par cette Commission démontrent que cela est possible.

Il faut par ailleurs souligner que le Conseil Supérieur de la Justice s'est déclaré partisan d'une nette distinction entre les deux concepts, tout en soulignant l'utilité sociale des deux institutions. Le Conseil Supérieur de la Justice a rappelé cette position dans son avis du 4 février 2004 en précisant que «*la médiation étant un règlement alternatif de litiges dont la spécificité est de se dérouler en dehors des instances judiciaires, le médiateur ne peut pas être un magistrat*».

De plus, la Constitution donne aux tribunaux le pouvoir de juger et impose aux juges de motiver leurs jugements.

Il s'agit d'un principe fondamental de notre démocratie et les citoyens doivent avoir la garantie qu'il sera mis en œuvre.

Institutionnaliser le juge en médiateur, en lui permettant de gérer un conflit sans avoir prendre de décision, même si cela est présenté comme une façon d'accélérer le cours de la justice, risque de créer dans l'esprit des justiciables une confusion voire un sentiment contraignant à l'égard de la médiation, alors que c'est précisément l'effet inverse qui est recherché.

En outre, les juges sont tenus de respecter et d'appliquer les lois en vigueur, alors que la liberté de parole et la confidentialité des entretiens permettent aux parties de se dégager des limites artificielles du litige pour le trancher en son cœur, en puisant, au besoin, dans des ressources qui sont totalement étrangères à la mission du juge.

Indien de rechtbank niet snel reageert op de bemiddelingsverzoeken, zal men de bemiddeling doodgewoon laten vallen, omdat het te lang duurt alvorens er op die verzoeken wordt ingegaan.

Het mag in elk geval niet zo zijn dat deze pretoriaanse praktijk wegens de ontwikkeling ervan het huidige ritme van de «geschillenzittingen» in gevaar brengt.

Verder mag men de bemiddeling die door rechters gebeurt niet verwarren met de bemiddeling door derden, ook niet indien zij door de rechters aangewezen zijn. Elke formule heeft een eigen plaats en is nuttig als alternatief voor de rechterlijke beslissing. Deze vormen van bemiddeling moeten harmonieus naast elkaar bestaan. De getuigenissen van de interveniënten die door deze Commissie gehoord werden hebben aangetoond dat dit mogelijk is.

Er moet tevens onderstreept worden dat de Hoge Raad voor de Justitie voorstander is van een duidelijk onderscheid tussen beide concepten, waarbij tegelijk het maatschappelijk nut van beide instellingen werd onderstreept. De Hoge Raad voor de Justitie herhaalde dit standpunt in haar advies van 4 februari 2003 en preciseerde: «*vermits bemiddeling een alternatieve wijze van geschillenbeslechting is met als specifiek kenmerk dat ze zich buiten de gerechtelijke procedure situeert, kan de bemiddelaar geen magistraat zijn*».

Daarenboven geeft de Grondwet aan de rechtbanken de macht om te vonnissen en verplicht zij de magistraten om hun vonnissen te motiveren.

Dit is een fundamenteel principe van onze democratie en de burgers moeten de zekerheid hebben dat het ook zal worden toegepast.

Indien men de rechter als bemiddelaar institutionaliseert door hem de mogelijkheid te geven om een conflict te behandelen zonder een beslissing te moeten nemen, zelfs indien men dat voorstelt als een manier om het gerecht sneller te doen werken, is de kans groot dat men de rechtszoekenden in de war brengt en dat men zelfs een gevoel van dwang ten overstaande van de bemiddeling begint voelen, terwijl men net het omgekeerde effect nastreeft.

Daarenboven moeten de rechters de geldende wetten respecteren en toepassen, terwijl het feit dat men tijdens een onderhoud vrij kan spreken en dat alles confidentieel blijft de partijen toelaat om zich los te maken van de kunstmatige grenzen van de betwisting en dat men tot de kern van de zaak kan komen door, zo nodig, een beroep te doen op bronnen die geen uitstaans hebben met de opdracht van de rechter.

La seule qualité de fonctionnaire public et les obligations qui en découlent risquent sans conteste de porter atteinte à la liberté de parole et au secret professionnel du juge-médiateur.

Il convient à cet égard de relever que ces observations ne sont pas nouvelles et qu'elles ont déjà donné lieu à de très nombreux débats en doctrine à l'occasion du rôle de conciliateur confié au juge par le Code judiciaire.

Il faut en outre souligner que chaque médiation est un cas particulier. C'est pourquoi, en pratique, le médiateur est *choisi* en fonction de sa personnalité et du type d'affaire à traiter. La pluridisciplinarité des médiateurs doit être favorisée. Le principe de la médiation par un juge médiateur peut constituer une restriction au libre choix des parties, ce qui est contraire à l'un des principes essentiels de la médiation. À titre d'exemple, la loi sur la médiation familiale autorise le juge à désigner les avocats, les notaires et le secteur psychosocial en qualité de médiateurs et laisse aux parties le choix du lieu de la médiation et le choix de la personne du médiateur.

Mme Laurette Onkelinx, ministre de la Justice, félicite les auteurs des expériences pilotes pour le succès rencontré. Leur démarche démontre la modernité dont l'ordre judiciaire peut faire preuve face aux évolutions de la société. Cependant, une institutionnalisation de la médiation en tant que telle, réalisée par les juges, n'est pas l'objectif poursuivi par le gouvernement, lequel souhaite précisément décharger les cours et tribunaux d'une partie du contentieux par le recours à des médiateurs externes. Dans ces conditions, il m'apparaît que les propositions à l'examen doivent se concentrer sur ce type de médiation. Les expériences pilotes ont du reste prouvé que les dispositions actuelles du Code judiciaire leur donnaient une base légale qui leur permet de fonctionner efficacement.

Mme Karine Lalieux (PS) dit partager les objectifs des magistrats en ce qui concerne les idées de justice restauratrice et de responsabilisation des parties. Elle salue leur souhait de rendre le conflit aux parties et ce, dans la lignée de l'idée d'une justice négociée.

Par contre, l'intervenante préférerait que la médiation soit menée non, à l'instar du souhait des invités, par un magistrat mais, par un tiers neutre. Ces réserves

Het feit alleen al dat de rechter-bemiddelaar een openbaar ambtenaar is, met alle verplichtingen die daaruit voortkomen, maakt dat er ongetwijfeld een groot risico bestaat dat men afbreuk doet aan zijn vrijheid van spreken en aan zijn beroepsgeheim.

Hierbij moet worden onderstreept dat deze opmerkingen niet nieuw zijn en dat ze reeds aanleiding gaven tot heel wat debatten op doctrinair vlak toen via het Gerechtelijk Wetboek aan de rechter de rol van bemiddelaar werd toevertrouwd.

Verder moet ook nog onderstreept worden dat elke bemiddeling een apart geval is. In de praktijk wordt de bemiddelaar *gekozen* in functie van zijn persoonlijkheid en van de aard van de te behandelen zaak. Men moet dus de voorkeur geven aan multidisciplinaire bemiddelaars. Het principe van de bemiddeling door een rechter-bemiddelaar kan een beperking inhouden van de vrije keuze van de partijen en dat is in strijd met één van de essentiële principes van de bemiddeling. Zo staat bijvoorbeeld de wet op de bemiddeling in familiezaken de rechter toe om advocaten, notarissen en personen uit de psychosociale sector aan te wijzen als bemiddelaars en wordt het aan de partijen overgelaten om de plaats te kiezen voor de bemiddeling en om de bemiddelaar zelf te kiezen.

Mevrouw Laurette Onkelinx, minister van Justitie, feliciteert de auteurs van de pilootexperimenten met het behaalde succes. Zij hebben aangetoond dat de rechterlijke orde zich zeer modern kan tonen ten aanzien van de maatschappelijke evoluties. Maar een institutionnalisering van de bemiddeling die als dusdanig door rechters wordt uitgevoerd, is de doelstelling van de regering niet. Die wenst net de hoven en rechtbanken te ontlasten van een deel van de betwistingen, door een beroep te doen op externe bemiddelaars. Onder die voorwaarden lijkt het mij zo te zijn dat de onderzochte voorstellen zich op dit type bemiddeling moeten concentreren. De pilootexperimenten hebben trouwens bewezen dat de huidige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek hen een wettelijke basis verschaft, die maakt dat ze efficiënt kunnen werken.

Mevrouw Karine Lalieux (PS) sluit zich aan bij wat de magistraten op het stuk van de ideeën inzake herstelrecht en stimulering van de eigen verantwoordelijkheid van de partijen nastreven. Ze is ingenomen met hun streven om het conflict terug te geven aan de partijen, in het verlengde van de idee van een rechtspraak via onderhandeling.

De spreekster geeft er daarentegen de voorkeur aan dat bemiddeling wordt uitgevoerd door een neutrale derde en niet door een magistraat, zoals de genodigden

sont indiquées dans l'avis du Conseil supérieur de la Justice et l'avis des barreaux de l'ordre francophone et germanophone.

Mme Lalieux avance divers arguments pour appuyer son idée.

Tout d'abord, le fait que la médiation soit perçue, par le public, comme un phénomène de déjudiciarisation, elle devrait dès lors avoir lieu en amont des procédures judiciaires classiques. Dans le cas contraire, on risque de créer dans le chef du justiciable, une confusion des rôles. Le juge est une personne qui doit à un moment trancher le litige. En participant à la médiation, il se retire de sa fonction de juge puisque le juge-médiateur ne peut pas, en cas d'échec de la médiation, juger par la suite.

De plus, la médiation effectuée par le juge ne déchargerait pas la magistrature. L'intervenante pense enfin que le juge dans son rôle de pacificateur devrait se cantonner à la procédure de conciliation indiquée dans le Code judiciaire. Cette procédure de conciliation pourrait d'ailleurs être étendue.

M. Tony Van Parys (CD&V) reconnaît également le besoin de recours à la médiation comme processus de résolution valable pour de nombreux problèmes. Il salue les initiatives prises en ces sens.

Il se demande, comme Mme Lalieux, si le juge n'a pas fondamentalement une autre mission qui serait celle de trancher. Aussi, la médiation est-elle réellement la tâche centrale de l'ordre judiciaire ? Connaissant l'existence de l'arriéré judiciaire, ne serait-il pas préférable que la médiation puisse avoir lieu en dehors de l'ordre judiciaire par des personnes formées ? La magistrature serait de la sorte déchargée. Il s'agit finalement du défi du débat.

M. Marc de le Court, premier président de la cour d'appel de Bruxelles souligne que les réflexions à propos du rôle du juge sont des réflexions d'ordre philosophiques et intéressantes. Il s'agit de savoir si le juge a une fonction purement juridictionnelle ou non.

M. de le Court indique que si la procédure de conciliation existe déjà, elle a cependant été un échec. En effet, il y a une série de difficultés propres à la méthode. Dans ce type de procédure, le juge ne peut exprimer à aucun moment une opinion sur les droits réciproques des parties car il risque de se faire récuser si la conciliation échoue.

wensen. Dat voorbehoud wordt gemaakt in het advies van de Hoge Raad voor de Justitie en in dat van de balies van de Frans- en Duitstalige orde.

Mevrouw Lalieux voert diverse argumenten aan om haar idee kracht bij te zetten.

Ten eerste wordt bemiddeling door het publiek beschouwd als een vorm van onttrekking aan de rechterlijke macht. Ze zou dus vóór de traditionele gerechtelijke procedures moeten plaatsvinden. Zoniet dreigt men bij de rechtsonderhorige te zorgen voor verwarring omtrent wie welke taak heeft. De rechter is een persoon die op een bepaald moment het geschil moet beslechten. Door deel te nemen aan bemiddeling stapt hij af van zijn functie van rechter aangezien de rechter-bemiddelaar, ingeval de bemiddeling mislukt, achteraf niet als rechter kan fungeren.

Voorts zou de bemiddeling die door de rechter wordt uitgevoerd de magistratuur niet ontlasten. Ten slotte vindt de spreekster dat de rechter zich in zijn rol van figuur die de partijen met elkaar poogt te verzoenen zou moeten beperken tot de in het Gerechtelijk Wetboek bedoelde verzoeningsprocedure. Die zou trouwens kunnen worden uitgebreid.

Ook de heer Tony Van Parys (CD&V) erkent dat het nodig is een beroep te doen op bemiddeling als waardevol middel om tal van problemen op te lossen. Hij is verheugd over de initiatieven in die zin.

Net als mevrouw Lalieux vraagt hij of de rechter niet fundamenteel een andere taak heeft, namelijk als geschillenbeslechting. Is bemiddeling wel de kerntaak van de rechterlijke orde ? Zou het, gelet op de gerechtelijke achterstand, niet beter zijn dat bemiddeling buiten de rechterlijke orde wordt uitgevoerd door daartoe opgeleide personen ? Zo zou de magistratuur worden ontlast. En dat is tenslotte waar het debat om draait.

De heer Marc de le Court, eerste voorzitter van het hof van beroep te Brussel, geeft aan dat de reflecties over de rol van de rechter van filosofische aard en interessant zijn. De vraag is of de rechter al dan niet een louter rechterlijke functie heeft.

De heer de le Court geeft aan dat de verzoeningsprocedure weliswaar bestaat, maar dat ze in feite een mislukking is. Er zijn immers een aantal moeilijkheden inherent aan de methode. In dat soort van procedures mag de rechter op geen enkel ogenblik een standpunt uiten over de wederzijdse rechten van de partijen omdat hij dreigt te worden gewraakt indien de verzoening mislukt.

Toutefois, l'intervenant souhaite qu'on continue la réflexion sur base de la conciliation. L'idée est donc d'améliorer la formule de la conciliation par la formule de la médiation. Il faut développer la voie de la proximité du juge avec le justiciable, permettant à ce dernier d'exposer son point de vue avec ses mots. De la sorte, le juge n'est pas perçu seulement comme un super juriste mais également comme une personne proche du justiciable. La médiation est une formule dans ce sens. Elle fonctionne apparemment bien également à l'étranger. M. de le Court encourage les parlementaires à s'inscrire dans cette philosophie là.

M. Christian De Vel, premier président de la cour d'appel d'Anvers, remarque que, dans beaucoup d'affaires, les parties ont un grand besoin de solutions à l'amiable. Elles demandent à être aidées dans leur différend.

Aussi, si la procédure de conciliation ne fonctionne plus aujourd'hui, c'est parce qu'elle ne peut avoir lieu dans un cadre confidentiel, ce qui doit être une garantie dans le cadre de la médiation. Quand il n'y a pas de confidentialité, les parties sont moins à même de mettre leurs cartes sur table, de dévoiler les causes profondes du conflit. Le juge, quant à lui, sous couvert de ne pas risquer la neutralité qu'il doit avoir en cas d'échec de la conciliation et de retour à la pratique ordinaire, ne peut réellement accompagner les parties de la procédure de conciliation. Il y a donc une réticence à la fois dans le chef des parties et dans le chef du juge.

L'intervenant indique qu'il a effectué un stage de trois semaines à la cour d'appel de Québec. Les canadiens sont habitués à la procédure de médiation et, après une phase d'essai, ils ont également constaté qu'une intervention de la magistrature dans le domaine était une bonne voie. Le législateur Québécois vient d'intégrer la médiation par le juge dans le Code de procédure civile. La médiation par le juge est complémentaire à la procédure de médiation déjà en vigueur dans le pays. À long terme, il pense que la procédure peut contribuer à une diminution de l'arriéré judiciaire.

Mme Katherine Allegaert, conseillère à la Cour d'appel d'Anvers, remarque l'application de la médiation par un juge-médiateur au sein des cours et tribunaux aura une incidence positive, ne fût-ce qu'en contribuant à un changement de mentalité en faveur d'une déjuridisation et d'une responsabilisation des parties. Elle se dit en faveur d'une justice qui permet aux personnes de résoudre leurs conflits par eux-mêmes. Une telle pratique est dans l'intérêt tant des hommes que de l'image de la justice.

De spreker wenst niettemin dat de reflectie wordt voortgezet met de verzoening als uitgangspunt. Het is dus de bedoeling de verzoening te verbeteren aan de hand van de bemiddeling. De nabijheid van de rechter ten aanzien van de rechtzoekende moet worden bevorderd, waarbij die laatste zijn standpunt in zijn eigen woorden naar voren kan brengen. Zo wordt de rechter niet uitsluitend als een superjurist beschouwd maar ook als iemand die dicht bij de rechtsonderhorige staat. Bemiddeling is een oplossing in die zin. Blijkbaar werkt ze ook goed in het buitenland. De heer de le Court moedigt de parlementsleden ertoe aan die opvatting te volgen.

De heer Christian De Vel, eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen, attendeert erop dat in tal van gedingen de partijen grote nood hebben aan oplossingen in der minne. Ze wensen voor hun geschil te worden geholpen.

De verzoeningsprocedure werkt thans niet meer omdat ze niet kan plaatsvinden in een vertrouwelijk kader, wat in de bemiddelingsprocedure moet worden gewaarborgd. Als er geen vertrouwelijkheid is, zijn de partijen minder geneigd om open kaart te spelen en de diepere oorzaken van het conflict te onthullen. De rechter kan de partijen bij de verzoeningsprocedure niet echt begeleiden omdat hij zijn neutraliteit niet in het gedrang mag brengen ingeval de verzoening mislukt en naar de gewone praktijk moet worden teruggegrepen. Zowel de partijen als de rechter zijn dus terughoudend.

De spreker stipt aan dat hij een stage van drie weken heeft gevolgd bij het hof van beroep van Quebec. De Canadezen zijn gewend aan de bemiddelingsprocedure en, na een testfase, hebben ze ook vastgesteld dat een optreden van de magistratuur in dezen een goede zaak was. De wetgever van Quebec heeft trouwens inmiddels de bemiddeling door de rechter recent ingeschreven in het Gerechtelijk Wetboek. Bemiddeling door de rechter vult de reeds vigerende bemiddelingsprocedure aan. Hij denkt dat de procedure er op lange termijn kan toe bijdragen de gerechtelijke achterstand te verminderen.

Mevrouw Katherine Allegaert, raadsheer in het hof van beroep te Antwerpen, merkt op dat het toepassen van bemiddeling binnen de rechtbanken en hoven door een rechter-bemiddelaar, een positief effect zal hebben, al was het maar door zijn bijdrage tot een mentaliteitswijziging in het voordeel van dejuridisering en responsabilisering van partijen. Zij is voorstander van een gerecht dat de mensen de mogelijkheid biedt hun conflicten zelf op te lossen. Een dergelijke praktijk is in het voordeel van de mensen én van het imago van het gerecht.

M. Henri Funck, président du tribunal de travail de Bruxelles, revient à la remarque du Conseil de la Justice soulignant que la médiation est une procédure extra – judiciaire. Il note que, si tel était le cas, il ne faudrait pas alors en parler dans le Code judiciaire. Ainsi, il ne faut pas confondre ce qui est extra – judiciaire et alternatif au mode de résolution habituel des conflits.

Il souhaite laisser aux parties la possibilité de choisir une médiation par un juge ou un médiateur extérieur. Lorsqu'on leur laisse le choix, régulièrement, les parties préfèrent le juge, peut-être à cause de l'image de l'autorité.

Aussi, si on utilise uniquement la médiation par un tiers extérieur, l'intervenant pense qu'on prive la puissance publique d'une nouvelle voie de solution au litige. La médiation est une sorte de conciliation améliorée. M. Funck souhaite que les deux voies soient possibles au sein de la justice.

Mme Martine Taelman (VLD) partage l'avis des magistrats. A l'heure où la magistrature clame son manque de moyens, pourquoi faudrait-il investir dans du personnel pour la médiation, cette dernière n'étant pas la tâche principale du magistrat ?

Les exemples étrangers prouvent que beaucoup de problèmes peuvent-être résolus par la médiation. Cette tâche de conciliation ou de médiation a d'ailleurs toujours un peu fait partie de la mission du magistrat.

L'intervenante ne pense pas nécessaire qu'il y ait un système de médiation extérieure à la procédure mais bien au sein de la procédure pour éviter que celle-ci ne soit bloquée. Aux Pays-Bas, 50 pourcent des litiges sont solutionnés par médiation judiciaire.

L'intervenante fait en outre remarquer que la proposition de loi actuelle concerne la médiation extérieure.

M. Melchior Wathelet (cdH) demande, de manière pragmatique, qui sera habilité à trancher en cas de procédure de médiation avec un juge-médiateur ? Il s'interroge sur les modalités de la procédure.

M. Claude Marinower (VLD) s'interroge sur les impacts de la médiation sur l'arriéré judiciaire. En effet, si ce sont les magistrats qui, outre leur tâche habituelle, s'occupent également de médiation, quelles conséquences cela aura-t-il sur l'arriéré judiciaire existant ?

M. de le Court pense que les juridictions doivent gérer la médiation. Le chef de corps doit désigner les magistrats médiateurs en fonction tant de la formation dont

De heer Henri Funck, voorzitter van de arbeidsrechtbank te Brussel, komt terug op de opmerking van de Hoge Raad voor de Justitie dat bemiddeling een buitengerechtelijke procedure is. Hij stipt dat, mocht zulks het geval zijn, ze dan niet in het Gerechtelijk Wetboek zou zijn opgenomen. Zo mag wat buitengerechtelijk is niet worden verward met wat geldt als alternatief voor de gebruikelijke wijze van conflictoplossing. Hij wenst de partijen de keuzemogelijkheid te laten bemiddeling door een rechter ofwel door een externe bemiddelaar. Als ze de keuze hebben, verkiezen ze geregeld de rechter, misschien door de autoriteit die hij uitstraalt.

De spreker is van oordeel dat als men alleen van bemiddeling door een externe derde gebruik maakt, men de overheid een nieuw middel van geschillenbeslechting ontzegt. Bemiddeling is een soort van verbeterde verzoening. De heer Funck wenst dat beide mogelijk zijn binnen het gerecht.

Mevrouw Martine Taelman (VLD) deelt de mening van de magistraten. De magistratuur klaagt over een gebrek aan middelen. Waarom zou men dan moeten investeren in personeel voor de bemiddeling aangezien die niet de voornaamste taak van de magistraat is ?

Uit de voorbeelden uit het buitenland blijkt dat tal van problemen kunnen worden opgelost door bemiddeling. Die verzoenings- of bemiddelingstaak heeft trouwens altijd een beetje deel uitgemaakt van de opdracht van de magistraat.

De spreekster acht een systeem van bemiddeling buiten de procedure niet nodig, maar wel binnen de procedure om te voorkomen dat die vastloopt. In Nederland wordt 50 % van de geschillen beslecht via gerechtelijke bemiddeling.

De spreekster merkt voorts op dat het huidige wetsvoorstel betrekking heeft op de externe bemiddeling.

De heer Melchior Wathelet (cdH) vraagt, uit een praktisch oogpunt, wie zal gemachtigd zijn om een beslissing te nemen in geval van een bemiddelingsprocedure met een rechter-bemiddelaar. Hij heeft vragen over de nadere regels van de procedure.

De heer Claude Marinower (VLD) heeft vragen over de weerslag van de bemiddeling op de gerechtelijke achterstand. Als de rechters zich naast hun gewone taak ook nog met bemiddeling bezighouden, welke gevolgen zal dat hebben voor de bestaande gerechtelijke achterstand ?

Volgens *de heer de le Court* moeten de rechtscolleges de bemiddeling beheren. De korpschef moet de rechters-bemiddelaars aanwijzen op grond van de opleiding

ils disposeront que de leurs qualités humaines. Le chef de Corps décidera en outre, en fonction de l'engorgement de sa juridiction d'accepter certains types de médiation.

Enfin, l'intervenant rappelle que la gestion de certains dossiers est chronophage pour les magistrats. Dans certains types de litiges, ce sera au chef de corps saisi d'une demande de médiation, d'apprécier si cette procédure n'est pas moins longue qu'une procédure ordinaire. Le chef de corps fixera le temps imparti pour la procédure de médiation et pourra indiquer aux magistrats que, s'ils pensent dépasser le planning, ils doivent refuser d'intervenir par la médiation. Par contre, dans le cas contraire, la médiation peut permettre de gagner du temps par rapport au processus ordinaire.

M. Melchior Wathelet (cdH) demande si certaines parties, pour gagner du temps dans leur procès, ne risquent pas de demander une procédure de médiation. Ne devrait-il pas y avoir pour une juridiction une possibilité de refuser la médiation? Ceci mène à un débat supplémentaire sur l'opportunité de la médiation.

M. De Vel indique que dans le règlement du projet pilote médiation judiciaire, il est stipulé qu'une demande de médiation devra être faite dans un délai d'un mois à deux mois avant la date de plaidoirie pour ne pas avoir un effet dilatoire.

Mme Allegaert ajoute que le médiateur peut toujours refuser d'accorder la demande de médiation émanant des parties.

Mme Taelman (VLD) s'interroge sur les chiffres concrets du projet-pilote mené. Quelles furent les affaires solutionnées? Quelles sont les réactions des avocats et des parties?

M. Claude Marinower (VLD) demande, en outre, aux intervenants si les chiffres récoltés sont significatifs. Dans quels domaines se situent les affaires traitées ainsi que les solutions qui ont été apportées par médiation?

Mme Katherine Allegaert indique qu'au sein de la cour d'appel d'Anvers, une vingtaine d'affaires ont été traitées par voie de médiation. Aussi, sur les vingt affaires traitées dont quatre sont toujours en cours, seulement quatre furent sans succès. Les statistiques montrent que dans la procédure judiciaire formelle habituelle, un magistrat consacre, en moyenne, 8 heures à l'examen d'une affaire (préparation, audience/débat, délibération, projet, discussion, vérification...). L'objectif poursuivi est, dès

en van de menselijke kwaliteiten. Bovendien zal de korpschef naar gelang van de werklust in zijn gerecht beslissen bepaalde soorten van bemiddeling te aanvaarden.

Tot slot herinnert de spreker eraan dat het beheer van sommige dossiers tijdrovend is voor de magistraten. Voor sommige soorten van geschillen zal de korpschef bij wie een bemiddelingsverzoek aanhangig is gemaakt, moeten uitmaken of die procedure niet korter is dan een gewone procedure. De korpschef zal bepalen hoeveel tijd de bemiddelingsprocedure wordt toegemeten en zal aan de magistraten kunnen aangeven dat ze moeten weigeren om via bemiddeling op te treden als ze denken dat de toegemeten tijd zal worden overschreden. In het tegenovergestelde geval kan bemiddeling daarentegen de mogelijkheid bieden om tijd te winnen in vergelijking met de gewone procedure.

De heer Melchior Wathelet (cdH) vraagt of sommige partijen geen bemiddelingsprocedure dreigen te vragen om hun proces te rekken. Zou een rechtscollege niet de mogelijkheid moeten hebben om bemiddeling te weigeren? Dat leidt tot een aanvullend debat over de opportuniteit van bemiddeling.

De heer De Vel stipt aan dat in het reglement van het proefproject rechterlijke bemiddeling wordt gepreciseerd dat een verzoek om bemiddeling moet worden ingediend binnen een termijn van één à twee maanden vóór de rechtsdag, zodat er geen sprake kan zijn van een verdragend effect.

Mevrouw Allegaert voegt eraan toe dat de bemiddelaar steeds kan weigeren om op het verzoek om bemiddeling van partijen in te gaan.

Mevrouw Martine Taelman (VLD) heeft vragen over de concrete cijfergegevens met betrekking tot het proefproject. Welke zaken werden opgelost? Wat waren de reacties van de advocaten en de partijen?

De heer Claude Marinower (VLD) vraagt bovendien aan de sprekers of de bijeengebrachte cijfers significant zijn. Tot welke domeinen behoren de behandelde zaken en de via bemiddeling tot stand gekomen oplossingen?

Mevrouw Katherine Allegaert geeft te kennen dat in het hof van beroep te Antwerpen twintigtal zaken via bemiddeling werden behandeld. Vier ervan zijn nog hangende en slechts vier van die twintig zaken zijn mislukt. Uit de statistieken blijkt dat in de gewone formele gerechtelijke procedure een magistraat gemiddeld 8 uren besteedt aan de afhandeling van een zaak (voorbereiding, zitting/debat, beraad, ontwerp, bespreking, nazicht...). Er wordt dan ook inzake rechterlijke bemid-

lors, de ne pas consacrer plus de temps à un dossier de médiation judiciaire qu'à une affaire relevant de la procédure judiciaire formelle habituelle. Grâce à une bonne préparation de l'affaire à traiter, les magistrats parviennent généralement à dégager un accord en une seule session de 4 heures maximum. L'intervenante déclare également qu'on sent rapidement si la médiation pourra réussir ou non. En cas d'accord au terme d'une procédure, celui-ci est alors directement acté par les avocats et le greffier.

A l'origine, la cour d'appel d'Anvers traitait principalement des affaires familiales. Maintenant, on y traite un peu de tout ; des affaires commerciales, d'achats, de ventes, de cessions de parts. Elle traite par la médiation non seulement des affaires simples mais également des différends sérieux avec des implications tout aussi sérieuses. En fin de compte, tout dépend de la volonté des parties de mettre absolument un terme au conflit.

Selon l'intervenante, il faut donner la chance aux parties et aux avocats de faire usage de la médiation. Le problème est que les avocats qui, sous l'impulsion de leur client, veulent se tourner vers la médiation, ne savent pas bien de quoi il s'agit. Ils craignent, dans le nouveau rôle qu'ils ont à endosser, de perdre la face vis-à-vis de leur client. En effet, en médiation, l'avocat se tient à l'arrière-plan tandis que le client est à l'avant. Ceci demande une nouvelle approche. Il faut donc indiquer aux avocats que cela va se passer d'une autre façon. Après quelques séances de médiation, il est apparu pareillement utile de demander aux avocats de préparer leurs clients à la manière de procéder. En médiation, tout se passe autour d'une table dans un local ; c'est une autre sphère.

Il est également important de connaître le but des parties qui se tournent vers la médiation. Est-ce bien pour atteindre un accord ou est-ce pour sentir si le juge en cour d'appel pourrait juger autrement ou ce que pourraient être les tensions qu'une procédure de médiation est demandée? Cette deuxième alternative est dangereuse, il est essentiel de la détecter préalablement et de demander aux avocats d'y prêter attention.

Au terme de la procédure, les personnes sont très contentes et se félicitent que ce soit fini si rapidement. Ils sont étonnés car, pour la première fois, ils ont eu un mot à dire ; la médiation donne également un autre éclairage sur une affaire. Les réactions sont donc très positives tant sur la façon dont on a abordé le problème que sur la rapidité avec laquelle le problème a été traité. Les parties disent souvent que, la prochaine fois, ils feront de préférence appel à la procédure de médiation. De

deling ernaar gestreefd om hieraan niet meer tijd te besteden dan aan de afhandeling van een zaak in de gewone formele gerechtelijke procedure. Door goede voorbereiding van de zaak, slagen ze er tot op heden meestal in om een akkoord te bereiken in één sessie van maximum 4 uren. De spreekster geeft ook aan dat men vlug voelt of de bemiddeling al dan niet zal slagen. Als men na afloop van de procedure tot een akkoord komt, wordt daarvan onmiddellijk akte genomen door de advocaten en de griffier.

Aanvankelijk behandelde het hof van beroep te Antwerpen vooral familiezaken. Thans wordt een beetje van alles behandeld, zoals handelszaken en zaken die betrekking hebben op koop en verkoop en aandelenoverdrachten. Niet alleen eenvoudige zaken worden via bemiddeling behandeld maar ook ernstige zaken met even ernstige implicaties. Uiteindelijk hangt alles af van de wil van de partijen om absoluut een einde te maken aan het conflict.

Volgens de spreekster moeten de partijen en de advocaten de kans krijgen om gebruik te maken van bemiddeling. Het probleem is dat de advocaten die door toedoen van hun cliënten een beroep willen doen op bemiddeling niet goed weten wat dat behelst. Ze zijn bang dat ze in hun nieuwe rol gezichtsverlies zullen lijden ten aanzien van hun cliënten. Bij bemiddeling houdt de advocaat zich immers op de achtergrond en treedt de cliënt op de voorgrond. Dat vraagt een nieuwe aanpak. Er moet dus aan de advocaten worden duidelijk gemaakt dat de zaken anders zullen verlopen. Na enkele bemiddelingen is ook gebleken dat het nuttig was aan de advocaten te vragen hun cliënten voor te bereiden op de werkwijze. In het kader van bemiddeling gebeurt alles aan een tafel in een lokaal. Dat is een andere omgeving.

Het is ook belangrijk te weten wat de partijen die gebruik maken van bemiddeling beogen. Verzoeken ze om een bemiddelingsprocedure omdat ze tot een overeenkomst willen komen of omdat ze willen nagaan of de appelrechter een ander oordeel zou kunnen vellen of nog omdat ze willen weten wat zoal voor spanning zou kunnen zorgen? Dat tweede alternatief is gevaarlijk. Het is van groot belang er vooraf achter te komen en de advocaten te verzoeken er aandacht aan te besteden.

De betrokkenen zijn na afloop van de procedure zeer tevreden en opgetogen dat het zo snel achter de rug is. Ze zijn verbaasd want ze hebben voor de eerste maal iets kunnen zeggen; bemiddeling werpt ook een ander licht op een zaak. De reacties zijn dus zeer positief zowel over de wijze waarop het probleem werd aangepakt als over de snelheid waarmee het werd behandeld. De partijen zeggen vaak dat ze de volgende maal bij voorkeur gebruik zullen maken van de bemiddelings-

même, en ayant recours à la médiation, les magistrats et les avocats ont réellement l'impression d'aider les gens.

Au niveau de la cour d'appel, Mme Allegaert a l'impression que la médiation peut être un succès. Elle répond réellement à un besoin, les personnes étant occupées depuis un certain temps avec l'affaire et étant fatiguées de la procédure. La possibilité de faire appel, sans aucun frais supplémentaire, à un magistrat, semble ainsi répondre à une demande lorsqu'on sait qu'une procédure d'appel normale peut mener une à deux années plus loin. Mais il n'y a pas que la vitesse à laquelle l'affaire est réglée qui rend la médiation judiciaire attrayante pour les parties concernées. C'est essentiellement le sentiment d'avoir pu en quelque sorte se rendre à nouveau maîtres de leur destin qui semble important, et ce, contrairement à l'incertitude en ce qui concerne le résultat de la procédure judiciaire formelle. En outre, si la médiation échoue, la procédure continue normalement. Elle ne comporte donc aucun risque.

procedure. Voorts hebben de magistraten en de advocaten met de bemiddelingsprocedure werkelijk de indruk dat ze de mensen hebben geholpen.

Mevrouw Allegaert heeft het gevoel dat bemiddeling (vooral) op het niveau van het hof van beroep succesvol kan zijn. Ze beantwoordt daadwerkelijk aan een behoefte omdat de procedure al enige tijd aansleept en de mensen er genoeg beginnen van te krijgen. De mogelijkheid om zonder bijkomende kosten een beroep te kunnen doen op een magistraat beantwoordt blijkbaar aan een vraag, wetende dat een normale beroepsprocedure een of twee jaar kan duren. Maar niet alleen de snelheid waarmee de zaak wordt geregeld, maakt de rechterlijke bemiddeling aantrekkelijk voor de betrokken partijen. Vooral het gevoel dat ze terug weer enige controle hebben gehad over hun eigen lot blijkt belangrijk te zijn, dit in tegenstelling tot de onzekerheid over het resultaat in de formele gerechtelijke procedure. En als de bemiddeling mislukt, gaat de procedure bovendien gewoon verder. Er is dus geen enkel risico aan verbonden.

II. Audition de M. Patrick Van Leynseele, avocat - Ordre des barreaux francophones et germanophone), Hans Van Houtte, professeur (KU-Leuven), M. Hugo Leman, avocat (Orde van Vlaamse Balies), Mme Marie-Anne Bastin, avocat (Brussels Business Mediation Centre), M. Michel Gonda, avocat et Mme Monique Stroobants (médiatrice).

A. Exposés

1. *Exposé de M. Michel Gonda, avocat et membre de la commission « médiation » de l'ordre des barreaux francophones et germanophone.*

M. Michel Gonda, avocat, rappelle l'évolution historique dans laquelle s'inscrivent les différentes propositions de loi relatives à la médiation : alors que la justice tirait à l'origine son pouvoir du droit régalien de trancher les conflits, elle a peu à peu évolué, et le juge, qui était principalement chargé de déterminer si une personne a commis ou non une faute et de condamner, le cas échéant, le responsable de cette faute à la réparer, s'est vu également confier la mission de régler, de manière pragmatique, des conflits et de « gérer » une situation.

Cette évolution a d'abord été perceptible en matière de droit de la jeunesse : le juge de la jeunesse ne condamne pas à proprement parler un mineur, mais prend une mesure de protection, aménage une situation, même si sa décision se base bien entendu sur l'ensemble des lois applicables en la matière. Cette transformation du rôle du magistrat a pu également être observée en matière familiale, où le juge de paix peut prendre des mesures provisoires en cas de conflit entre les époux (articles 221 et 223 du Code civil), et où le juge des référés est chargé de régler la situation des époux pendant la procédure de divorce.

Cette évolution se poursuit aujourd'hui avec la médiation, dans laquelle le médiateur va, par des méthodes de communication et d'écoute, essayer de faire trouver à chacune des parties la solution qui présente le plus d'intérêt pour elle.

Il importe de ne pas confondre la médiation avec la conciliation, car, dans cette dernière, le conciliateur, même s'il n'impose rien, va inciter les parties à trouver un accord. Le médiateur, lui, s'interdira d'influencer les parties et de faire des suggestions quant à l'aménagement de la situation conflictuelle. Ce seront donc les parties elles-mêmes qui devront trouver la solution qui correspond le mieux à leurs intérêts.

II. Hoorzitting met de heer Patrick Van Leynseele, advocaat (Orde des barreaux francophones et germanophone), Hans Van Houtte, professor (KU-Leuven), de heer Hugo Leman, advocaat (Orde van Vlaamse Balies), mevrouw Marie-Anne Bastin, advocaat (Brussels Business Mediation Centre), de heer Michel Gonda, advocaat en mevrouw Monique Stroobants (bemiddelaar).

A. Uiteenzettingen

1. *Uiteenzetting van de heer Michel Gonda, advocaat en lid van de commissie « bemiddeling » van de « ordre des barreaux francophones et germanophone ».*

*De heer Michel Gonda, advocaat, verwijst naar de historische evolutie waarbinnen de diverse wetsvoorstellen inzake bemiddeling moeten worden gesitueerd: oorspronkelijk ontleende justitie haar macht aan het koninklijk recht om conflicten te beslechten, maar geleidelijk aan is justitie geëvolueerd. Aanvankelijk was de rechter ermee belast vast te stellen of iemand al dan niet in de fout gegaan was en de overtreder er desnoods toe te veroordelen zijn fout weer goed te maken. Nadien werd hem ook de opdracht toevertrouwd om, op pragmatische wijze, geschillen te beslechten en een bepaalde situatie te « beheren ». Die evolutie was voor het eerst merkbaar op het vlak van het jeugdrecht: de jeugdrechter spreekt over de minderjarige geen veroordeling *sensu stricto* uit, maar neemt een beschermende maatregel, zoekt naar een *modus vivendi* in een bepaalde situatie, ook al baseert hij zich daarbij uiteraard op de terzake toepasselijke wetten. Die omvorming van de rechterlijke rol was ook merkbaar in familiezaken, waar de vrederechter, bij een conflict tussen de echtgenoten (artikel 221 en artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek) een aantal voorlopige maatregelen kan nemen en waarbij de rechter in kort geding ermee wordt belast de situatie van de echtgenoten tijdens de echtscheidingsprocedure te regelen.*

Die evolutie zet zich thans door met de bemiddeling, waarbij de bemiddelaar zich luisterbereid en communicatief opstelt om aldus te pogen voor beide partijen een oplossing te bedenken waarbij zij beide het meeste baat hebben.

Daarbij is het zaak bemiddeling en verzoening niet door elkaar te halen. Bij de laatste procedure zal de verzoener de partijen immers – ook al legt hij niets op – ertoe aanzetten om tot een akkoord te komen. De bemiddelaar neemt zich daarentegen doelbewust voor geen enkele invloed op de partijen uit te oefenen, en evenmin enige suggestie aan te reiken over de wijze om met de conflictsituatie om te gaan. Het zullen dus de partijen zelf zijn die de oplossing zullen moeten vinden die het best met hun belangen spoort.

Cette technique de la médiation, mise au point à l'origine par les milieux d'affaires anglo-saxons, a tendance aujourd'hui à s'étendre, et il est donc primordial que le législateur se penche sur cette question, notamment pour offrir des garanties aux citoyens quant à la qualité de la médiation et des médiateurs, pour régler les relations entre la procédure judiciaire et cette technique nouvelle et pour que la solution qu'aura trouvée le médiateur soit consignée dans un acte qui aura force exécutoire.

Le défi auquel est confronté le législateur est de trouver le juste milieu entre la liberté qu'il faut laisser aux parties (notamment en ce qui concerne le choix du médiateur) et la manière par laquelle la validité d'un accord qui clôt la procédure judiciaire pourra être reconnue.

Aujourd'hui, le juge ne peut être saisi que lorsqu'il y a un conflit. Pour faire acter un accord, quel qu'il soit, il faut recourir à un notaire.

Les propositions de lois présentent l'avantage de viser à consigner, dans un acte judiciaire, l'accord trouvé par les parties. La proposition de loi n° 327 de M. Giet et consorts par exemple, prévoit que le juge puisse être saisi soit pour établir un procès verbal de conciliation, soit, si l'accord de médiation est contresigné par un médiateur avocat, pour homologuer cet accord par un jugement (article 1731 proposé du Code judiciaire).

Il est évident que la force reconnue aux accords conclus sous les auspices d'un avocat va de pair avec une responsabilité plus importante de celui-ci, ce qui favorisera à n'en pas douter la qualité des médiations qu'ils conduiront.

Cette proposition, qui fait une distinction entre la médiation volontaire et la médiation judiciaire, répond donc en grande partie aux attentes des praticiens de la médiation.

2. Mme Marie-Anne Bastin (avocate, Brussels Business Mediation Centre)

Mme Bastin relève que les dispositions des différentes propositions de loi correspondent aux recommandations formulées en la matière par la Commission européenne et le Conseil de l'Europe.

Die bemiddelingstechniek werd oorspronkelijk uitgewerkt in Angelsaksische zakenkringen, maar breidt zich thans almaar uit. Het is dan ook van primordiaal belang dat de wetgever zich over die kwestie buigt, om de burgers onder meer de nodige waarborgen te bieden op het vlak van de kwaliteit van de bemiddeling en van de bemiddelaars, om invulling te geven aan de wijze waarop de gerechtelijke procedure zich tot die nieuwe techniek verhoudt, en om ervoor te zorgen dat de door de bemiddelaar uitgewerkte oplossing schriftelijk wordt vastgelegd in een uitvoerbare akte.

Voor welke uitdaging staat de wetgever? Hij moet een gulden middenweg weten te vinden tussen de vrijheid die de partijen moet worden gelaten (om met name vrij de bemiddelaar te kiezen) en de wijze waarop de rechtsgeldigheid van een akkoord ter afronding van een gerechtelijke procedure zal kunnen worden erkend.

Momenteel kan de rechter alleen worden aangezocht zo een conflict gerezen is.

Het laten acteren van – om het even welk – akkoord kan alleen bij een notaris gebeuren. De wetsvoorstellen bieden het voordeel dat zij ertoe strekken het door de partijen bereikte akkoord schriftelijk in een gerechtelijk stuk vast te leggen. Wetsvoorstel nr. 327 van de heer Giet c.s. voorziet erin dat de rechter kan worden aangezocht om een proces-verbaal van verzoening op te stellen dan wel, zo het bemiddelingsakkoord mee door een bemiddelaar-advocaat werd ondertekend, om dat akkoord bij vonnis te homologeren (het voorgestelde artikel 1731 van het Gerechtelijk Wetboek).

Het spreekt voor zich dat de bindende kracht die wordt verleend aan de onder de supervisie van een advocaat gesloten akkoorden, gepaard gaat met een grotere verantwoordelijkheid van die advocaat, wat zonder enige twijfel de kwaliteit van de door de advocaten begeleide bemiddelingen ten goede zal komen.

Dit wetsvoorstel, dat een onderscheid maakt tussen vrijwillige en gerechtelijke bemiddeling, speelt dus grotendeels in op de verwachtingen van de mensen die in de praktijk bij bemiddeling betrokken zijn.

2. Mevrouw Marie-Anne Bastin (advocate, Brussels Business Mediation Centre)

Mevrouw Bastin wijst erop dat de bepalingen van de diverse wetsvoorstellen overeenstemmen met de aanbevelingen die terzake door de Europese Commissie en de Raad van Europa werden geformuleerd.

L'intervenant attire par ailleurs l'attention sur d'autres initiatives internationales, telles que le Livre vert de la commission européenne sur la médiation ou le code de conduite européen pour les médiateurs.

La Commission européenne élabore par ailleurs un projet de directive, dont l'une des principales qualités est de définir précisément ce qu'est un médiateur (un tiers qui aide les parties à trouver un accord qui leur convient). Cette directive introduit aussi une notion intéressante, absente des différentes propositions belges, qui est la séance d'information au tribunal : lorsqu'un litige est susceptible d'être résolu par la médiation, les parties en conflit sont invitées à une séance qui pourra les décider à recourir à ce mécanisme.

La directive invite également les États membres à promouvoir la qualité des mécanismes de médiation mis en place (formation des médiateurs et code de déontologie par exemple) et à garantir que les accords seront effectivement exécutés (en consignnant cet accord dans un acte judiciaire ou dans un autre instrument authentique, comme l'acte de notaire ou l'acte dressé par un avocat).

Un autre point essentiel de cette directive est qu'elle consacre les règles de confidentialité des médiateurs.

Enfin, la directive aborde les problèmes de prescription.

La pratique de la médiation est souvent considérée à tort comme propre à l'Amérique du Nord et à l'Europe. Il n'en est rien : aujourd'hui, le recours à cette technique est devenu courant dans des nombreux autres pays, comme l'Australie ou les pays d'Asie.

Dans cette perspective, l'Union internationale des Avocats (UIA) a créé un Forum mondial des centres de médiation civile et commerciale, qui a adopté un code de conduite pour les médiateurs.

Ce code de conduite recommande notamment que les médiateurs disposent d'une formation appropriée et qu'ils soient soumis à des règles d'indépendance, de neutralité, d'impartialité et de confidentialité.

Voorts vestigt de spreker de aandacht op een aantal andere, op internationaal vlak genomen initiatieven zoals het Groenboek van de Europese Commissie over de bemiddeling of nog de Europese gedragscode voor de bemiddelaars.

Voorts werkt de Europese Commissie aan een ontwerprichtlijn, waarvan een van de belangrijkste verdiensten is dat ze een nauwkeurige omschrijving van het begrip «bemiddelaar» geeft (met name een derde die de partijen helpt bij het vinden van een akkoord waarmee ze kunnen leven). Voormelde richtlijn introduceert eveneens een interessant begrip – dat in de Belgische wetsvoorstellen niet voorkomt –, met name de informatievergadering in de rechtbank: zo een geschil in aanmerking komt om via bemiddeling te worden beslecht, worden de partijen waartussen het geschil gerezen is, uitgenodigd op een informatievergadering die hen over de streep kan halen om voor die formule te kiezen.

De richtlijn nodigt de lidstaten ook uit om de kwaliteit van de bestaande bemiddelingsformules te verbeteren (opleiding van de bemiddelaars en deontologische code bijvoorbeeld) en de waarborg in te bouwen dat de gesloten akkoorden ook *de facto* zullen worden nageleefd (door dat akkoord schriftelijk vast te leggen in een gerechtelijk stuk of in enige ander authentiek instrument, zoals de notariële akte of nog de door een advocaat opgestelde akte).

Een ander essentieel facet van deze richtlijn is dat zij de regels inzake de vertrouwelijkheid van de bemiddelaars bekrachtigt.

Tot slot wordt in de richtlijn ingegaan op de knelpunten betreffende de verjaring.

Bemiddeling wordt vaak ten onrechte beschouwd als iets dat eigen is aan Noord-Amerika en Europa. Dat klopt helemaal niet: thans wordt die techniek ook courant aangewend in andere landen zoals Australië of de Aziatische landen.

In die context heeft de *Union Internationale des Avocats* (UIA) een wereldforum van bemiddelingscentra in burgerlijke zaken en handelszaken opgericht, dat voor de bemiddelaars een gedragscode heeft uitgewerkt.

In die gedragscode wordt inzonderheid de aanbeveling gedaan dat de bemiddelaars een passende opleiding zouden hebben genoten en dat ze onderworpen zouden zijn aan regels inzake onafhankelijkheid, neutraliteit, onpartijdigheid en vertrouwelijkheid.

Le contrôle de ces règles déontologiques pourrait éventuellement être réalisé au sein d'un Institut belge de la médiation, qui délivrerait des agréments aux médiateurs et pourrait agréer les formations.

En l'absence d'une législation en la matière, les magistrats se sentent très mal à l'aise par rapport à la médiation. Il serait donc souhaitable que des règles claires régissant ce mécanisme, dont l'utilité ne fait aucun doute, soient adoptées.

3. *M. Partick Van Leynseele (avocat, vice-président de la commission médiation de l'Ordre des Barreaux francophones et germanophone)*

M. Patrick Van Leynseele, remarque que la médiation ne se limite pas à la résolution de conflits déjà portés devant les tribunaux, mais concerne aussi des parties qui essaient de trouver une solution avant de s'adresser à la Justice. Le domaine de la médiation est donc très étendu. Il doit être tenu compte de tous les cas de figure.

4. *M. Hugo Lamon (Ordre des barreaux flamands)*

M. Lamon, relève, comme d'autres intervenants, qu'une certaine confusion règne parfois dans l'esprit du public quant à la signification exacte du concept de « médiation », souvent confondue avec la conciliation ou la transaction.

Au sein des barreaux flamands, la problématique de la médiation fait encore l'objet de nombreux débats : certains font montre d'un enthousiasme certain vis-à-vis de ce mécanisme, alors que d'autres sont plus réservés. Ces derniers estiment notamment que le rôle d'un avocat est de défendre les intérêts de son client, et non d'adopter la position neutre du médiateur.

Les points suivants ont retenu plus particulièrement l'attention de l'Ordre des barreaux flamands :

– l'identité des médiateurs : selon l'Ordre, la mission de médiation ne peut être, en l'absence de toute procédure judiciaire, confiée aux juges. En effet, un médiateur trouve une solution en fonction des intérêts des parties, alors qu'un juge doit fonder sa décision sur les droits des parties. Par ailleurs, il n'est pas certain qu'il soit opportun, au vu de l'arrière judiciaire, de confier des tâches supplémentaires aux juges.

Die deontologische regels zouden eventueel kunnen worden gecontroleerd in een Belgisch instituut voor bemiddeling, dat de aan de bemiddelaars erkenningen zou uitreiken en de opleidingen zou erkennen.

Bij gebreke van een wetgeving terzake voelen de magistraten zich erg ongemakkelijk bij bemiddeling. Het ware dan ook wenselijk dat voor die regeling duidelijke regels worden aangenomen waarvan het nut buiten kijf staat.

3. *De heer Partick Van Leynseele (advocaat, onder-voorzitter van de commissie bemiddeling van de Orde van Franstalige en Duitstalige balies)*

De heer Patrick Van Leynseele, merkt op dat bemiddeling niet beperkt is tot de beslechting van geschillen die reeds voor de rechtbanken werden gebracht, maar dat zij ook betrekking heeft op partijen die een oplossing proberen te vinden alvorens zich tot justitie te wenden. Het werkterrein voor bemiddeling is dan ook erg ruim. Er moet met alle situaties rekening gehouden worden.

4. *De heer Hugo Lamon (Orde van Vlaamse balies)*

De heer Lamon wijst er zoals andere sprekers op dat bij het publiek enige verwarring heerst omtrent de precieze betekenis van het concept « bemiddeling », dat vaak wordt verward met verzoening of met een minnelijke schikking.

Bij de Vlaamse balies worden over het vraagstuk inzake bemiddeling nog talrijke debatten gevoerd : sommigen zijn ontegensprekelijk enthousiast over de regeling, terwijl anderen meer voorbehoud maken. Laatstgenoemden vinden dat de rol van de advocaat erin bestaat de belangen van zijn cliënt te verdedigen, en dat hij niet de neutrale positie van bemiddelaar mag innemen.

Meer bepaald de volgende punten hebben de aandacht van de Orde van Vlaamse Balies gewekt.

– De identiteit van de bemiddelaars. Volgens de Orde kunnen de rechters bij gebreke van enige gerechtelijke procedure niet met de bemiddeling worden belast. Een bemiddelaar vindt immers een oplossing naar gelang van de belangen van de partijen, terwijl een rechter zijn beslissing moet baseren op de rechten van de partijen. Voorts is het gezien de gerechtelijke achterstand niet zeker of het wel wenselijk is de rechters bijkomende taken te geven.

– Les médiations intervenant en cours de procédure judiciaire : dans ce cas, le juge ne pourrait pas prendre l'initiative d'organiser une médiation. Celle-ci ne serait donc possible que si les parties le demandent.

– Le rôle du médiateur : dans la proposition de loi n°327, ce rôle n'est pas vraiment détaillé. L'exposé des motifs est plus prolixe, et explique que lorsque les parties seront arrivées à un accord, le médiateur devra vérifier si la solution est légale. Cette conception ne correspond pas à celle habituellement enseignée dans la doctrine internationale sur le sujet. Il faut se demander si, en lui attribuant cette mission, le conciliateur n'est pas transformé en «juge de l'ombre». Quoi qu'il en soit, si telle est l'intention des auteurs, cette précision devra être insérée dans la proposition de loi elle-même.

– Nature juridique du résultat de la médiation : pour l'Ordre des barreaux flamands, ce résultat est et doit rester un contrat, un accord entre les parties. Il n'y a donc aucune raison de donner à cet accord une autre portée juridique, et de le revêtir, comme certains le proposent, de la force exécutoire.

– Matières qui peuvent relever de la médiation : certaines limites doivent être fixées. Ne pourraient être soumises à un médiateur que les conflits qui peuvent habituellement faire l'objet d'une transaction.

– L'Ordre des barreaux rejette également l'idée d'une médiation obligatoire, imposée de manière contractuelle.

– Secret professionnel et devoir de discrétion des médiateurs : les propositions semblent à cet égard assez insuffisantes. Des améliorations pourraient être apportées aux textes en s'inspirant de la loi sur le règlement collectif de dettes.

5. Professeur Hans Van Houtte (KU Leuven)

M. le professeur Van Houtte formule les observations suivantes :

– la médiation constitue la forme la plus ancienne de la justice. Cette forme ancestrale de règlement des conflits ne doit donc pas faire l'objet d'une réglementation excessive ;

– Gevallen van bemiddeling in de loop van een gerechtelijke procedure. In dat geval zou de rechter niet het initiatief voor bemiddeling kunnen nemen. Zulks ware dus alleen mogelijk wanneer de partijen daarom verzoeken.

– De rol van de bemiddelaar. Wetsvoorstel nr. 327 bevat niet echt bijzonderheden wat die rol betreft. De toelichting is omstandiger; daarin wordt uitgelegd dat wanneer de partijen tot een akkoord zijn gekomen, de bemiddelaar zal moeten nagaan of de oplossing wel wettelijk is. Die opvatting stemt niet overeen met die welke terzake gewoonlijk wordt verkondigd in de internationale rechtsleer. De vraag rijst of een bemiddelaar niet wordt omgevormd tot een «schaduwrechter» doordat hij die taak toevertrouwd krijgt. Wat er ook van zij : indien zulks het oogmerk is van de indieners, zal die precisering in het wetsvoorstel zelf moeten worden opgenomen.

– Juridische aard van het resultaat van de bemiddeling. Voor de Orde van Vlaamse Balies is dat resultaat een verbintenis, een akkoord tussen de partijen en moet het dat ook blijven. Er is dus geen enkele reden om dat akkoord enige andere juridische draagwijdte te verlenen en het uitvoerbaar te maken, zoals door sommigen wordt voorgesteld.

– Materies die voor bemiddeling in aanmerking kunnen komen. Er moeten bepaalde beperkingen worden vastgesteld. Alleen de geschillen waarvoor gewoonlijk een minnelijke schikking kan worden getroffen, zouden eventueel mogen worden voorgelegd aan een bemiddelaar.

– Verplichte bemiddeling. De Orde van Vlaamse Balies verwerpt ook het idee van een contractueel opgelegde verplichte bemiddeling.

– Beroepsgeheim en discretieplicht van de bemiddelaars. Kennelijk schieten de voorstellen op dat punt nogal tekort. Aan de tekst zou een aantal verbeteringen kunnen worden aangebracht door zich terzake te inspireren op de wet betreffende de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van verkoop uit de hand van de in beslag genomen onroerende goederen.

5. Professor Hans Van Houtte (KU Leuven)

Professor Van Houtte formuleert de volgende opmerkingen.

– bemiddeling is de oudste vorm van rechtspreken. Die voorouderlijke vorm van geschillenbeslechting mag dus niet aan een overdadige reglementering worden onderworpen;

– la médiation connaît à l'étranger davantage de succès que dans notre pays. Au Royaume-Uni par exemple, certains conflits doivent obligatoirement être soumis à un médiateur ou à un arbitre avant de pouvoir être portés devant un juge. Cet exemple, s'il ne doit pas être repris tel quel en droit belge, montre que le recours à la médiation pourrait devenir naturel, à condition que la loi qui régleme ce mécanisme soit conçu de telle sorte qu'elle mette en place un cadre psychologique approprié, incitant les parties à recourir à ce mode de règlement des conflits.

– Étant donné les atouts que possède notre pays (plurilinguisme, caractère international de Bruxelles, ouverture vers le monde), des sociétés belges qui se spécialiseraient dans la médiation pourraient sans aucun doute occuper une place importante dans ce secteur.

– Les sociétés basées en Belgique font parfois appel à la médiation, mais presque exclusivement pour résoudre des conflits internationaux. Une législation adaptée, souple, laissant une certaine liberté aux parties, encouragerait un recours plus fréquent à la médiation pour régler des litiges nationaux. Dans cette perspective, il n'est pas certain qu'il soit souhaitable que la fonction de médiateur soit exclusivement réservée aux juristes. La connaissance approfondie du droit est certes importante, mais d'autres qualités comptent également, comme la faculté d'écoute, l'imagination ou la capacité de rapprocher les parties. Il est donc préférable de ne pas imposer dans la loi trop de critères, pour que les parties puissent conserver une certaine liberté dans le choix du médiateur.

– La force exécutoire de l'accord : l'inconvénient lorsqu'un juge a l'obligation de transposer dans un acte judiciaire revêtu de la force exécutoire un accord trouvé par les parties, est qu'il donne exécution à une transaction sans en connaître le contexte. Une autre possibilité serait tout simplement de dresser un acte notarié représentant cet accord.

– Procédure de médiation : la Commission des Nations Unies pour le droit commercial international (CNUDCI) a, il y a quelque temps, établi une loi-type sur la médiation, destinée à aider les États à se doter d'une nouvelle législation, ou à améliorer leur législation en vigueur. Cette loi-type contient un certain nombre d'idées qui pourraient être reprises dans le texte belge, particulièrement en ce qui concerne la procédure. Ainsi, la loi pourrait prévoir que le médiateur peut rencontrer les

– bemiddeling heeft in het buitenland meer succes dan in België. In het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld moeten bepaalde conflicten worden voorgelegd aan een bemiddelaar of aan een scheidsrechter alvorens ze bij een rechter aanhangig mogen worden gemaakt. Dat voorbeeld moet weliswaar niet als dusdanig worden overgenomen in het Belgisch recht, maar het geeft toch aan dat het beroep op bemiddeling iets gewoons zou kunnen worden. Voorwaarde is wel dat de wet die dat mechanisme regelt op zodanige wijze is opgevat dat ze zorgt voor een aangepast psychologisch kader dat de partijen ertoe aanzet gebruik te maken van die wijze van geschillenbeslechting.

– dankzij de troeven waarover ons land beschikt (meertaligheid, internationaal karakter van Brussel, openheid op de wereld) zouden Belgische ondernemingen die zich specialiseren in bemiddeling ongetwijfeld een vooraanstaande plaats kunnen bekleden in die sector.

– de in België gevestigde ondernemingen doen soms een beroep op bemiddeling, maar nagenoeg uitsluitend om internationale geschillen op te lossen. Een aangepaste, soepele wetgeving die de partijen een zekere vrijheid geeft, zou ertoe aanmoedigen om voor de regeling van de internationale geschillen vaker een beroep te doen op bemiddeling. Het is in dat opzicht niet zeker dat het wenselijk is het ambt van bemiddelaar uitsluitend door juristen te laten uitoefenen. De grondige kennis van het recht is zeker belangrijk, maar ook andere kwaliteiten zijn van tel, zoals de luisterbereidheid, de vindingrijkheid en het vermogen om partijen nader tot elkaar te brengen. Het verdient dus de voorkeur in de wet niet teveel criteria op te leggen zodat de partijen een bepaalde vrijheid hebben in de keuze van de bemiddelaar.

– de executoriale kracht van de overeenkomst : wanneer een rechter ertoe wordt verplicht een overeenkomst tussen de partijen om te zetten in een gerechtelijke akte met executoriale kracht heeft dit het nadeel dat hij uitvoering geeft aan een dading zonder de context ervan te kennen. Een andere mogelijkheid zou erin bestaan gewoon een notariële akte op te maken waarin die overeenkomst wordt overgenomen.

– bemiddelingsprocedure : de Commissie van de Verenigde Naties inzake internationale handelsarbitrage (UNCITRAL) heeft onlangs inzake bemiddeling een modelwet aangenomen teneinde de Staten te helpen om een nieuwe wetgeving uit te werken of hun vigerende wetgeving te verbeteren. Die modelwet bevat een aantal ideeën die in de Belgische tekst zouden kunnen worden overgenomen, in het bijzonder wat de procedure betreft. Zo zou de wet kunnen bepalen dat de bemidde-

parties ou communiquer avec elles ensemble ou séparément.

6. Mme Monique Stroobants, médiatrice

Mme Monique Stroobants, médiatrice, souligne que la médiation peut représenter, dans un conflit, une étape durant laquelle les parties se parlent, sont mises en présence, et peuvent mieux cerner les difficultés et la manière d'y apporter une réponse.

Comme d'autres intervenants l'ont dit, il serait souhaitable que la loi laisse une certaine marge de manœuvre aux médiateurs.

La mission du médiateur est en quelque sorte de «libérer la parole», d'amener les parties à préciser les concessions qu'elles sont prêtes à faire, et d'enclencher une dynamique où les positions nouvelles des parties permettent de déboucher sur un accord.

La médiation connaît certaines limites, qui dépendent des perceptions, des attentes et des attitudes des participants mais aussi de la compétence du ou des médiateurs.

Pour le médiateur, chaque cas sera différent. Souvent placé à la frontière du juridique et du psychologique, il doit parvenir à créer des liens entre le quotidien des parties et le droit. Le droit doit tout prévoir, mais la médiation, elle, est souvent imprévisible.

Il y a une sorte de concurrence entre deux modes de traitement de la relation! En médiation : le mode juridique et le mode psychologique sont complémentaires et servent les parties. Si la médiation crée des accords parfois fragiles, le système légal manque parfois de moyens pour assurer le respect de ces décisions. Force est de constater que les résolutions prises en médiation sont dans la plupart des cas suivies parce qu'elles ont été construites ensemble. Même si les parties peuvent toujours faire appel à la justice, il peut parfois s'avérer utile, notamment en matière familiale, de proposer une médiation, qui, de l'avis des parties, permet dans bien des cas de trouver une solution tout à fait satisfaisante.

En conclusion, outre ce qui est dit par les autres intervenants, il serait souhaitable que la loi sur la médiation réponde aux critères suivants:

- assurer une réelle autonomie du médiateur;
- offrir des moyens de formaliser les accords, acceptables par les magistrats, les conseils et les parties elles-mêmes;

laar de partijen mag ontmoeten of met hen gezamenlijk of afzonderlijk mag communiceren.

6. Mevrouw Monique Stroobants, bemiddelaar

Mevrouw Monique Stroobants, bemiddelaar, attendeert erop dat, in een conflict, bemiddeling een etappe kan zijn tijdens welke de partijen met elkaar spreken, met elkaar in contact komen en beter de moeilijkheden en de wijze waarop er moet worden op ingespeeld, afbakenen.

Zoals andere sprekers hebben aangegeven, zou het wenselijk zijn dat de wet de bemiddelaars een bepaalde bewegingsvrijheid laat.

De taak van de bemiddelaar bestaat er enigszins in «vrij te laten spreken», de partijen ertoe te brengen te preciseren welke toegevingen ze bereid zijn te doen, en een dynamiek op gang te brengen waarin de nieuwe standpunten van de partijen de mogelijkheid bieden tot een akkoord te komen.

Bemiddeling heeft beperkingen, die afhangen van de percepties, de verwachtingen en de houdingen van de deelnemers, maar ook van de bekwaamheid van de bemiddelaar(s).

Voor de bemiddelaar is ieder geval verschillend. Zijn optreden ligt vaak op de grens tussen het juridische en het psychologische en hij moet erin slagen verbanden tot stand te brengen tussen het dagelijkse leven van de partijen en het recht. Het recht moet alles voorzien, maar bemiddeling is vaak niet te voorzien.

Er is een soort van concurrentie tussen twee manieren waarop in een bemiddeling de relatie met de partijen wordt aangepakt : juridisch en psychologisch. Bemiddeling brengt weliswaar soms wankelende akkoorden voort, maar het gerechtelijk apparaat heeft ook niet altijd onvoldoende middelen om ervoor te zorgen dat zijn beslissingen in acht worden genomen. Er moet worden vastgesteld dat de in het kader van bemiddeling genomen beslissingen in de meeste gevallen worden nageleefd omdat ze gezamenlijk werden genomen. De partijen kunnen weliswaar nog altijd een beroep doen op het gerecht, maar het kan soms nuttig zijn om, onder andere in familiezaken, bemiddeling voor te stellen wat, volgens de partijen, in veel gevallen de mogelijkheid biedt een oplossing te vinden die zeker voldoening schenkt.

Kortom, het zou wenselijk zijn, naast wat de overige sprekers hebben gezegd, dat de wet inzake bemiddeling beantwoordt aan de volgende criteria:

- een daadwerkelijke onafhankelijkheid van de bemiddelaar waarborgen;
- de middelen aanreiken om de akkoorden, die voor de magistraten, de raadslieden en de partijen zelf aanvaardbaar zijn, ook formeel te bevestigen;

– créer un organisme où se retrouveraient deux représentants des notaires, deux représentants des avocats et deux représentants des magistrats sans oublier deux représentants du monde juridique «tiers», du monde psycho-social «tiers»...au maximum douze personnes chargées de réfléchir ensemble au code déontologie, aux critères d'accréditation ou d'agrément et aux règles de formations continues...et ce pour une période de deux ans par exemple...et ce tous champs d'application confondus.(... et sans figer des nombres d'heures)

B. Echanges de vue

M. Melchior Wathelet (CDH) demande si la formation dispensée aux médiateurs doit, aux yeux des différents intervenants qui l'ont proposée, revêtir un caractère obligatoire et par conséquent être prévue par la loi.

Par ailleurs, les intervenants pensent-ils que l'accord trouvé entre les parties devrait être soumis au juge tant dans la médiation judiciaire que dans la médiation volontaire, comme le prévoit la proposition de loi n°327?

M. Alain Courtois (MR) demande l'avis des différentes personnes entendues sur la proposition de loi n°669, qui ne prévoit une possibilité de médiation que lorsque le litige a déjà été porté devant les tribunaux.

En ce qui concerne la formation des médiateurs, il n'est sans doute pas absolument nécessaire de créer un «Institut de la médiation», chargé de cette mission.

Mme Martine Taelman (VLD) soulève les points suivants :

– la proposition de loi n°51 0327/001 reprend le texte de la proposition de loi n°50 0647/001, déposée sous la précédente législature. Lorsque ce premier texte a été rédigé, la procédure de médiation en matière familiale n'existait pas encore. Certains pans de la proposition ne sont-ils pas par conséquent devenus caducs?

– certains intervenants ont fait part de leurs réserves quant à la possibilité de revêtir un accord passé entre les parties d'un titre exécutoire. Mais si une force supérieure n'est pas conférée à cet accord, comment éviter qu'il soit remis en compte par les parties?

– tous les aspects de la médiation volontaire doivent-ils être précisément détaillés dans le Code judiciaire?

– een orgaan oprichten waarin twee vertegenwoordigers van de notarissen, twee vertegenwoordigers van de magistraten zitting hebben, en daarbij tevens twee «derden»-vertegenwoordigers uit de juridische wereld, twee «derden»-vertegenwoordigers uit de psychosociale sfeer te betrekken. In totaal zou het daarbij gaan om ten hoogste twaalf personen die ermee zouden worden belast samen denkwerk te verrichten omtrent de deontologische code, de erkennings- en accreditatiecriteria en omtrent regels inzake permanente vorming, waarbij een en ander voor twee jaar en voor alle toepassingsferen zou gelden (en zonder terzake een vast aantal uren vast te leggen).

B. Gedachtewissling

De heer Melchior Wathelet (cdH) vraagt of de opleiding voor de bemiddelaars in de ogen van de verschillende sprekers die ze hebben voorgesteld, verplicht moet zijn en bijgevolg in de wet moet worden opgenomen. Zijn de sprekers van mening dat, zoals in het wetsvoorstel wordt bepaald, het akkoord dat tussen de partijen tot stand is gekomen, zowel bij vrijwillige als bij gerechtelijke bemiddeling aan de rechter moet worden voorgelegd?

De heer Alain Courtois (MR) vraagt het advies van de verschillende personen die zijn gehoord naar aanleiding van wetsvoorstel DOC 51 0699/001, dat alleen maar in een mogelijkheid tot bemiddeling voorziet als het geschil al voor de rechtbanken is gebracht. Wat de opleiding van de bemiddelaars betreft, is het wellicht niet absoluut noodzakelijk een «bemiddelingsinstituut» op te richten dat met die taak wordt belast.

Mevrouw Martine Taelman (VLD) brengt de volgende punten ter sprake:

– wetsvoorstel DOC 51 0327/001 neemt de tekst over van wetsvoorstel DOC 50 0647/001, dat tijdens de vorige zittingsperiode is ingediend. Toen die eerste tekst werd opgesteld, bestond de procedure inzake gezinsbemiddeling nog niet. Zijn bepaalde aspecten van het wetsvoorstel bijgevolg niet achterhaald?

– sommige sprekers hebben te kennen gegeven dat zij reserves hebben ten aanzien van de mogelijkheid om de overeenkomst tussen de partijen executoir te maken. Maar als een hogere macht deze overeenkomst niet bekrachtigt, zal ze dan niet onvermijdelijk opnieuw door de partijen in vraag worden gesteld?

– moeten alle aspecten van vrijwillige bemiddeling in detail in het Gerechtelijk Wetboek worden gepreciseerd?

Ne risque-t-on pas, ce faisant, d'exclure de la fonction de médiateur des personnes tout à fait compétentes. Le même problème se poserait si un Institut de la médiation était créé.

– est-il indiqué que la médiation soit menée par un juge ? Certains en doutent. Pourtant, ce type de médiation existe bel et bien dans d'autres pays, comme les États-Unis d'Amérique ou les Pays-Bas, et donne des résultats très satisfaisants. Il peut être intéressant d'ajouter que, dans ces pays également, la médiation a été mise en place pour lutter contre l'arriéré judiciaire. En d'autres termes, ce n'est pas parce que les juges peuvent être chargés de mener des médiations que cet arriéré augmenterait, bien au contraire.

Mme Marie-Christine Marghem (MR) précise que la proposition de loi n° 669, qu'elle a déposée avec différents collègues, se focalise sur la médiation judiciaire car c'est celle-ci qui offre les meilleures garanties de respect de la loi, de l'ordre public et d'exécution des décisions, dans un contexte où le recours à la médiation n'est pas encore habituel.

Les intervenants pourraient-ils par ailleurs donner une estimation du nombre de litiges réglés par des médiateurs ? Quels est le degré d'efficacité dans le temps de ces accords ? Quel est la proportion de personnes qui, ayant eu recours à la médiation, se tournent finalement vers l'institution judiciaire pour demander, en cas de non-exécution de l'accord, qu'une force exécutoire soit conférée à ce dernier ?

M. Alfons Borginon (VLD), président, pose les questions suivantes :

– Si, dans une négociation, les limites de la légalité sont franchies (par exemple parce qu'une des parties s'est livrée, à l'insu de l'autre, à des pratiques illégales), il est difficilement envisageable de demander à un juge de cautionner officiellement un tel type d'accord ;

– la création d'un Institut n'est peut-être pas la solution la plus adéquate pour assurer la formation des médiateurs. Elle aurait sans doute pour principale conséquence d'écarter de la médiation des personnes tout à fait qualifiées, ce qui n'est pas l'objectif de la loi ;

– le problème dans la médiation consiste souvent en la formulation de l'accord. Ne serait-il pas indiqué de faire intervenir, à un moment ou à un autre, des juristes pour traduire dans un écrit l'accord trouvé par le médiateur en un écrit ?

Dreigt men daardoor de functie van bemiddelaar in de persoon van heel bekwame mensen niet uit te sluiten? Hetzelfde probleem zou rijzen als een Bemiddelingsinstituut zou worden opgericht.

– is het aangewezen de bemiddeling door een rechter te laten leiden? Sommigen hebben daar hun twijfels over. Toch bestaat dit soort bemiddeling wel degelijk in andere landen, zoals de Verenigde Staten of Nederland, en schenkt het daar volle voldoening. Het kan interessant zijn eraan toe te voegen dat bemiddeling, ook in die landen, is ingesteld om de gerechtelijke achterstand te bestrijden. Het is met andere woorden niet omdat de rechters met die bemiddelingen kunnen worden belast, dat de achterstand zou toenemen, integendeel.

Mevrouw Marie-Christine Marghem (MR) preciseert dat wetsvoorstel DOC 51 0699/001, dat zij met verschillende collega's heeft ingediend, gericht is op gerechtelijke bemiddeling; deze vormt biedt immers de meeste waarborgen inzake de naleving van de wet, de openbare orde en de uitvoering van de beslissingen, in een context waarin de keuze voor bemiddeling nog niet gebruikelijk is.

Zouden de sprekers voorts een schatting kunnen geven van het aantal geschillen dat door bemiddeling wordt beslecht? Hoe doeltreffend zijn die overeenkomsten in de tijd? Hoeveel mensen zijn er die na eerst voor bemiddeling te hebben gekozen, zich uiteindelijk wenden tot een gerechtelijke instelling om bij gebrek aan uitvoering van het akkoord te vragen dat hieraan executoriale kracht zou worden verleend?

Voorzitter Alfons Borginon (VLD) stelt de volgende vragen:

– als tijdens een onderhandeling de grenzen van de wettelijkheid zijn overschreden (bijvoorbeeld omdat een van de partijen zich buiten medeweten van de andere aan illegale praktijken heeft bezondigd), is het moeilijk denkbaar aan een rechter te vragen een dergelijke overeenkomst officieel te dekken;

– de oprichting van een Bemiddelingsinstituut is misschien niet de meest geschikte oplossing om de opleiding van de bemiddelaars te verzekeren. Dit zou ongetwijfeld tot hoofdgevolg hebben dat heel beslagen mensen niet meer als bemiddelaar zouden kunnen optreden, wat de wet niet tot doel heeft;

– het probleem bij bemiddeling is vaak de formulering van de overeenkomst. Zou het niet aangewezen zijn op een of ander moment juristen te laten optreden om de door de bemiddelaar bereikte overeenkomst in een geschrift om te zetten?

C. Réponses des différentes personnes entendues

Le professeur Van Houtte précise que, dans la pratique, les tribunaux ne doivent pas intervenir pour imposer une transaction. Si un juge est, à titre exceptionnel, néanmoins saisi d'une transaction, c'est dans le but d'apprécier la validité de l'interprétation de la transaction. Dans le cas de la transaction conclue dans le cadre d'une médiation, il ne paraît dès lors pas nécessaire de conférer à la transaction un caractère immédiatement exécutoire.

En ce qui concerne la médiation judiciaire, il serait sans doute indiqué que le juge appelé à mener cette médiation ne soit pas celui qui a été originellement saisi, mais bien un juge s'occupant exclusivement des médiations.

Le professeur Van Houtte constate que les entreprises belges ne prennent pas facilement l'initiative d'une médiation mais qu'une fois qu'elles ont pris connaissance de cette possibilité, elles l'accueillent positivement. Pour être désigné en tant que médiateur, il faut avoir suivi une formation préalable. Les cours sont souvent dispensés à domicile et engendrent donc souvent un coût élevé. M. Van Houtte estime de son devoir de mettre en garde contre de possibles abus.

L'intervenant souligne ensuite que, dans le cas de médiations dans un contexte transnational, un critère de rattachement national est toujours nécessaire. Il n'est pas toujours aisé de déterminer quel ordre juridique national est d'application. La loi devrait permettre de résoudre ce problème.

Le professeur Van Houtte précise enfin qu'une convention de médiation doit toujours être rédigée le plus complètement possible avant d'être présentée au juge, pour éviter que d'autres conflits ne surgissent à la suite de l'homologation.

M. Van Leynseele évoque la distinction entre la médiation dans le cadre d'une procédure judiciaire et la médiation extrajudiciaire. Si la proposition de loi de M. Fourneaux établit cette distinction, la proposition de loi n° 669 ne règle qu'une des deux possibilités.

L'intervenant évoque la question des délais dans le cadre d'une médiation. Dans certains cas, il est utile de prévoir une date d'échéance alors que, dans d'autres, cela a plutôt tendance à ralentir les négociations. Ce point doit donc être clarifié au préalable, en concertation avec le médiateur. Il suffit souvent de convenir, dès le départ, que chaque partie ainsi que le médiateur peut, à tout moment, mettre fin à la médiation. Il est dès lors évident qu'il est impossible de faire traîner inutilement la procédure.

C. Antwoorden van de verschillende gehoorde personen

Professor Van Houtte stelt dat in de praktijk de rechtbanken niet moeten tussenkomen om een dading af te dwingen. Als toch uitzonderlijk een dading voor de rechter komt is het om de geldigheid van de interpretatie van de dading te beoordelen. Bijgevolg lijkt het niet nodig om voor de dading die gesloten wordt in het kader van een bemiddeling, de dading onmiddellijke uitvoerbaarheid te geven.

Voor gerechtelijke bemiddeling zou het ongetwijfeld aangewezen zijn dat de rechter die de bemiddeling moet leiden, niet degene is die oorspronkelijk met de zaak is belast, maar een rechter die zich uitsluitend met bemiddelingen bezighoudt.

Professor Van Houtte stelt vast dat de Belgische bedrijven niet gemakkelijk het initiatief nemen voor een bemiddeling. Eens zij met deze mogelijkheid hebben kennis gemaakt zijn ze er wel positief over.

Om als bemiddelaar te worden aangesteld dient men vooraf een opleiding te volgen. De cursussen worden vaak residentieel gegeven waardoor de kosten gemakkelijk oplopen. De heer Van Houtte meent dan ook te moeten waarschuwen voor mogelijke misbruiken.

Voorts merkt de spreker op dat er voor bemiddelingen in een transnationale context steeds een nationaal aanknopingspunt dient te zijn. Het is niet altijd duidelijk welke nationale rechtsorde van toepassing is. De wet moet daar een oplossing voor aanreiken.

Ten slotte onderstreept professor Van Houtte dat een dading steeds zo volledig mogelijk moet opgesteld zijn vooraleer ze aan de rechter wordt voorgelegd, anders riskeert men problemen bij de uitvoering.

De heer Van Leynseele gaat in op het onderscheid tussen de proceduregebonden bemiddeling en de buitengerechtelijke bemiddeling. Het wetsvoorstel van de heer Fourneaux maakt dit onderscheid terwijl het wetsvoorstel nr 669 slechts één van beide mogelijkheden regelt.

De spreker werpt de kwestie van de termijnen op bij een bemiddeling. Soms is het nuttig om een einddatum voorop te stellen, in andere gevallen heeft zo'n einddatum eerder een remmend effect op de onderhandelingen. Dit punt moet dus op voorhand, in overleg met de bemiddelaar, uitgeklaard worden. Vaak is het al voldoende om vooraf alleen af te spreken dat elke partij en de bemiddelaar te allen tijde de bemiddeling kunnen stopzetten. Zo is het duidelijk dat er niet nodeloos kan getalmd worden.

La question du cours des intérêts doit également être réglée. Au moment où un différend survient, il est normal que le demandeur mette en demeure le défendeur, ce qui a pour conséquence de faire courir les intérêts. Mettre en demeure est difficilement compatible avec une approche amiable telle une proposition de médiation. Il faut donc les faire courir malgré tout lorsqu'une médiation est proposée.

Il est, pour l'heure, impossible de communiquer des données relatives au nombre de médiations civiles, celles-ci n'étant enregistrées nulle part.

Les médiateurs constatent en tout cas une augmentation de la demande.

Selon M. Van Leynseele, il est important à présent de régler trois points. Tout d'abord, il faut que les juges apprennent à faire confiance à l'institution de la médiation. À l'heure actuelle, il n'existe pas encore de cadre légal pour la médiation. Certains juges n'osent même pas proposer une médiation aux parties, de peur d'être poursuivis pour déni de justice.

Les parties doivent aussi être assurées du traitement confidentiel de leur affaire. Les accords de médiation prévoient généralement une clause en ce sens. Cette confidentialité devrait être fixée dans la loi, de sorte que les parties qui optent pour un déroulement de la médiation selon la procédure légale soient d'emblée assurées d'un traitement confidentiel.

Il faut par ailleurs que la décision du médiateur ait un caractère exécutoire. En vue d'assurer la sécurité juridique, les règles de procédure relatives, notamment, à la suspension des délais et de la prescription, doivent également pouvoir être appliquées. M. Van Leynseele estime que, pour le reste, cette forme de médiation nécessite peu de règles de droit. Il suffit que le législateur prévienne la possibilité d'une médiation extrajudiciaire et que les points susmentionnés soient réglés dans la loi.

M. Lamon n'est pas d'accord avec M. Van Leynseele lorsqu'il prétend que les juges font preuve de réticence à l'égard du système de la médiation. Certains juges interviennent d'ailleurs comme médiateur et propagent cette forme de règlement des litiges.

La médiation ne peut certainement pas constituer une perte de temps pour les parties et il convient dès lors, comme pour une procédure ordinaire devant le tribunal, de prévoir des garanties. La volonté des parties doit primer à cet égard. L'orateur souhaite, par conséquent, mettre l'accent sur l'aspect contractuel de la médiation.

De kwestie van de intresten moet ook geregeld worden. Op het ogenblik dat een geschil ontstaat is het normaal dat de eiser de verweerder in gebreke stelt waardoor de intresten beginnen te lopen. Dit is echter moeilijk verenigbaar met de minnelijke aanpak bij bemiddeling. Toch moeten interesten lopen wanneer bemiddeling wordt voorgesteld.

Voorlopig is het niet mogelijk om gegevens te verstrekken over het aantal buitengerechtelijke bemiddelingen omdat ze nergens geregistreerd worden.

De bemiddelaars stellen in elk geval vast dat de vraag stijgt.

Volgens de heer Van Leynseele is het nu van belang dat een drietal punten geregeld worden. Allereerst moeten de rechters vertrouwen krijgen in het instituut van de bemiddeling. Momenteel is er nog geen wettelijk kader voor de bemiddeling. Sommige rechters durven aan de partijen zelfs geen bemiddeling voor te stellen uit vrees dat ze zullen vervolgd worden wegens rechtsweigerings.

De partijen moeten ook verzekerd worden van de confidentiële behandeling van hun zaak. De bemiddelingsovereenkomsten voorzien meestal in dergelijke clausule. Dit zou in de wet moeten vastgelegd worden zodat de partijen die de bemiddeling laten verlopen volgens het wettelijk systeem, meteen ook van de confidentialiteit verzekerd zijn.

Voorts moet de beslissing van de bemiddelaar een uitvoerbare titel krijgen. Met het oog op de rechtszekerheid moeten de procedureregels, ondermeer met betrekking tot de schorsing van termijnen en van de verjaring moeten eveneens kunnen toegepast worden. De heer Van Leynseele meent dat deze vorm van bemiddeling verder weinig rechtsregels behoeft. Het volstaat dat de wetgever in de mogelijkheid van een buitengerechtelijke bemiddeling voorziet en dat hoger vermelde punten in de wet geregeld worden.

De heer Lamon spreekt de bewering van de heer Van Leynseele, dat rechters weigerachtig staan tegenover het systeem van de bemiddeling, tegen. Een aantal rechters treden zelf op als bemiddelaar en propageren deze vorm van geschillenbeslechting.

Bemiddeling mag zeker geen tijdverlies zijn voor de partijen en daarom moeten ook bij een bemiddeling, zoals bij een gewone procedure voor de rechtbank, zeker garanties ingebouwd worden. De wil van de partijen moet daarbij primeren. De spreker wenst daarom de nadruk te leggen op het contractuele aspect van de bemiddeling.

La médiation extrajudiciaire doit-elle être réglée par la loi? Les organisations patronales ne semblent en tout cas pas le juger nécessaire.

Cela ne signifie pas pour autant que cette réglementation soit superflue. Il faut savoir que dans un conflit, il y a des «novices» et des «habitués». Le premier groupe, celui des personnes qui sont impliquées une fois dans un conflit, a effectivement besoin d'une réglementation minimale qui puisse soutenir sa position.

Les droits de la défense doivent être assurés et certaines garanties de procédure doivent être prévues. Si l'aspect contractuel de la médiation ne peut pas être négligé, la partie économiquement faible n'en doit pas moins être protégée.

La procédure qui sera élaborée devra tenir compte des particularités de notre système judiciaire. Certains intervenants ont fait allusion aux Pays-Bas, où le système de la médiation judiciaire fonctionnerait bien. La comparaison avec les Pays-Bas n'est toutefois pas tout à fait pertinente dès lors que les deux systèmes judiciaires sont très différents. C'est ainsi qu'aux Pays-Bas, le juge pénal n'est pas obligé de motiver ses décisions. En ce qui concerne les litiges civils, le juge peut préalablement indiquer aux parties quelle décision il prendrait si le litige lui était soumis, ce qui n'est pas possible en Belgique.

En ce qui concerne la formation, M. Lamon estime qu'il serait utile que le législateur fixe des normes de qualité pour les instituts qui forment des médiateurs. L'intervenant estime, lui aussi, qu'il y a aujourd'hui suffisamment d'instituts qui proposent cette formation. Il souligne enfin qu'il importe que les médiateurs adoptent un code de déontologie.

M. Gonda attire une fois encore l'attention sur le caractère contractuel de la médiation. La proposition de loi n° 327 vise à inscrire la médiation dans le Code judiciaire. Or, la médiation ne débouche, dans un premier temps, que sur un contrat au sens de l'article 1134 du Code civil. Cela signifie que chacune des parties peut en demander l'annulation au juge ou mettre fin unilatéralement à son exécution, l'autre partie pouvant alors saisir le juge pour en faire imposer l'exécution. Il en va de même en ce qui concerne la convention de médiation.

La proposition de loi dispose que les parties peuvent soumettre la convention de médiation au juge, qui peut lui donner force exécutoire. Cette situation est comparable au règlement d'un litige relatif à un contrat. L'accord de médiation soumis au juge et qui fait l'objet d'un

Moet de buitengerechtelijke bemiddeling wettelijk geregeld worden? De werkgeversorganisaties lijken daar alvast geen behoefte aan te hebben.

Dat betekent evenwel niet dat die regeling overbodig is. In een conflict zijn er nu eenmaal «one shooters» en «repeat players». De eerste groep, degenen die eenmaal bij een geschil betrokken zijn, hebben wel degelijk behoefte aan een minimale regeling die hun positie kan ondersteunen.

De rechten van verdediging moeten verzekerd worden en er moeten sommige processuele waarborgen ingebouwd worden. Het contractuele aspect van de bemiddeling mag niet verwaarloosd worden, maar de economisch zwakkere moet wel beschermd worden.

De procedure die zal uitgewerkt worden moet rekening houden met de bijzondere kenmerken van ons rechtssysteem. Sommige spreker verwezen naar Nederland waar het systeem van de rechterlijke bemiddeling vlot zou functioneren. De vergelijking met Nederland is echter niet helemaal correct omdat er belangrijke verschillen zijn tussen beide rechtssystemen. Zo heeft de strafrechter in Nederland bijvoorbeeld niet de verplichting om te motiveren. In burgerlijke geschillen is het mogelijk dat de rechter vooraf aan de partijen kan aangeven in welke zin hij zou vonnissen indien het geschil hem zou worden voorgelegd, dat is in België niet mogelijk.

Met betrekking tot de opleiding acht de heer Lamon het nuttig dat de wetgever kwaliteitsnormen zou vastleggen voor de instituten die bemiddelaars opleiden. Ook deze spreker meent wel dat er thans voldoende instituten zijn die dergelijke opleiding aanbieden. Hij wijst voorst op het belang van een deontologie voor bemiddelaars.

De heer Gonda wijst nogmaals op het contractuele aspect van de bemiddeling. Het wetsvoorstel 327 beoogt de bemiddeling in te schrijven in het Gerechtelijk Wetboek. Het resultaat van een bemiddeling is in feite in eerste instantie niet meer dan een contract in de zin van artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek. Dat heeft tot gevolg dat partijen aan de rechter de vernietiging kunnen vragen, of dat zij eenzijdig de uitvoering kunnen stopzetten. De andere partij heeft dan de mogelijkheid om zich tot de rechter te wenden om de uitvoering te doen opleggen.

Hetzelfde geldt voor de bemiddelingsovereenkomst. Het wetsvoorstel bepaalt dat partijen zich met een bemiddelingsovereenkomst tot de rechter kunnen wenden die een er uitvoerende kracht aan kan verlenen. Dit kan vergeleken worden met de beëindiging van een ge-

procès-verbal de conciliation a la même valeur. La convention de médiation confirmée par le juge est également comparable à une décision prise dans le cadre d'un arbitrage.

L'intervenant préconise de conférer aux accords de médiation, conclus avec l'assistance d'un avocat, le statut de décision arbitrale. L'ordonnance d'homologation a alors les effets d'un jugement au sens de l'article 1043 du Code judiciaire et vaut titre exécutoire.

L'intervenant fait également observer qu'il serait utile de consigner l'accord par écrit et d'y associer les parties. Généralement, les éventuels problèmes n'apparaissent clairement qu'au moment où l'accord est acté. Un accord qui n'est pas consigné entièrement par écrit donne parfois lieu à des discussions au moment de l'homologation devant le tribunal.

Le professeur Van Houtte réagit à la proposition visant à accorder davantage de valeur aux accords de médiation conclus avec l'assistance d'un avocat. Dès lors qu'il ne faut pas être avocat pour intervenir dans des arbitrages, il n'y a aucune raison de confier les médiations préférentiellement à des avocats.

Mme Stroobant estime qu'il vaut mieux que les médiations se déroulent dans un contexte pluridisciplinaire. S'il est utile que des personnes ayant des connaissances juridiques soient associées aux négociations, d'autres groupes professionnels peuvent également apporter une contribution utile lors de la conclusion d'un accord. Mme Stroobants travaille la plupart du temps avec un juriste, qui intervient en tant que médiateur, et elle constate que 75% des accords dans le cadre desquels elle est intervenue en tant que médiatrice présentent un caractère durable.

M. van Leynseele répond aux observations relatives aux Instituts qui proposent des formations de médiateur. Il estime qu'il peut être réellement utile de créer un Institut chargé d'une fonction de coordination qui contrôlerait la qualité de la formation ainsi que la déontologie des médiateurs. L'OBFG est également partisan de ce type d'«institut belge de médiation».

schil over een contract. Het bemiddelingsakkoord dat aan de rechter wordt voorgelegd en waarvan een proces-verbaal van verzoening wordt opgesteld heeft dezelfde waarde. De door de rechter bekrachtigde bemiddelings-overeenkomst kan ook vergeleken worden met een beslissing in een arbitrage.

De spreker pleit ervoor om bemiddelings-overeenkomsten, die onder de begeleiding van een advocaat tot stand kwamen, hetzelfde statuut te geven als een arbitrale beslissing. De homologatiebeschikking heeft dan de gevolgen van een vonnis in de zin van artikel 1043 van het Gerechtelijk Wetboek en geldt als uitvoerbare titel.

De spreker merkt nog op dat het nuttig is om een overeenkomst schriftelijk vast te leggen en dat partijen hierbij te betrekken. Eventuele problemen worden vaak pas duidelijk op het ogenblik dat de overeenkomst geacteerd wordt. Een onvolledig uitgeschreven overeenkomst geeft soms opnieuw aanleiding tot discussie op het ogenblik van de homologatie voor de rechtbank.

Professor Van Houtte reageert op het voorstel om een grotere waarde te geven aan bemiddelingen die tot stand kwamen onder leiding van een advocaat. Men hoeft geen advocaat te zijn om op te treden bij arbitrages, er is dan ook geen reden om mediaties bij voorkeur aan advocaten toe te wijzen.

Mevrouw Stroobants meent dat bemiddelingen best gebeuren in pluridisciplinair verband. Het is nuttig om een juridisch onderlegd persoon bij de onderhandelingen te betrekken, maar ook andere beroepsgroepen kunnen een nuttige bijdrage leveren bij het tot stand komen van de overeenkomst. Mevrouw Stroobants werkt meestal met een jurist als mede-bemiddelaar en stelt vast dat 75% van de overeenkomsten waarin zij bemiddeld heeft van duurzame aard zijn.

De heer van Leynseele antwoordt op de opmerkingen in verband met de Instituten die opleidingen als bemiddelaar aanbieden. Hij meent dat het wel nuttig kan zijn om één Instituut op te richten met een coördinerende functie, dat toeziet op de kwaliteit van de opleiding en op de deontologie van de bemiddelaars. Ook de OBFG is voorstander van een dergelijk «Belgisch Bemiddelingsinstituut».